

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
ARAP DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

ARAP DİLİNDE ÇOĞULLAR KONUSU VE ÖĞRETİMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Mehtap TUNOĞLU**

ANKARA-2010

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
ARAP DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

ARAP DİLİNDE ÇOĞULLAR KONUSU VE ÖĞRETİMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Mehtap TUNOĞLU**

**Danışman
Yard. Doç. Dr. Erdinç DOĞRU**

ANKARA-2010

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI

Mehtap TUNOĞLU'nun ARAP DİLİNDE ÇOĞULLAR KONUSU VE ÖĞRETİMİ başlıklı tezi 29 / 04 / 2010 tarihinde, jürimiz tarafından Arap Dili Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı soyadı:

İmza:

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd. Doç. Erdinç DOĞRU

.....

Üye: Prof. Dr. Musa YILDIZ

.....

Üye: Doç. Dr. Fahri TEMİZYÜREK

.....

ÖNSÖZ

Arapçada çoğullar ve öğretimi adlı bu çalışma, kaynak dilde geniş bir yere ve öneme sahip olan çoğullar konusunu ve öğretimini ele almaktadır. Her dilde çoğullar konusu bulunmaktadır; fakat bu konunun Arapçada ayrı bir yeri vardır. Arapçada kelime öğretimi alanında tez çalışmaları yapılmıştır. Ancak çoğulların öğretimi konusu bu zamana kadar bütüncül bir yaklaşımla ele alınmamıştır. Çoğullar konusu ve öğretimi ile ilgili tezimizin bu alanda yapılacak çalışmalara ışık tutması, liselerde konunun öğretimi ile ilgili eksikliği gidermesi umulmaktadır.

Tezin Giriş Bölümü'nde çalışmanın amacı, önemi, sınırlılıkları, varsayımlar, kavramsal çerçeve gibi başlıklar altında konunun genel hatları çizilmiştir.

Tezin Birinci Bölümü'nde çoğullar konusu dilbilgisel açıdan ele alınmıştır. Çoğullar konusu ayrıntılarıyla ele alınmıştır.

Tezin İkinci Bölümü'nde çoğullar konusunun İmam Hatip Liseleri'nde öğretimi için uygulanabilecek yöntem, teknik ve alıştırma şekillerine yer verilmiştir. Bu bölümde uygulayıcılara örnek oluşturabilmesi için yöntem, teknik ve alıştırma şekilleri ile ilgili örnek uygulamalara yer verilmiştir.

Tezin Üçüncü Bölümü'nde çoğullar konusunun uygulayıcıları, yani öğretmenlerle anket çalışması; öğretimin alıcıları yani öğrencilerle de değerlendirme çalışması yapılmıştır. Çalışma sonrası sorular tek tek ele alınıp değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Değerlendirmeler ayrıca grafiklerle desteklenmiştir. Bu şekilde konunun uygulayıcılarına karşılaştıkları sorunlar hakkında bilgi verilmeye, yol gösterilmeye çalışılmıştır.

Son olarak çalışmamın başından beri beni yönlendiren, her türlü yardımı sağlayan ve her zaman desteğini esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Erdinç DOğRU'ya, anket çalışmalarımı cevaplandırarak bana yardımcı olan öğretmenlere, değerlendirme sorularında ellerinden geleni yapmaya çalışan ubuk Anadolu İmam Hatip Lisesi'ndeki 11/A-B ve 12/A-B sınıfındaki öğrencilere, manev desteğini her zaman hissettiğim, sabrıyla ve yardımlarıyla hayatımı kolaylaştıran değerli eşim Serkan TUNOğLU'na ve çalışma dönemim boyunca benden yoksun kalan biricik kızım Dilay TUNOğLU'na teşekkürü bir borç bilirim.

Ankara 2010
Mehtap TUNOğLU

ÖZET

ARAP DİLİNDE ÇOĞULLAR KONUSU VE ÖĞRETİMİ

TUNOĞLU, Mehtap

Yüksek Lisans, Arap Dili ve Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Erdinç DOĞRU

Şubat-2010

Çoğullar Konusu ve Öğretimi adlı çalışmamız İmam Hatip Liseleri’nde çoğullar konusu ve öğretimi ile sınırlandırılmıştır. Bu çalışma, özellikle çoğul öğretimi açısından lise müfredatı konularını barındırmaktadır. İmam Hatip Liselerinde çoğullar konusunun daha anlaşılır ve kalıcı bir şekilde işlenmesine yardımcı olmak için hazırlanan bu tezde uygulama ve değerlendirme çalışması da yapılarak konunun uygulanmasına ışık tutması amaçlanmıştır.

Tezin Birinci Bölümü’nde çoğullar konusu değerlendirilmiştir. Çoğullar konusu anlatılarak çoğulların çeşitleri ve düzensiz çoğulların kalıpları verilmiştir

Tezin İkinci Bölümü’nde çoğullar konusunun öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerden bahsedilmiş, bunlarla ilgili örnek uygulamalara yer verilmiştir. Çoğul öğretimi ele alındıktan sonra değerlendirme aşamasında kullanılacak alıştırmalar çeşitlerine de bu bölümde değinilerek her alıştırma şekli için birer örnek verilmiştir.

Tezin Üçüncü Bölümü, İkinci Bölümü destekler niteliktedir. Bu bölümde öğretmenlere uygulanan çoğullar konusu öğretimi uygulama anketi ve 11. ve 12. sınıflara uygulanan çoğullar konusu ile ilgili çoğullar konusu değerlendirme sınavı ve sonuçları bulunmaktadır. Her iki sonuç grafiklerle ifade edilmiş; öğrencilerin yaptıkları hatalar, öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplar yüzdelik dilimler halinde gösterilmiştir. Bu şekilde konunun öğretimine ve değerlendirilmesine ışık tutmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın sonunda ise önerilere yer verilmiştir.

Mehtap TUNOĞLU

ABSTRACT

THE SUBJECT AND TEACHING OF PLURALS IN ARABIC LANGUAGE

TUNOĞLU, Mehtap

Master's Degree, Department of Arabic Language Teaching

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Erdinç DOĞRU

February-2010

The study which is titled as the subject and teaching of plurals. It is limited by the theme and teaching of plurals at Imam Hatip High Schools. This study especially for teaching of plurals comprises high school curriculum subjects. The purpose of this study which was carried out to assist the way of teaching the plurals in a more comprehensible and permanent way at Imam Hatip High Schools is to offer an insight into the application of the topic by doing application and evaluation.

In the First Part of The Study, the subject of the plurals was reviewed. By describing the subject of plurals, the types of plurals and their irregular forms were given.

Second Part of The Study covers the methods and techniques used in the teaching of plurals and the examples of their applications. After the teaching of plurals, the types of exercises to be used during the evaluation were also presented in this part and an example was given for each type of exercise.

The Third Part of The Study, was to support The Second Part of the study. This part was to present the questionnaire which was for the application of the teaching of plurals and administered on the teachers, and the results of the assessment test which was administered on the 11th and 12th classes related to the teaching of plurals. Both of the results were shown in charts and the mistakes done by the students and the answers of the teachers to the questions were shown in percentages. In this way, it was aimed to offer an insight into the teaching and the evaluation of the subject.

Recommendations were presented in the conclusion part.

Mehtap TUNOĞLU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLO, ŞEKİL, GRAFİK LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xi

GİRİŞ.....	1
0.1. Problem durumu.....	3
0.1.1. Araştırmanın Amacı.....	3
0.1.2. Araştırmanın Önemi.....	3
0.1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
0.1.4. Varsayımlar.....	4
0.1.5. Tanımlar.....	5
0.2. Kavramsal Çerçeve.....	5
0.3. Yöntem.....	5
0.3.1. Araştırma Modeli.....	5
0.3.2. Evren ve Örneklem.....	6
0.3.3. Veri Toplama Teknikleri.....	6
0.3.4. Verilerin Analizi.....	6

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAPÇADA ÇOĞULLAR KONUSU.....	7
1.1. Arapçada Çoğullar.....	7
1.1.1. Kelime Çeşitleri Şeması.....	9
1.2. Çoğulların Çeşitleri.....	10
1.2.1. Düzenli Çoğullar.....	10
1.2.1.1. Düzenli Eril Çoğullar.....	10
1.2.1.1.1. Düzenli Eril Çoğulların Özellikleri.....	11
1.2.1.1.2. Düzenli Eril Çoğul Olmayan Kelimeler.....	13
1.2.1.1.2.1. Sayı İtibariyle Düzenli Eril Çoğul Olmayan Kelimeler.....	13

1.2.1.1.2.2. Cinsiyet İtibariyle Düzenli Eril Çoğul Olmayan Kelimeler.....	14
1.2.1.1.3. Düzenli Eril Çoğul Yapılırken Kelimenin Son Harfinde Oluşan Özel Durumlar.....	16
1.2.1.1.3.1. Memdud Kelimeler.....	16
1.2.1.1.3.2. Maksur Kelimeler.....	16
1.2.1.1.3.3. Mankus Kelimeler.....	16
1.2.1.1.4. Düzenli Eril Çoğullara Eklenen Diğer Kelimeler.....	17
1.2.1.1.4.1. أولو Kelimesi.....	17
1.2.1.1.4.2. Ukud Kelimeler.....	17
1.2.1.1.4.3. Çoğul Olurken Tekilinde Değişikliğe Uğrayan Kelimeler.....	17
1.2.1.1.4.4. Düzenli Eril Çoğul Eki Alarak Çoğul Olmalarına Rağmen Akıl Sahibi Olmayan Kelimeler.....	18
1.2.1.1.5. Düzenli Eril Çoğulların İrabı.....	18
1.2.2. Düzenli Dişil Çoğullar	19
1.2.2.1. Düzenli Dişil Çoğulların Çeşitleri	20
1.2.2.1.1. Gerçek Dişil Kelimeler.....	20
1.2.2.1.2. Mecazi Dişil Kelimeler.....	20
1.2.2.2. Düzenli Dişil Çoğul Yapılırken Kelimenin Son Harfinde Oluşan Özel Durumlar.....	21
1.2.2.2.1. Memdud Kelimeler.....	21
1.2.2.2.2. Maksur Kelimeler.....	21
1.2.2.2.3. Sonu (ة) Harfi İle Biten Kelimeler.....	22
1.2.2.3. Düzenli Dişil Çoğul Eki Alan Kelimelerin Harekelendirilişi.....	22
1.2.2.4. Düzenli Dişil Çoğulların İrabı.....	23
1.2.3. Düzensiz Çoğullar.....	23
1.2.3.1. Azlık Çoğulu.....	24
1.2.3.2. Çokluk Çoğulu.....	24
1.2.3.2.1. Çokluk Çoğulunun Vezinleri.....	24
1.2.3.3. Çokluk Çoğullarıyla İlgili Özel Durumlar.....	30
1.2.3.3.1. Düzensiz Çoğul İle Düzenli Çoğul Arasındaki Farklar.....	30
1.2.3.4. Düzensiz Çoğulların İrabı.....	30

İKİNCİ BÖLÜM

ÇOĞULLAR KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN YÖNTEMLER, TEKNİKLER VE ALIŞTIRMA ŞEKİLLERİ.....31

2.1. Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri.....	31
2.1.1. Yabancı Dil Öğretiminde Temel İlkeler.....	31
2.1.2. Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Çoğullar Konusunun Öğretiminde Bu Yöntemlerin Uygulanışı.....	32
2.1.2.1. Dilbilgisi ve Çeviri Yöntemi.....	33
2.1.2.2. Düz Yöntem.....	35
2.1.2.3. İşitsel – Dilsel Yöntem.....	37
2.1.2.4. Bilişsel Yöntem.....	39
2.1.2.5. İletişimci Yöntem.....	40
2.1.2.6. Okuma Yöntemi.....	42
2.1.2.7. İşitsel – Görsel Yöntem	42
2.1.2.8. Seçmeli Yöntem.....	44
2.1.2.9. İşlevsel – Kavramsal Yöntem.....	45
2.1.2.10. Telkin Yöntemi.....	45
2.1.2.11. Ca-Ob Yöntemi.....	46
2.1.2.12. İnteraktif Eğitim ve Akıllı Tahtalar.....	46
2.2. Yabancı Dil Öğretim Teknikleri ve Çoğullar Konusunun Öğretiminde Bu Tekniklerin Kullanılışı	50
2.2.1. Grupla Öğretim Teknikleri.....	51
2.2.1.1. Gösteri Tekniği.....	51
2.2.1.2. Soru - Cevap Tekniği	52
2.2.1.3. Drama – Rol Tekniği.....	53
2.2.1.4. İkili ve Grup Tekniği.....	54
2.2.2. Eğitsel Oyunlarla Öğretim Teknikleri.....	55
2.2.2.1. İletişim Oyunları.....	55
2.2.2.2. Dilbilgisi Oyunları.....	57
2.2.3. Bireysel Öğretim Teknikleri.....	57
2.2.3.1. Bireyselleştirilmiş Öğretim.....	57
2.2.3.2. Programlı Öğretim.....	58
2.2.3.3. Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğretimi.....	58

2.3. Çoğullar Konusunda Ölçme ve Değerlendirme ve Dil Sınavları.....	59
2.3.1. Soru ve Alıştırma Çeşitleri.....	59
2.3.1.1. Soru - Cevap.....	60
2.3.1.2. Yazı Alıştırmaları.....	60
2.3.1.2.1. Harf Birleştirme.....	60
2.3.1.2.2. Verilen Bir Cümleyi Değişik Kelimelerle Yeniden Yazma.....	61
2.3.1.3. Çoktan Seçme.....	61
2.3.1.4. Boşluk Doldurma.....	62
2.3.1.5. Cümleyi Tekrar Yazma.....	63
2.3.1.6. Eş ve Zıt Anlamalı Kelimeleri Bulma.....	63
2.3.1.7. Verilen İki Cümleyi Birleştirme.....	64
2.3.1.8. Bedel Getirme.....	64
2.3.1.8.1. Sabit Haneye Bedel Getirme.....	64
2.3.1.8.2. Değişik Haneye Bedel Getirme.....	65
2.3.1.8.3. Aktif Kelimeye Bedel Getirme.....	66
2.3.1.9. Verilen Bir Metinde İstenilen Kelime Türlerini Bulma.....	66
2.3.1.10. Verilen Bir Metinde İstenilen Değişiklikleri Yapma.....	67
2.3.1.11. Doğru -Yanlış.....	68
2.3.1.12. Çeviri.....	70
2.3.1.13. Karışık Verilen Kelimelerden Anlamalı Cümle Oluşturma.....	70
2.3.1.14. Dikte.....	70
2.3.1.15. Kompozisyon	70
2.3.1.16. Tablo Tamamlama	71
2.3.1.17. İrap Alıştırmaları.....	71
2.3.1.18. Dönüştürme Alıştırmaları.....	72

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOĞULLAR KONUSUNUN ÖĞRETİMİ DEĞERLENDİRMELERİ.....	73
3.1. Çoğullar Konusu Öğretimi Üzerine Yapılan Öğretmen Anketi Değerlendirmesi...	73
3.1.1. Değerlendirme.....	89
3.2. Alıştırma Çeşitlerini Kapsayan Çoğullar Konusu Üzerine Yapılmış Sınav Değerlendirmesi.....	91
3.2.1. Değerlendirme.....	115

SONUÇ

4. Sonuç ve Öneriler.....	118
EK-1.....	120
EK-2.....	124
EK-3.....	128
KAYNAKÇA.....	142

TABLÖLAR VE ŐEKİLLER LİSTESİ

Kelime Çeşitleri Şeması.....	9
Yeni Müfredata Göre Hazırlanmış Kitapta Bulunan Çoğul Kelimeler Tablosu.....	128
Öğretmen Anketi Değerlendirme Grafikleri.....	74
Öğrenci Soruları Değerlendirme Grafikleri.....	91

KISALTMALAR

İ.H.L.	: İmam Hatip Lisesi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
vb.	: ve benzerleri
vs.	: vesaire
ج	: جمع

GİRİŞ

Çoğullar konusuna başlamadan önce kaynak dil ve hedef dilin ait olduğu dil ailelerine ve bunların özelliklerine kısaca değinmek gerekmektedir.

Köken bakımından Ural-Altay dil ailesine mensup olan Türkçe, yapı bakımından eklemeli dillerin bir alt grubu olan sondan eklemeli dillerdendir. Eklemeli dillerde değişmeden kalan sabit kelime kökleri ile bunlara eklenen çeşitli ekler vardır. Kelimenin başına veya sonuna eklenen bu ekler, kökle kaynaşarak kelime anlam ve görev değişikliği meydana getirir. Türkçede ön ek yoktur. Ekler her zaman kök ve gövde sonuna getirildiği için Türkçe sondan eklemeli bir dildir. Ekler kelimelerden yeni anlamda kelimeler türetmek üzere gelen " Yapım ekleri " ve kelimeler arasında geçici anlam bağlantıları kurmak üzere gelen " Çekim ekleri " olmak üzere ikiye ayrılır. (Korkmaz, 2003: 63). Türkçe Altay dil grubunun tipik özelliklerini gösterir. Bu dillerde cinsiyet yoktur. Cümle yapısı bakımından özne, fiilden önce gelir ve genelde baştadır. Fiil cümlelerin sonundadır. Ad ve sıfat tamlamalarında belirten, belirtilenden önce gelir (Korkmaz, 2003: 71).

Arapça köken bakımından Hami-Sami dil ailesine mensuptur ve yapı bakımından bükümlü dillerin alt grubu olan kök bükümlü dillerdendir. Bükümlü dillerde de tek veya çok heceli kökler ile ekler vardır. Bu dil grubunun temel özelliği çekim sırasında kökün, özellikle kökteki ünlünün değişikliğe uğramasıdır. Türkçe gibi bağlantılı dillerde hiçbir zaman böyle bir değişime rastlanmaz (Aksan, 2003: 107; Korkmaz, 2003: 63). Kök bükümlü dillerde, kelime kökü değiştiği hâlde, kelime kökü ile türetilen kelime arasında ses yapısı bakımından bir ilgi bağı vardır. Kelime kökündeki ünsüzlerden oluşan asıl sesler yeni kelimelerde de korunmuştur. Arapçada ünlü kırılması " Vezin " denilen belirli kalıplar içinde yapılır (Korkmaz, 2003: 63).

Türkçede varlık ya da kavramın niceliğine göre adlar üçe ayrılmaktadır. Bunlar: Tekil adlar, çoğul adlar ve topluluk adlarıdır. Kitaplar, hayvanlar, ağaç yaprakları, sesler, sevinçler... gibi. Çoğul adlar aynı türden varlık ya da kavramların birden çoğunu karşılayan adlardır. Tekil adlar ise, -ler, -lar ekiyle çoğul yapırlar. -ler, -lar eki almadan sayı sıfatları ve kimi belgisiz sıfatlarla birden çok varlığı – kavramı karşıladığı belirtilen adlar, genellikle -ler, -lar ekiyle ikinci kez çoğul olmazlar. Ayrıca bu sıfatlardan ayrıldıkları zaman tekil yapı gösterirler: (Beş) kalem, (Birkaç) öğrenci... gibi. Özel adlar zaten tek varlık ya da kavramın karşılığı oldukları için, çoğul yapılmazlar. Ancak günümüzde bu kuralın dışında kullanımlar bulunmaktadır (Kahraman, 2005: 61).

Arapçada üç ve daha fazla varlığa işaret eden kavramlara çoğul denmektedir. Çoğullar, düzenli ve düzensiz olmak üzere iki kategoriye ayrılır. Düzenli çoğullar da eril ve dişil çoğul olmak üzere kendi içlerinde ikiye ayrılmaktadır.

Eril özel isimlerin ve bu isimleri niteleyen; ism-i fail, ism-i meful... gibi fiilden türemiş sıfatların çoğul şekilleri düzenli eril çoğul formunda yapılır. Fiilden türemiş olan sıfatların zaman içerisinde isimleşmesi de mümkündür. Tekil ismin sonuna -duruma göre - (ون) veya (ين) getirmek suretiyle elde edilir. Dişil özel isimlerin ve bu isimleri niteleyen; ism-i fail, ism-i meful... gibi fiilden türemiş sıfatların çoğul şekilleri düzenli dişil çoğul formunda yapılır. Fiilden türemiş olan sıfatların zaman içerisinde isimleşmesi de mümkündür. Tekil ismin sonunda bulunan dişillik işareti kaldırılır, yerine elif ve te harfleri (ت) getirilir. Düzensiz çoğullar tekil bir ismin çatısı bozularak -bazen birkaç harf ilave edip, bazen de birkaç harf çıkartmak suretiyle- belirli vezinlerde elde edilen çoğul şeklidir. Kelimenin hangi düzensiz çoğul vezninde geleceğine dair standart bir kural bulunmamaktadır (Günday, Şahin, 2001: 25).

Arapçada çoğullar konusuna başlamadan önce İmam Hatip Liseleri'nde yabancı dil olarak verilen İngilizcedeki çoğullar konusuna kısaca değinelim. İngilizcede isimler, sayılabilen ve sayılamayan isimler olmak üzere ikiye ayrılır. Sayılabilen isimler çoğul yapılırken sayılamayan isimler tekil kabul edilirler. Bir ismin çoğulu genellikle tekiline "s" eklenerek oluşturulur. "o, ch, sh, ss, x" ile biten isimler çoğullarını , "es" ekleyerek oluştururlar. "y" ile biten isimler çoğul biçimlerini, "y" yi atıp "ies" ekleyerek oluştururlar. "f, fe" ile biten isimlerin sonundaki bu harfler atılarak "ves" eklenerek oluşturulur. İngilizcede her kelimenin sonuna ek getirilmesiyle çoğul oluşturulmaz. Bu dilde de istisnai durumlar bulunmaktadır. Bazı isimler çoğul biçimlerini ses değişimleriyle oluşturur (Foot, feet). Bazı canlı adları çoğulda değişmez (Pike: turna, turnalar). Bazı sözcükler her zaman çoğuldur, tekili yoktur (Clothes). Çoğul eki alıp tekil anlam ifade eden kelimeler de bulunmaktadır (News). Birleşik isimlerde son sözcük çoğul yapılır (Boy friends) (Martinel, Thomson, 1998: 21). İngilizcede Arapçada olduğu gibi düzensiz çoğullar bulunmaktadır. Arapçadaki kadar kapsamlı olmamasına karşın bu dilde de düzensiz çoğullara ait standart bir kural bulunmamaktadır.

0.1. Problem Durumu

Arapçada kelime öğretimi alanında birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar, çoğullar konusunu da içermektedir; fakat bu zamana kadar müstakil olarak çoğullar konusunun öğretimi kapsamlı olarak ele alınmamıştır. Biz bu tezimizde hem çoğullar konusunu dilbilgisel olarak ele aldık hem de çoğullar konusunun öğretimine kolaylık sağlamak amacıyla yöntem ve tekniklere değindik. Konunun değerlendirme aşamasında ise uygulamalara yer vererek konunun öğretimine ve değerlendirilmesine katkı sağlamaya çalıştık.

0.1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; çoğullar konusunu ayrıntılı bir şekilde ele almak, İmam Hatip Liselerinde çoğullar konusunun işlenişini incelemek, yeni ders kitaplarının çoğul öğretimi açısından yeterliklerini ve yetersiz yönlerini ortaya koymak, uyguladığı metodun yabancı dil öğretimindeki yerini tayin etmek, gereken yerlerde çözüm önerilerinde bulunmak ve konunun daha anlaşılır hâle getirilebilmesini sağlamak için çalışmalar yapmak ve böylece Türkiye’deki Arapça öğretimine katkı sağlamaktır.

0.1.2. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de Arapça öğretimi, eğitim kurumlarımızda okutulan yabancı diller arasında yaygınlık bakımından İngilizceden hemen sonra gelmesine rağmen, yapılan araştırmalar, öğretim yöntem ve tekniklerinden kaynaklanan birtakım eksiklikler ve Arapça öğretiminde kullanılan araç ve gereçlerin yetersizliği, bu dilin dört dil becerisi yönünden tam olarak öğretilemediği sonucunu ortaya koymaktadır.

Yabancı bir dil bilmenin öneminin tartışılmaz olduğu günümüzde dilbilimciler ve dil uzmanları kendilerinden önceki yöntemlerin eksiklerini giderme ve yabancı dil öğretim/öğrenim sürecini en verimli hâle getirme düşüncesiyle çalışmalar yapmaktadırlar. Daha etkin ve yararlı bir Arapça öğretimi için bu çalışma da diğerlerinin yanında yerini almalıdır.

Arapçada çoğullar konusunun öğretimi hem öğretenler hem de öğrenenler açısından İmam Hatip Liseleri’nde sorun oluşturmaktadır. Türkçede herhangi bir karşılığı bulunmayan çoğul çeşitlerinin Arapçada önemli bir yeri bulunmaktadır. İki dil

arasında özleştirilemeyen bu konunun derinlemesine incelenmesi ve öğretim yöntem ve materyallerinin araştırılıp çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Bu araştırmamız çoğullar konusunun İmam Hatip Liseleri'nde öğretimini daha kolay ve anlaşılır şekilde işlenmesine yardımcı olması amacıyla oluşturulmuştur.

0.1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma çoğullar konusunu yalnızca kelime bazında ele almakta, çoğul fiil çekimlerini içermemektedir. Çoğullar konusu incelenirken İmam Hatip Lisesi müfredatında bulunan çoğullar konusunun işleniş düzeneyine göre araştırma sınırlandırılmıştır.

Lise 1-2-3-4. sınıf müfredatında çoğulların ele alınış düzeyi incelenmiş, öğrencilere konu ile ilgili değerlendirme sınavı yapılmış, elektronik posta yoluyla Türkiye'nin değişik yerlerindeki Arapça öğretmenlerine ulaşılarak öğretmen anketi uygulanmış, bu anketler ve öğrencilere yapılan sınavlar değerlendirilmiştir.

0.1.4. Varsayımlar

Ülkemizde İmam Hatip Liseleri'nde dört yıl boyunca her yıl ortalama beş saat Arapça dersi verilmesine rağmen Arapça öğretimi istenilen düzeyde olmamaktadır.

Yabancı dil öğretmenleri genellikle klasik metotlar kullandığından dersler sıkıcı olabilmektedir.

Öğrencilerin en çok zorlandığı konuların başında dilbilgisi kurallarının uygulanması gelmektedir. Dilbilgisinin iyi bilinmesi ve yerinde kullanılması, bir dilin öğrenilmesinde çok önemli bir faktördür.

Arap dili dilbilgisel açıdan Türkçeden oldukça farklıdır. Ortaöğretim basamağındaki öğrenciler ana dillerinden tamamen farklı bir dili öğrenirken zorlanmaktadırlar.

Özellikle eril – dişil ayrımı ve tekil ikil çoğul kelimeler ile ilgili dilbilgisel kuralların öğrenimi sırasında öğrenciler zorlanmaktadır.

Müfredat doğrultusunda gitmek zorunda olan öğretmenler öğrencilere ağır gelen konulara gereken önemimi vermemekte, uygun yöntem ve teknikle ders anlatamamaktadırlar.

0.1.5. Tanımlar

Arapça kitaplarda geçen bazı özel isim ve terimlerin Latin harflerine aktarılması sırasında, Arapçada var olan, ancak Latin harfleri ile karşılanamayan sesler için aşağıdaki yöntemler uygulanmıştır.

â:	Uzun a sesine karşılık kullanılacaktır.
î	Uzun i sesine karşılık kullanılacaktır.
û	Uzun u sesine karşılık kullanılacaktır.
–	(kısa çizgi) Harf-i tarifle birbirine birleşen kelimeleri ayırmak için kullanılacaktır.

0.2. Kavramsal Çerçeve

Çoğullar ve öğretimi ile ilgili önemli kaynaklar kavramsal bir çerçeve oluşturmak için taranmıştır. Elde ettiğimiz bulgular ile araştırmamız sonucunda ortaya çıkan bulgulara dayalı bilgiler bir araya getirilerek bir değerlendirme yapılmıştır. Dilbilgisi konusunun tümü taranmış İmam Hatip Lisesi müfredatına uygun olan kısım konumuz içinde değerlendirilmiştir. Yabancı dil öğretiminde kullanılan tüm yöntem teknik ve değerlendirmeler incelenmiş, konunun öğretimine uygun olanlar örneklendirilerek verilmiştir. Yapılan öğretmen anketi ve öğrenci testi değerlendirilmiş ve bu çerçevede sonuca varılmaya çalışılmıştır.

0.3. Yöntem

0.3.1. Araştırma Modeli

Tezde yöntem olarak yabancı dil öğretim metotlarının tamamını kapsayan bütüncül bir yöntem izlenmiş, ayrıca İmam Hatip Lisesinde görev yapan öğretmenler için anket çalışması düzenlenmiş, liselerde eğitim gören 11. ve 12. sınıf öğrencileri için de değerlendirme testi hazırlanarak ortaya çıkan sonuçlar değerlendirmeye alınmıştır.

0.3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Arapça ve Türkçede çoğullar konusu öğretimini ele alan dilbilgisi kitapları, dilbilim kitapları, ders kitapları ve sözlükler ile kendilerine anket yapılan İ.H.L. öğretmenleri ve sınava tabi olan İ.H.L. öğrencileri oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklemini ise, İmam Hatip Liselerinin müfredatında bulunan çoğullar konusu ve öğretimi oluşturmuştur.

0.3.3. Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada veriler, literatür taraması ve uygulamasıyla elde edilmiştir. Literatür taraması Türkçe ve ilgili yabancı kaynaklardan elde edilmiştir. Bu kapsamda kütüphanelerde arşiv taraması yapılmış, çevrimiçi taramalar da çalışmamıza eklenmiştir. Diğer yandan yabancı kaynaklara sahip kişi ve kurumlar tespit edilmiş ve Türkiye’de baskısı yapılmayan kitaplar çoğaltma yoluyla temin edilmiştir.

0.3.4. Verilerin Analizi

Verileri düzenlemek ve analiz etmekteki amaç; daha anlamlı, kolay, anlaşılır hâle getirmek ve başkalarıyla yapacağımız iletişimde bu verilerden yararlanabilmektir. Verileri düzenlemek, yapılacak işlemleri hazır hâle getirmek demektir. İşlenmemiş veriler ham madde gibidir. Bu sebeple elde edilen bulgular tezin amacına göre değerlendirilmiştir. Gereken yerlerde grafik ve tablolar kullanılmış, istatistiksel analizlerden değerlendirme aşamasında sıklıkla yararlanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAPÇADA ÇOĞULLAR KONUSU

1.1. ARAPÇADA ÇOĞULLAR (الجمع)

Arapçada çoğullar konusuna başlamadan önce isimlerin nicelik ve cinsiyet bakımından sınıflandırılışı hakkında kısa bir bilgi vermek gerekir.

Kelimelerin sayısı bakımından çeşitlere ayrılması varlıkların sayılarına göre yapılan sınıflandırmadır. Bilindiği üzere tekil ve çoğul isimler vardır. Ancak Arapçada ikili gösteren isimler de vardır. O hâlde Arapçada varlıkların sayılarına göre isimler üçe ayrılırlar (Avşar, 2004: 76).

Bunlar:

- Tekil (مفرد):

كتاب	Bir kitap
------	-----------
- İkili (مثنى):

كتابان	İki kitap
--------	-----------
- Çoğul (جمع):

كتب	Kitaplar
-----	----------

Aynı zamanda isimler cinsiyet bakımından da ikiye ayrılır.

Bunlar:

- Eril (مذكر):

طالب	Erkek öğrenci
------	---------------
- Dişil (مؤنث):

طالبة	Kız öğrenci
-------	-------------

Dişil kelimeler de kendi aralarında ikiye ayrılır.

Bunlar:

1. Gerçek Dişiller

- a- Gerçek Yapısal Dişiller:

فاطمة	Bayan ismi
-------	------------
- b- Gerçek Soyut Dişiller:

زينب	Bayan ismi
------	------------

2. Mecazî Dışiller

a- Mecazî Yapısal Dışiller:

سُورَة	Tahta
--------	-------

b- Semâî Dışiller:

نار	Ateş
-----	------

(Çelebi ve Karaarslan, 2002: 11)

Arapçada çoğullar iki bölüme ayrılır. Bunlar:

- Düzenli Çoğullar (الجمع السالم) :

مهندسات	Bayan mühendisler
---------	-------------------
مهندسون	Erkek mühendisler
- Düzensiz Çoğullar (جمع التكسير):

طُلاب	Erkek öğrenciler
-------	------------------

Düzenli ve düzensiz çoğullar da kendi aralarında bölümlere ayrılır. Bunlar:

- Düzenli çoğullar (الجمع السالم) :
 1. Düzenli Eril Çoğullar (جمع المذكر السالم):

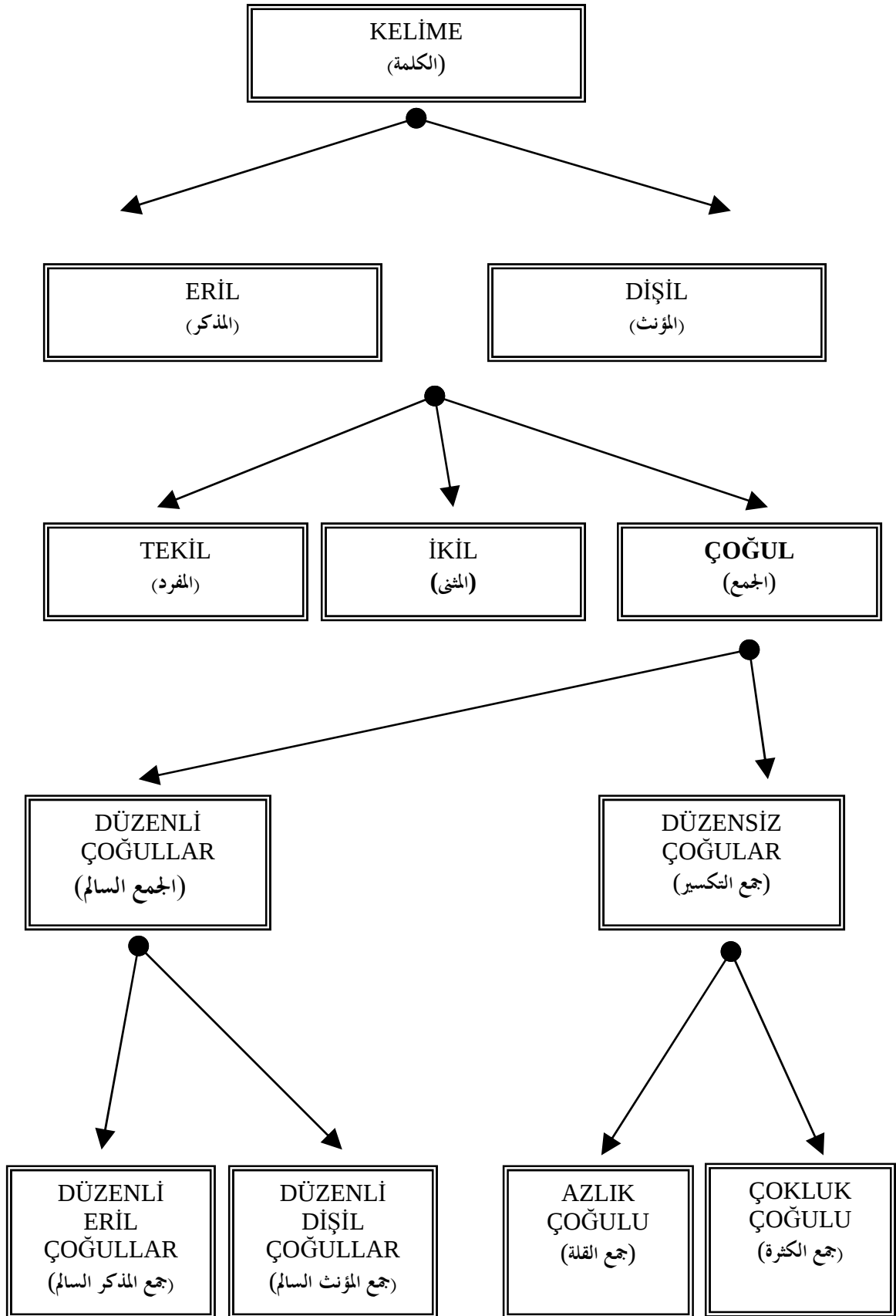
معلمون	Erkek öğretmenler
--------	-------------------
 2. Düzenli Dişil Çoğullar (جمع المؤنث السالم) :

ملمات	Bayan öğretmenler
-------	-------------------
- Düzensiz çoğullar: (جمع التكسير)
 1. Azlık Çoğulu (جمع الكثرة):

نَهْر ج أنهر	Nehirler
--------------	----------
 2. Çokluk Çoğulu (جمع القلة):

كتاب ج كُتُب	Kitaplar
--------------	----------

1.1.1. KELİME ÇEŞİTLERİ ŞEMASI

Çoğul kavramı diller arasında farklılık gösterir. Arapçada isimler sayı bakımından üç kısımda incelenir. Sayı bakımından üç ve üçten fazla isimlere çoğul isim denir. Çoğul isimler üç kısımda incelenir. Bunlardan ilk ikisi kurallı, üçüncüsü ise kuralsız çoğuldur (İşler, Yıldız, 2002: 30). Türkçede –ler, –lar eklerinin kelimenin sonuna eklenmesiyle elde edilen çoğullar, oluşum bakımından Arapçada farklılık gösterirler. Arapçada kelimeler belirli kural ve belirli kalıplara göre çoğul olurlar.

1.2. ÇOĞULLARIN ÇEŞİTLERİ

1.2.1. DÜZENLİ ÇOĞULLAR (الجمع السالم)

Adından anlaşıldığı gibi kelimeler belirli bir kurala göre düzenli çoğul olur. Bir kelimenin sonuna getirilen düzenli çoğul eki ile kelime, tekilden çoğula dönüşür. Kelimenin sonuna getirilen ek, o kelimeyi düzenli eril çoğul ya da düzenli dişil çoğul yapar. Düzenli çoğul yapma ekleri (ين – ون) ve (ات)'dir. Kelimenin sonuna gelen (ين – ون) eki kelimeyi düzenli eril çoğul yaparken; kelimenin sonuna gelen (ات) eki kelimeyi düzenli dişil çoğul yapar.

1.2.1.1. DÜZENLİ ERİL ÇOĞULLAR (جمع المذكر السالم)

أَسْرَعَتْ إِلَى عَلِيٍّ	هَئَاتَ عَلِيًّا	فَازَ عَلِيٌّ
أَسْرَعَتْ إِلَى الْعَلِيِّ	هَئَاتَ الْعَلِيَّ	فَازَ الْعَلِيُّونَ

Yukarıda düzenli eril çoğullara örnek teşkil edecek cümleler verilmiş, her bir cümlede düzenli eril çoğulların ayrı bir özelliği gösterilmiştir. Konunun ana esaslarını, verilen cümleler ışığında inceleyecek olursak birinci satırda bir kişiden bahsedilmiştir. Bu kişi Ali'dir. Bu kelime her bir cümlede cümlelerin farklı bir ögesi olarak gelmiştir. Bu yüzden kelimenin son harekesi değişmiştir. Arapçada kelimelerin son harfleri cümle içerisindeki yerine göre farklı bir hareke alır. Bu yüzden “Ali” kelimesinin son harfi de farklı hareketlerle hareketlenmiştir. İkinci satırda ise bahsedilen kelime çoğuldur. Bu kelime Ali'lerdir. Ali'ler kelimesi bu kelimenin en az üç kişiye yani üç Ali'ye işaret

ettiğini gösterir. Birinci cümlede kelimeye (ون) eki getirilerek kelime çoğul yapılmıştır. Çünkü kelime burada ref konumundadır; fakat ikinci ve üçüncü cümlede kelime, cümlelerin farklı bir ögesi olarak nasb ve cer durumunda gelmiştir. Nasb ve cer durumunda, çoğulluğu gösteren (ون) eki (ين) ekine dönüşür. Düzenli eril çoğul kelimelerin îrapları hareke ile olmaz. Bunun yerine ref durumunda (ون) nasb ve cer durumunda ise (ين) eki alarak düzenli eril çoğul olurlar (Hasan, 1966: 125).

1.2.1.1.1. DÜZENLİ ERİL ÇOĞUL KELİMELEİN ÖZELLİKLERİ

Düzenli eril çoğul kelimeler, isim ve sıfatlardan oluşmaktadır. Bu tür kelimelerin ortak özellikleri aşağıda sıralanmıştır:

1. Düzenli eril çoğul yapılacak kelime, hem akıl sahibi bir varlığı göstermeli hem de eril olmalıdır. Örneğin; **أحمد** ve **خالد** kelimeleri erkeklere verilen isimlerdendir. Bu yüzden bu türden kelimeler düzenli eril çoğul yapılabilirler; ancak **حصان** kelimesi eril olmakla birlikte akıl sahibi olmadığı için düzenli eril çoğul yapılamaz.
2. Düzenli eril çoğul yapılacak kelime, aynı zamanda düzensiz çoğul veya ikil olmamalıdır. Başka bir ifadeyle düzenli eril çoğul eki, sadece tekil kelimelerin sonuna eklenebilir.
3. Her kelime, sonuna düzenli eril çoğul eki alarak çoğul olmaz. Düzenli eril çoğul olacak kelime, sonuna (ين - ون) eki almaya uygun olmalıdır. Örneğin; **رجل** kelimesi sonuna düzenli eril çoğul eki alarak **رَجُلُون** şeklinde çoğul olmaz; çünkü bu kelime düzensiz çoğul kalıplarından biriyle **رجال** çoğul olur.
4. Düzenli eril çoğul olacak kelime dişil anlam içermemelidir. Sonunda dişillik işareti (ة) olmayan kelimeler de dişil anlam içerebilir. Dişil anlam içeren kelimeler, sonlarına (ين - ون) eki alamazlar. Örneğin; (**فریال** ve **زینب**) gibi kelimeler bayanlara verilen

isimlerdir. Sonlarında dişillik işareti olmasa da bunlar gerçek dişildirler. Bu yüzden düzenli eril çoğul yapılamazlar.

5. Sonunda dişillik işareti (ة) bulunmasına rağmen eril anlam içeren bazı kelimeler vardır. Bu kelimeler gerçekte eril olsalar da düzenli eril çoğul eklerini alarak çoğul olmazlar. Örneğin; (مُعَاوِيَة , حَمْرَة) kelimeleri erkeklere verilen isimlerdendir. Hem akıl sahibi hem de eril olmalarına rağmen bu kelimeler, sonlarında bulunan dişillik işaretinden dolayı düzenli eril çoğul olamazlar.

6. Bazı birleşik kelimeler düzenli eril çoğul eklerini sonlarına değil tamlamanın ilk ögesi olan muzafın sonuna alarak çoğul olurlar. Ayrıca tamlamadan dolayı düzenli eril çoğul eklerinin sonundaki (ن) harfleri düşürülür. Örneğin; عَبْدُ الرَّحْمَنِ tamlaması cümle içerisinde îrap durumları da göz önünde bulundurulursa şu şekilde çoğul yapılır:

Ref durumu	جاء عبدو الرَّحْمَنِ
Nasb durumu	رَأَيْتُ عَبْدِي الرَّحْمَنِ
Cer durumu	سَلَّمْتُ عَلَى عَبْدِي الرَّحْمَنِ

7. ذُو kelimesi de birleşik kelimeler gibi daima tamlama formatında kullanıldığından düzenli eril çoğul eklerinin sonundaki (ن) harfi düşürülerek çoğul olmaktadır. Bu kelimenin çoğulu, ref, nasb ve cer hâllerinde şu şekildedir:

Ref durumu	ذُو
Nasb durumu	ذَوِي
Cer durumu	ذَوِي

8. Sıfat olan kelimenin düzenli eril çoğul olabilmesi için mutlaka akıllı bir varlığı göstermesi ve eril olması gerekir. أَكْمَل , كَاتِب , أَفْضَل , عَالِم ... gibi.

- كَاب kelimesi dişillik işareti taşıdığı için, كَاب kelimesi de akıl sahibi bir varlığı göstermediği için düzenli eril çoğul yapılamaz.

9. Sıfat olan kelime sonuna dişillik işareti olan (ة) almak yerine başka bir şekilde dişil oluyorsa bu tür kelimeler düzenli eril çoğul olamazlar.

Örneğin; أَفْعَل veyninde gelen bir sıfatın dişil vezni أَفْعَل ise bu tür sıfatlar düzenli eril çoğul olmaz.

Buna göre, أَبْيَض kelimesinin dişili بَيْضَاء ، أَخْضَر kelimesinin dişili خَضْرَاء olduğundan أَبْيَضُونَ ، أَخْضَرُونَ şeklinde çoğul olamazlar.

10. فَعُول veyninde olduğu gibi bazı kalıplarda sıfatlar eril ve dişil kelimeler için ortak kullanılmaktadır. Bir kelimenin düzenli eril çoğul olabilmesi için gereken en önemli şartın kelimenin eril olması durumu olduğuna göre bu kalıplardaki kelimeler düzenli eril çoğul olamazlar. Örneğin; صَبُور kelimesi فَعُول veynindedir. Bu kelime sıfat olarak eril ve dişil kelimeler için aynı şekilde gelmektedir. Bu yüzden صَبُور kelimesi düzenli eril çoğul olamaz (Hasan, 1966: 127-132).

1.2.1.1.2. DÜZENLİ ERİL ÇOĞUL SAYILMAYAN KELİMELE

1.2.1.1.2.1. Sayı İtibariyle Düzenli Eril Çoğul Olmayan Kelimeler

1. Sonlarında düzenli eril çoğul eki olan (ون) ya da (ين) ekleri bulunduğu hâlde anlam itibariyle bir tek isme işaret eden kelimeler, düzenli eril çoğul sayılmazlar.

- مُحَمَّدِينَ ، مُحَمَّدِينَ kelimeleri çoğul yazılsa bile bunlar kişi isimleridir. Bir kişiye işaret ederler.

2. İkiller, düzensiz çoğullar, düzenli dişil çoğullar, düzenli eril çoğul olamazlar. Bir kelime tekil, akıl sahibi ve eril olursa düzenli eril çoğul olabilir.

- محمدان kelimesi ikil bir isimdir. فاطمات kelimesi düzensiz çoğuldur. فاطمات kelimesi ise düzenli dişil çoğuldur. Bu kelimeler ayrıca düzenli eril çoğul eki alarak çoğul olamazlar.

3. جاء محمد ، محمد ، محمد ، محمد cümlesinde cümlenin öznesi çoğul, akıllı ve erildir. Bir topluluğu ifade etmektedir fakat bu kelime düzenli eril çoğul eki almamıştır. Bir kelime ya da kelime grubu düzenli eril çoğul eki almadan çoğul olursa bunlar düzenli eril çoğul sayılmazlar. Burada kelime tekrarı yapılarak çoğul yapılmıştır.

4. Bazı kelimeler yazılışta tekil gibi görülmelerine rağmen anlam bakımından çoğuldurlar. Anlam bakımından çoğul olsalar da bu kelimelerin sonlarında düzenli eril çoğullara gelen (ين - ون) eki bulunmadığı için bu kelimeler düzenli eril çoğul sayılmazlar. Örneğin; قوم kelimesi anlam bakımından çoğuldur fakat sonunda düzenli eril çoğul eki olan (ين - ون) eki bulunmadığından bu tür kelimeler düzenli eril çoğul kabul edilmezler.

5. Bazen bir kelime düzenli eril çoğul eki aldığı hâlde anlam bakımından iki kişiye işaret edebilir. Bu kelimeler, dilbilgisel açıdan ikil eki alması gerekirken çoğul eki alarak ikil olmuşlardır. Kelimenin sonunda düzenli eril çoğul eki bulunmasına rağmen ikil anlam içeren bu kelimeler düzenli eril çoğul sayılmazlar (Hasan, 1966: 126,127).

1.2.1.1.2.2. Cinsiyet İtibariyle Düzenli Eril Çoğul Olmayan Kelimeler

1. فاطمة ، مريم gibi dişil isimler düzenli eril çoğul olamazlar.

2. شجرة ، ثمرة ، طلحة ، حمزة gibi dişillik işareti ile biten isimler düzenli eril çoğul olamazlar.

3. طالق ، جريح gibi isimler düzenli eril çoğul olamazlar; çünkü bu kelimeler, ya sadece dişilleri gösterir ya da her iki cinsiyet bir arada kullanılabilir. Bu kelimelerin çoğulları طالق ، جرحی şeklinde düzensiz çoğul olarak gelir.

4. Akıl sahibi olmayan eril bir kelimeye sıfat olan kelimeler, düzenli eril çoğul eki alamazlar.

- جَبَل kelimesini çoğul yaptığımızda sıfatı konumundaki kelime ya شَاهِقَة şeklinde tekil ve dişil ya da شَاهِقَات şeklinde düzenli dişil çoğul olarak gelebilir; çünkü جَبَل kelimesi akıl sahibi değildir.

5. إِكْرَام ، تَعْرِيف kelimeleri gibi bazı kelimelerin son kök harfinden bir önceki harfi illetli bir harf ise bu tür kelimeler düzenli eril çoğul olamaz. Bu kelimeler (ات) eki alarak çoğul olurlar.

Örnek:

إِكْرَامَات	تَعْرِيفَات
-------------	-------------

6. كُتَيْب gibi akılsız eril küçültme isimleri düzenli eril çoğul olamazlar. Bunlar (ات) eki alarak çoğul olurlar.

Örnek:

كُتَيْبَات

7. فَضْلَى ، حُبْلَى gibi sonuna elif-i te'nîs-i maksûra gelerek çoğul olan kelimeler, düzenli eril çoğul olmazlar. Bunlar (ات) eki alarak çoğul olurlar.

Örnek:

فُضْلِيَّات	حُبْلِيَّات
-------------	-------------

8. تَلْغِرَاف ، بَرَامِج gibi yabancı bir dilden Arapçaya geçen kelimeler düzenli eril çoğul olamazlar. Bunlar, düzensiz çoğul şeklinde ya da (ات) eki alarak çoğul olurlar (El-Galââyînî, 1982: 19-22).

Örnek:

تَلْغِرَافَات	بَرَامِج
---------------	----------

1.2.1.1.3. DÜZENLİ ERİL ÇOĞUL YAPILIRKEN KELİMENİN SON HARFİNDE OLUŞAN ÖZEL DURUMLAR

1.2.1.1.3.1. Memdûd Kelimeler

Sonunda (ء) eki bulunan kelimelere memdûd kelimeler denir. Bu kelimelerden bir kısmı, düzenli eril çoğul olabilir. Bu kelimeler çoğul olurken kelimenin yapısında bazı değişiklikler meydana gelir. Bu değişiklikler farklı şekillerde olabilir. Örneğin; زَكْرِيَاء kelimesi çoğul olduğunda (زَكَرِيَاوَن) kelimenin son harfi olan hemzesi (و) harfine dönüşür ve sonra kelimeye (وَن) eki eklenir.

- صَحْرَاء kelimesi bilindiği anlamıyla değil de bir erkek ismi olarak geldiğinde bu kelimenin çoğulu صَحْرَاوَن olur.
- قِرَاء kelimesi ise çoğul olduğunda (قِرَاوَن) kelimenin son harfi hemze başka bir harfe dönüşmez, ancak başka bir harfin üzerine oturur.

1.2.1.1.3.2. Maksûr Kelimeler

Elif-i maksûra ile biten kelimeler düzenli eril çoğul olduklarında son harf olan elif-i maksûra atılır. Daha sonra kelimenin geri kalan kısmına (ين-ون) getirilir. Örneğin; مُصْطَفَى kelimesi çoğul olduğunda مُصْطَفَوَن olur. Bu, kelimenin ref hâlidir. Kelimenin nasb ve cer hâlindeki yazılışı ise مُصْطَفَيْن 'dir.

1.2.1.1.3.3. Mankûs Kelimeler

Sonu, med harfi olan (ي) ile biten kelimelere mankûs kelimeler denir. Bu kelimeler düzenli eril çoğul yapılırken kelimenin sonundaki (ي) harfi atılır. Kelime ref durumunda sonuna (ون), nasb ve cer durumunda ise (ين) eki alarak düzenli eril çoğul olur. Örneğin; قَاضِي kelimesinin çoğulu قَاضِيُون، قَاضِيَيْن şeklinde gelir (el-Galâyinî, 1982: 22,23).

1.2.1.1.4. DÜZENLİ ERİL ÇOĞUL OLAN DİĞER KELİMELELER

Bilindiği gibi bir kelimenin düzenli eril çoğul olması için akıl sahibi ve eril olması gerekmektedir. Ancak akıl sahibi ya da eril olmayan bazı kelimeler de düzenli eril çoğul olabilmektedir.

1.2.1.1.4.1. أولو Kelimesi

أولو kelimesi çoğul bir kelimedir. Bu kelimenin kendi kök harflerinden bir tekili bulunmamaktadır. Fakat kelimenin anlamca tekili vardır. أولو kelimesinin anlamca tekili صاحب kelimesidir. Ref hâlinde (و), nasb ve cer hâlinde ise (ي) harfi ile îrap edilir.

1.2.1.1.4.2. Ukûd Kelimeler

العقود العددية (20-90 arası onluk sayılar) olarak adlandırılan bu isimler düzenli eril çoğul kabul edilirler. Bunlar عشرون / ثلاثون / أربعون / خمسون / ستون / سبعون / ثمانون / تسعون sayılarıdır.

1.2.1.1.4.3. Çoğul Olurken Tekili Değişikliğe Uğrayan Kelimeler

Bazı kelimeler tekil durumdan çoğul duruma geçerken belirli değişikliğe uğrarlar. Bu kelimeler düzenli eril çoğul ekleri almalarına rağmen kelimelerin kök harfleri değişikliğe uğramıştır. Kök harfleri değişikliğe uğrasa bile düzenli eril çoğul eki alarak çoğul olduklarından düzenli eril çoğullar gibi kabul edilir, ayrı bir kurala tabi tutulmazlar. Örneğin; ابن kelimesinin çoğulu بنون ، أرض kelimesinin çoğulu أَرْضون ve سنة kelimesinin çoğulu سنون şeklinde gelir.

1.2.1.1.4.4. Düzenli Eril Çoğul Eki Alarak Çoğul Olmalarına Rağmen Akıl Sahibi Olmayan Kelimeler

وايل ، عالم ، أهل kelimeleri düzenli eril çoğul eki alarak çoğul olan kelimelerdir. Fakat bu kelimeler akıl sahibi değildir. Akıl sahibi olmasalar bile düzenli eril çoğul eki alarak çoğul olduklarından düzenli eril çoğul gibi kabul edilirler (Hasan, 1966: 134-138).

1.2.1.1.5. DÜZENLİ ERİL ÇOĞULLARIN ÎRABI

Bir kelime, sonuna (ون) ya da (ين) eki alarak düzenli eril çoğul olmaktadır. Kelimenin sonunda bulunan bu ek, ref durumunda (ون) , nasb ve cer durumunda ise (ين) şeklinde gelir.

Ref hâli	جلس المهندسون
Nasb hâli	رأيتُ المهندسين
Cer hâli	مررتُ بالمهندسين

Düzenli eril çoğul bir kelimenin isim tamlamasının birinci ögesi olması durumunda son harfi olan (ن) harfinin düşürülmesi zorunlu hâle gelir. Bu durum, aynı kelimenin tekil olması hâlinde sonundaki tenvinin düşürülmesi ile eşdeğer bir durumdur. Yani, düzenli eril çoğul kelimelerin sonlarındaki (ن) harfleri, bu konumda tenvin kategorisinde değerlendirilmiş olmaktadır.

Örnek:

Ref hâli	جلس مهندسو الشركة
Nasb hâli	رأيتُ مهندسي الشركة
Cer hâli	مررتُ بمهندسي الشركة

1.2.2. DÜZENLİ DİŞİL ÇOĞULLAR (جمع المؤنث السالم)

1 حضرت سيدة	سمعتُ سيدةً	قرأتُ مقالة سيدة
1 حضرت سيدات	سمعتُ سيداتٍ	قرأتُ مقالة سيداتٍ
2 فازتُ هنداً	أكرم الولد هنداً	هذه مدرسة هندٍ
2 فازتُ هندات	أكرم الولد هنداتٍ	هذه مدرسة هنداتٍ
3 عطية طالب ماهر	إن عطية طالب ماهر	لعطية نشاط ماهر
3 عطيات طلاب ماهرون	إن عطيات طلاب ماهرة	لعطيات نشاط ماهر
4.....		
4 اتسعت السرايات	ملأ الناس السرايات	جلس القوم في السرايات

(Hasan, 1966: 147)

Düzenli eril çoğulların girişinde verildiği gibi bu bölümün başında da düzenli dişil çoğullara ait örnek cümleler verilmiştir. Burada her bölümün ilk satırında kelimenin tekiline, ikinci satırında ise o kelimenin çoğuluna örnek verilmiştir.

Her bölümün ilk cümlesi kelimenin ref, ikinci cümlesi nasb, üçüncü cümlesi ise cer hâline örnektir.

Kelimelerin cinsiyetlerine bakacak olursak birinci kelime, sonuna dişillik işareti alan ve gerçek dişil olan bir kelimeye işaret etmektedir. İkinci kelime, sonuna dişilik işareti almayan; fakat gerçek dişil olan bir kelimeye işaret etmektedir. Bu kelime düzenli dişil çoğul eki alarak çoğul olmuştur. Üçüncü kelime, sonuna dişillik işareti almasına rağmen eril bir kelimeye işaret etmektedir. Bu yüzden gerek haberi gerekse sıfatları düzenli eril çoğul eki alarak îrap olur.

Akıl sahibi olan ya da olmayan bazı dişil kelimeler ile akıl sahibi olmayan birtakım eril kelimeler, sonlarına (ات) eki alarak düzenli dişil çoğul olurlar. Hatta akıl sahibi bazı eril kelimelerin de bu türden çoğul yapıldığı çok nadir de olsa görülmektedir. Düzenli dişil çoğul olan kelimeler hareke ile îrap olurlar. Tekil kelimeler ref durumunda damme, nasb durumunda fetha, cer durumunda ise kesra ile harekelenmektedir. Fakat düzenli dişil çoğul kelimeler nasb durumunda fetha yerine

kesra ile harekelenirler. Bu düzenli dişil çoğullara özgü bir durumdur. Düzenli dişil çoğullar nasb durumunda fetha yerine kesra alarak îrap olur.

1.2.2.1. DÜZENLİ DİŞİL ÇOĞULLARIN ÇEŞİTLERİ

1.2.2.1.1. Gerçek Dişil Kelimeler

Bu kelimeler, dişillik işareti taşıyın ya da taşımasının gerçekte dişil olan varlıkları gösteren kelimelerdir. Bu tür kelimeler sonlarına düzenli dişil çoğul eki alarak çoğul olurlar.

Örnek:

زینب ← زینبات	أم ← أمهات	مهندسة ← مهندسات
---------------	------------	------------------

1.2.2.1.2. Mecâzî Dişil Kelimeler

Bu kelimeler, dişillik işareti taşıyın ya da taşımasının dilbilgisel olarak dişil olduğu varsayılan varlıkları gösteren kelimelerdir. Bu tür kelimelerin bir kısmı da düzenli dişil çoğul eki alarak çoğul olmaktadır.

Örnek:

مكتبة ← مكتبات	طائرة ← طائرات
----------------	----------------

Burada dişil çoğullarla ilgili birkaç özellikten de bahsetmek gerekir:

- Eril olup akıl sahibi olmayan bazı kelimeler de düzenli dişil çoğul eki alarak çoğul olur.

Örnek:

قطار ← قطارات	نهر ← نهارات	بَنطلون ← بنطلونات
---------------	--------------	--------------------

Düzenli dişil çoğul eki alan bu kelimeler, ref durumunda damme, nasb ve cer durumunda ise kesra ile irap edilir (Hasan,1966: 149-151).

- Eril ve akılsız varlıklara işaret eden kelimelerin çoğulları küçültme ismi yapılacağı zaman düzenli dişil çoğul eki alarak çoğul olur.

Örnek:

جبل ← جُبَيْل ج جُبَيْلات	نهر ← نُهَيْر ج نُهَيْرَات
---------------------------	----------------------------

- Beş harften oluşan kelimeler düzenli dişil çoğul eki ile çoğul olurlar.

Örnek:

حَمَام ← حَمَامَات

- Bazı düzensiz çoğullar vurguyu artırmak ve anlamı pekiştirmek için tekrar düzenli dişil çoğul eki ile çoğul yapılabilir. Bu kelimelerin cinsiyetleri ilk hâllerinde olduğu gibi kalır. (Hasan, 1966: 153).

Örnek:

دَار ج دِيَار ← دِيَارَات	كَلْب ج كِلَاب ← كِلَابَات	رَجُل ج رِجَال ← رِجَالَات
---------------------------	----------------------------	----------------------------

1.2.2.2. DÜZENLİ DİŞİL ÇOĞUL YAPILIRKEN KELİMENİN SON HARFİNDE OLUŞAN ÖZEL DURUMLAR

1.2.2.2.1. Memdûd Kelimeler

Sonu elif-i memdûde (ء) ile biten kelimeler çoğul yapılırken kelimenin sonunda bulunan hemze (ء) atılır onun yerine (و) harfi getirildikten sonra düzenli dişil çoğul eki eklenir.

Örnek:

عَذْرَاء ← عَذْرَاوَات	صَحْرَاء ← صَحْرَاوَات
------------------------	------------------------

Akılsız bir varlığa işaret eden bir kelimenin sonunda bulunan elif-i memdûde, ek olarak gelmemişse yani kelimenin kökünde varsa hemze (ء) olduğu gibi kalır.

Örnek:

قِرَاءَة ← قِرَاءَات

1.2.2.2.2. Maksûr Kelimeler

Bu kelimelerin sonu elif-i maksûra ile bitmektedir. Bu tür kelimeler, düzenli dişil çoğul ekini alırken kelimenin sonunda yer alan elif-i maksûra, (ي) sesine dönüşür.

Örnek:

حَبْلِي ← حَبْلِيَات	هَدَى ← هَدِيَّات
----------------------	-------------------

1.2.2.2.3. Sonu (ة) ile Biten Kelimeler

Bu kelimelerin sonlarında bulunan (ة) harfi atıldıktan sonra önceki elif harfi de kelimenin aslına göre (و) ya da (ى) harfine dönüşür ve bunun da ardından (ات) eki getirilerek düzenli dişil çoğul yapılır

Örnek:

صَلَاة ← صَلَوَات	فَتَاة ← فَتَيَات
-------------------	-------------------

1.2.2.3. DÜZENLİ DİŞİL ÇOĞUL EKİ ALAN KELİMELEİN HAREKELENDİRİLİŞİ

- a) Üç harfli kelimelerde birinci harf fetha, ikinci harf cezm ise, kelime çoğul olduğunda ilk iki harf fetha ile harekelenir.

Örnek:

سَجْدَةٌ ← سَجَدَات	دَعْوَةٌ ← دَعَوَات
---------------------	---------------------

- b) Kelimenin birinci harfi dammeli ya da kesralı, ikinci harfi de cezm olduğu durumda ya ikinci harf birinci harfe uyar ya da ikinci harf fetha ile harekelenir.

Örnek:

قِطْعَةٌ ← قِطْعَات ← قِطَعَات	هِنْدٌ ← هِنْدَات ← هِنْدَات
--------------------------------	------------------------------

- c) Aşağıdaki durumları içeren kelimeler hiçbir değişikliğe uğramadan sadece sonlarına düzenli dişil çoğul eki alırlar.

1. Kelime üç harften fazla ise;

Örnek: سَعَاد

2. Kelime sıfat ise;

Örnek: ضَخْمَةٌ

3. Üç harften oluşan bir kelimenin ikinci harfi harekeli ise;

Örnek: شَجَرَةٌ

4. Üç harften oluşan bir kelimenin ikinci harfi illetli bir harf ise;

Örnek: سُورَةٌ

5. Üç harften oluşan bir kelimenin içinde şedde varsa;

Örnek: مَرَّةٌ

Bu durumlarda kelimeler sadece sonlarına (ت) eki alarak çoğul yapılırlar (El-Galââyînî, 1982: 22-25).

1.2.2.4. DÜZENLİ DİŞİL ÇOĞULLARIN ÎRABI

Bir kelime sonuna (ت) ekini alarak düzenli dişil çoğul olmaktadır. Bu eki almış bir kelime ref durumunda damme, nasb ve cer durumunda kesra ile îrap olur. Görüldüğü gibi düzenli dişil çoğul kelimelerin îrabı hareke ile olmaktadır. Ancak tekil kelimelerden îrap olarak tek farkı nasb durumunda kesra ile harekelenmesidir.

Örnek:

Ref hâli	جلستُ المهندساتُ
Nasb hâli	رأيتُ المهندساتِ
Cer hâli	مررتُ بالمهندساتِ

1.2.3. DÜZENSİZ ÇOĞULLAR

Düzensiz çoğullar düzenli çoğullar gibi kelimenin sonuna ek getirilmesiyle oluşturulmazlar. Kelimeyi çoğul yapmak için düzenli bir ekleri yoktur. Kelimenin kök harflerine belirli harfler eklenmesiyle veya çıkarılmasıyla oluşturulan bu çoğullara kelimenin kök harflerinde değişime neden olduğu için bu ad verilmiştir. Düzensiz çoğullar genellikle herhangi bir kaynaktan rastlanıldığında duyarak öğrenilir. Düzensiz çoğullar da kendi aralarında azlık çoğulu ve çokluk çoğulu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Azlık çoğulu ile çokluk çoğulunu birbirinden ayıran en temel fark kelimenin işaret ettiği sayıdır.

Azlık çoğulu üçten ona kadar olan sayıları işaret eden kelimeler için kullanılırken çokluk çoğulunun işaret ettiği kelime sayısı üçten başlar ve bu sayı ondan fazla olabilir.

Ayrıca bu çoğulların kullanıldığı kalıplar farklıdır. Buradan çoğul bir kelimenin azlık ya da çokluk çoğulu olduğu anlaşılır.

1.2.3.1. AZLIK ÇOĞULU

Bu, çoğul kelimenin 3–10 arası bir sayıyı işaret ettiği durumlarda kullanılır. Kelimenin işaret ettiği sayı üçten az ondan fazla olamaz. Adı azlık çoğulu olmasına rağmen içerdiği anlam elbette ki çoğuldur. Azlık çoğulunun dört vezni vardır.

Bunlar:

1. أَفْعَلَةٌ :	دَوَاءٌ ← أَذْوِيَةٌ	بِنَاءٌ ← أَبْنِيَةٌ
2. أَفْعُلُ :	عَيْنٌ ← أُعَيْنَ	لِسَانٌ ← أَلْسُنٌ
3. فِعْلَةٌ :	فَتًى ← فَتْيَةٌ	وَلَدٌ ← وَلَدَةٌ
4. أَفْعَالُ :	سَيْفٌ ← أَسْيَافٌ	نَهْرٌ ← أَنْهَارٌ

(Hasan,1966: 586-589)

1.2.3.2. ÇOKLUK ÇOĞULU

Çokluk çoğulu sayı yönünden azlık çoğulundan daha fazla sayıdaki varlığa işaret eder. Çokluk çoğulunun işaret ettiği varlığın sayısı üçten başlar. Fakat bu sayı ondan daha fazla olabilir. 21 çokluk çoğulu vezni vardır.

1.2.3.2.1. ÇOKLUK ÇOĞULU VEZİNLERİ

Yaygın olarak kullanılan çokluk çoğulu vezinleri şunlardır:

1. فُعْلٌ : Eril formatı (أَفْعُلُ), dişil formatı (فَعْلَاءُ) vezninde gelen kelimeler için kullanılmaktadır.

Örnek: أَحْمَرٌ ، حَمْرَاءٌ ← حُمُرٌ

- Kelimenin ikinci harfi (ي) olursa kelimenin ilk harfi damme ile harekelenmez.

Örnek: أَبْيَضٌ ، بَيْضَاءٌ ← بَيْضٌ

2. فُعْلٌ : Aşağıdaki iki durumda bulunan kelimeler bu vezinle çoğul yapılır:

a. فُعُولٌ : غَفُورٌ ← غُفُورٌ ، صَبُورٌ ← صُغُورٌ

b. Dört harften oluşan bazı sahih isimler: سُرُورٌ ← سُرُورٌ ، كُتُبٌ ← كُتُبٌ

3. فُعْلٌ : Örnek:

عُرْفَةٌ ← عُرْفٌ

 ،

حُجَّةٌ ← حُجَجٌ

4. فُعْلٌ : Tekili فُعْلَةٌ olan isimleri çoğul yapmada kullanılır.

Örnek:

قَرْيَةٌ ← قُرَى

5. فُعْلَةٌ : فُعْلَةٌ kelimesinin aslı رُمَيمَةٌ tır. Kelimenin çoğulu bu vezinde رُمَيمَةٌ olur. Aynı şekilde سَاعٌ kelimesinin aslı سُعَاةٌ olduğundan bu kelimenin çoğulu سُعَاةٌ şeklinde gelir.

6. فُعْلَى : Afet, ölüm, acı, gibi üzücü durumları ifade eden sıfatlarda bu vezin kullanılmaktadır. Bu veznin yedi şekli bulunmaktadır.

a. (فُعْلَى): Ölüm ve acı anlamları içerir:

قَتِيلٌ ← قَتْلَى

 ,

جَرِيحٌ ← جَرَحَى

b. (فُعْلَى): Sıfat olarak kullanılırlar.

مَرِيضٌ ← مَرَضَى

c. (فُعْلَى): Bu kalıpta acı anlamı vermektedir:

زَمَنٌ ← زَمْنَى

d. (فُعْلَى):

هَالِكٌ ← هَلَكَى

e. (فُعْلَى):

مَيِّتٌ ← مَوْتَى

f. (فُعْلَى):

أَحْمَقٌ ← حَمَقَى

g. (فُعْلَى):

سَكْرَانٌ ← سَكْرَى

7. فُعْلَةٌ : (فُعْلٌ)

Örnek:

قُرْطٌ ← قِرْطَةٌ	دُرْجٌ ← دِرْجَةٌ
-------------------	-------------------

8. فُعْلٌ : (فاعل ، فاعلة) : فُعْلٌ veznindeki kelimelerde kullanılır. Eril ve dişil kelimeler için aynı çoğul kullanılır.

Örnek:

قَاعِدٌ ، قَاعِدَةٌ ← قُعْدٌ	نَائِمٌ ، نَائِمَةٌ ← نَوْمٌ
------------------------------	------------------------------

9. **فُعَالٌ**: (فاعِل ، فاعِلَة) veznindeki kelimelerde kullanılır. Son harfi sahîh harf olan kelimelerde eril sıfatlar için kullanılır.

Örnek:

قَارِي ← قُرَاء	صَائِم ← صُوم
-----------------	---------------

10. **فُعَالٌ**: Bu vezin aşağıdaki 13 durumda kullanılır.

a. **1-2. durumlar:** (فَعْل ، فَعْلَة) veznindeki isim ve sıfatlar için kullanılır. Bu vezindeki kelimelerin birinci ve ikinci harfi (ي) olamaz.

Örnek:

صَعْب ← صِعَاب

b. **3-4. durumlar:** (فَعْل ، فَعْلَة) veznindeki isimler için kullanılır. Kelime sahîh harflerden oluşmalı ve şeddeli olmamalıdır.

Örnek:

جَمَل ← جِمَال	جَبَل ← جِبَال
----------------	----------------

c. **5-6. durumlar:** (فُعْل ، فُعْلَة) veznindeki isimler için kullanılır. Bu kelimenin orta harfi (و) olmamalıdır.

Örnek:

ذَنْب ← ذَنَاب	دَهْن ← دِهَان
----------------	----------------

d. **7-8. durumlar:** (فَعِيل ، فَعِيلَة) veznindeki isimler için kullanılır. Sahîh harflerden oluşur.

Örnek:

ظَرِيف ، ظَرِيفَة ← ظِرَاف

e. **9.-10.-11. durumlar:** Dişili (فُعْلَان: فَعْلَى ، فَعْلَانَة) olarak gelen sıfatlar için kullanılır.

Örnek:

غَضَبَان ، غَضَبَى ← غَضَاب

f. **12.-13. durumlar:** (فُعْلَان ، فُعْلَانَة) veznindeki sıfatlar için kullanılır.

Örnek:

حَمَصَان ← حَمَاص

11. **فُعُولٌ** : (فُعِلَ) veznindeki isimler için kullanılır.

Örnek:

جَنْدٌ ← جُنُودٌ	نَصِيفٌ ← نُصُوفٌ
------------------	-------------------

12. **فُعْلَانٌ** : (فُعِلَ ، فُعُلٌ ، فَعَلَ ، فُعَالٌ) veznindeki isimler için kullanılır.

Örnek:

حُوتٌ ← حَيْتَانٌ	غُلَامٌ ← غِلْمَانٌ
-------------------	---------------------

13. **فُعْلَانٌ** : (فُعِلَ ، فَعَلَ ، فُعَالٌ) veznindeki isimler için kullanılır. Bu kelimenin orta harfi her zaman sahih bir harften oluşmalıdır.

Örnek:

ظَهْرٌ ← ظَهْرَانٌ	حَمْلٌ ← حِمْلَانٌ
--------------------	--------------------

14. **فُعْلَاءٌ** : (فُعِلَ) veznindeki bu kelimeler sıfat fiil olarak gelirler. Düzenli eril sıfatlar için kullanılan bir kalıptır.

Örnek:

كَرِيمٌ ← كَرَمَاءٌ	بَخِيلٌ ← بَخَلَاءٌ
---------------------	---------------------

15. **أَفْعِلَاءٌ** : (فُعِلَ) veznindeki bu kelimeler cümle içerisinde sıfat fiil olarak kullanılırlar.

Örnek:

قَوِيٌّ ← أَقْوِيَاءٌ	وَلِيٌّ ← أَوْلِيَاءٌ
-----------------------	-----------------------

16. **فَوَاعِلٌ** : Bu vezin aşağıdaki durumlarda kullanılır.

a. Tekili (فاعلة) olan isim ve sıfatlarda:

كَادِبَةٌ ← كَوَاذِبٌ

b. Tekili (فَوَعِلٌ) olan isimlerde:

جَوَاهِرٌ ← جَوَاهِرٌ

c. Tekili (فاعل) olan isimlerde:

خَاتِمٌ ← خَوَاتِمٌ

d. Tekili (فاعلاء) olan isimlerde :

قَاصِعَاءٌ ، قَوَاصِعٌ

e. Tekili (فاعل) olan isim ve sıfatlarda:

جَائِزٌ ← جَوَائِزٌ

f. Tekili (فاعل) olan özellikle dişil anlam içeren kelimelerde:

طَالِقٌ ← طَوَالِقٌ

g. Tekili (فاعل) olan özellikle akıl sahibi olmayan erilerde:

صَاهِلٌ ← صَوَاهِلٌ

kullanılmaktadır.

17. **فَعَائِل**: Bütün dört ve beş harfli isim ve sıfatlar için kullanılır. Dişildir; fakat bu dişillik her kelimenin sonunda dişillik işareti olmasını gerektirmez. Kelime soyut dişil de olabilir. Tekili aşağıdaki vezinlerde gelen kelimeler bu şekilde çoğul yapılır.

a. **فَعَالَة**: رِسَالَة ← رِسَائِل

b. **فَعُولَة**: حَمُولَة ← حَمَائِل

c. **فَعِيلَة**: صَحِيفَة ← صَحَائِف

d. **فِعَال**: شِمَال ← شَمَائِل

e. **فِعَال**: عِقَاب ← عَقَائِب

f. **فَعُول**: عَجُوز ← عَجَائِز

g. **فَعِيل**: لَطِيف ← لَطَائِف

h. **فَعَال**: شِمَال ← شَمَائِل

ı. Sonu elif-i maksura ile biten kelimeler: حُبَارَى ← حَبَائِر

i. Sonu elif-i memdude ile biten kelimeler: جَلُولَاء ← جَلَائِل

18. **فَعَائِل**: Bu vezin, tekili aşağıdaki vezinlerde gelen kelimeleri çoğul yapmada kullanılır:

a. **فَعَالَة**: مَوَامَة ← مَوَام

b. **فِعَال**: سِعَالَة ← سَعَال

c. **فَعِيلَة**: هَبْرِيَة ← هَبَار

d. **فَعُولَة**: عَرْقُودَة ← عَرَاق

e. **فَعَال**: İsimler ve sıfatlar için kullanılabilir; fakat eril kelimeler için kullanılamaz.

Örnek: صَحْرَاء ← صَحَار

f. **فَعْلَى**: Bu kalıpta dişillik işareti olan elif-i maksura atılır. Kelime çoğul olduğunda değişime uğrar.

Örnek: حَبْلَى ← حَبَال

19. فَعَالَى : Örnek: صَحْرَاء ← صَحَار

20. فَعَالَى: Kelimenin sonundaki (ى) eki bir aitlik eki değildir. Kök itibariyle aitlik eki olarak gelse de daha sonradan anlam itibariyle değişime uğramış ve ayrı bir kelime olmuştur.

Örneğin; (مَهْرَة) kabilesinin yaptığı urganlar meşhur olduğu için urganın adına (مَهْرِي) denmiştir. Bu kelime bir urgan çeşidine işaret etmektedir. Bir diğer örnekte (بَحْث) kabilesindeki insanlar iyilik ve doğrulukları ile meşhur oldukları için (بَحْثِي) kelimesi iyilik ve doğruluk sahibi kişiler için söylenmektedir. Bu kelimeler aitlik kelime anlamından çıkıp ayrı kelime olmuştur. Aitlik eki alan diğer kelimeler bu vezinde çoğul olamazlar.

21. فَعَالِل : Dört şekli vardır.

a. Rubaî Mücerred Kelimeler:

جَعْفَر ← جَعَاْفَر

b. Humasi Mücerred Kelimeler:

سَفَرَجَل ← سَفَارَج

c. Rubaî Mezid Kelimeler:

مَذْحَرَج ← دَحَارَج

d. Humasi Mezid Kelimeler:

قَرَطْبُوس ← قَرَاطِب

(Hasan, 1966: 590-618).

1.2.3.3. DÜZENSİZ ÇOĞULLARLA İLGİLİ ÖZEL DURUMLAR

1.2.3.3.1. Düzensiz Çoğul İle Düzenli Çoğul Arasındaki Farklar

a. Düzensiz çoğullarda üç kelimededen on kelimeye kadar olan sayıyı işaret eden kelimeler için azlık çoğulu, bundan daha fazlasına işaret eden kelimeler için çokluk çoğulu kullanılırken; düzenli çoğullar üçten fazla varlığa işaret eder, üst sınır belirtmez.

b. Düzensiz çoğullarda kelimenin tekili şekil olarak bozulur yani belli bir değişime uğrar. Düzenli çoğullarda kelimenin tekiline dokunulmaz. Kelimenin son harfine ek getirilerek çoğul yapılır.

c. Düzenli çoğullarda kelimenin tekiline eklenen harflerle kelimenin çoğul olduğu bir bakışta anlaşılırken düzensiz çoğullarda böyle bir kolaylık yoktur.

d. Düzenli dişil çoğullar ile düzensiz çoğulların îrabı hareke ile yapılırken, düzenli eril çoğulların îrabı harfle olur.

1.2.3.4. DÜZENSİZ ÇOĞULLARIN ÎRABI

Düzensiz çoğullar hareke ile îrap olur. Kelimenin ref durumunda damme, nasb durumunda fetha ve cer durumunda kesra ile îrap edilir. Yani genel îrap kuralları uygulanır.

Örnek:

Ref Hâli	جلس الطلابُ
Nasb Hâli	رأيتُ الطلابَ
Cer Hâli	مررتُ بالطلابِ

İKİNCİ BÖLÜM

ÇOĞULLAR KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN YÖNTEMLER, TEKNİKLER VE ALIŞTIRMA ŞEKİLLERİ

2.1. YABANCI DİL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Yabancı dil öğretiminde öğretmen trafikteki bir sürücüye benzer. Sürücü trafiğe çıkmadan önce bütün trafik kurallarını öğrenir. Ehliyet alabilmek için ilgili sınavları başarıyla tamamlar ve gerekli uygulama sürüşlerini yapar. Ehliyeti olan bir sürücü resmi anlamda trafiğe çıkmaya hazırdır. Eğitim fakültesinden mezun olmuş bir öğrenci de öğretmen olmaya hazırdır; fakat sürücünün pratiğe ihtiyacı olduğu gibi öğretmenin de deneyime ihtiyacı vardır. Trafikte genel kurallar olsa da trafik değişken bir ortamdır. Sürücünün karşısına trafikte ne çıkacağı belli değildir. Sürücü genel hatları ile ne yapacağını bilmektedir. Olayın seyri ise hangi durumda ne yapılacağını belirler. Okul da trafik gibidir. Öğretmen ortama ve konuya göre bir derste hangi yöntem ve tekniğin kullanılacağını belirlemek durumundadır. Neyse ki öğretimin telafisi mümkündür. Trafikteki gibi imkânsızlıklar eğitimde ortaya çıkmaz.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin çoğullar konusunun öğretiminde uygulanışına yer vermeden önce yabancı dil öğretim ilkelerini hatırlamak gereklidir. Bir yabancı dilin öğretiminde bu ilkelerin uygulanabilir olması öğretimin çeşitliliği ve verimliliğini artırılır. Yabancı dil öğretim yöntem ve teknikleri bu ilkeler göz önünde tutularak uygulanmalıdır.

2.1.1. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE TEMEL İLKELER

1. Yabancı dil öğretiminde dört temel beceri kazanılmaktadır. Bunlar: Dinleme, okuma, yazma ve konuşma becerileridir.
2. Öğretim etkinlikleri önceden planlanmalıdır.
3. Öğretilecek konular basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru sıralandırılarak hazırlanmalıdır.

4. Görsel ve işitsel materyaller kullanılmalıdır.
5. Anadil gerekli durumlar dışında kullanılmamalıdır.
6. Bir seferde bir yapı öğretilmelidir.
7. Verilen bilgiler günlük hayata aktarılabilmelidir.
8. Öğrencilerin derse daha etkin katılımı sağlanmalıdır.
9. Öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınmalıdır.
10. Öğrenciler dili kullanmaya teşvik edilmelidir (İşler ve Diğerleri, 2006: 8).

2.1.2. YABANCI DİL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ VE ÇOĞULLAR KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE BU YÖNTEMLERİN UYGULANIŞI

Çoğullar konusu tek seferde öğretilbilecek bir konu değildir. Bu şekilde öğretmeye çalışmak hem zaman hemde müfredat açısından zordur. Çoğullar konusunun kendi içerisinde alt bölümleri bulunmaktadır. Bunlar; düzenli eril çoğullar, düzenli dişil çoğullar, düzensiz çoğullar, çoğulların îrabı gibi alt başlıklardır. Hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın öncelikle çoğullar konusu ana hatlarıyla öğretilmeli daha sonra alt başlıklar uygun yöntemlerle anlatılmalıdır. Çoğullar konusunun öğretiminde uygulanacak bir yöntem, konunun tümünde başarı sağlamayabilir. Örneğin; çoğullar konusunun başlangıç aşamasında çoğulların genel hatları anlatılırken başarıyla uygulanabilen bir yöntem düzenli eril çoğulların îrabı anlatılırken aynı derecede başarılı olmayabilir. Bu yüzden yöntemler konuya göre özenle seçilmelidir.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan birçok yöntem vardır. Bu yöntemlerin çoğullar konusu öğretiminde uygulanabilirliğini tek tek incelemek yerine kullanılan en yaygın yöntemleri burada ele alacak, çoğullar konusu öğretiminde uygulanabilecek genel yöntemler üzerinde duracağız. Bu yöntemler için uygulanabilir bir çoğul konusunu ele alarak örnek verecek, çoğullar konusunu tümüyle değerlendirmeyeceğiz. Yöntemler ve uygulamalarına geçmeden önce Arapça öğretiminde kullanılan yöntemleri görelim.

- **YABANCI DİL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ:**

1. Dilbilgisi ve Çeviri Yöntemi
2. Düz Yöntem
3. İşitsel–Dilsel Yöntem
4. Bilişsel Yöntem
5. İletişimci Yöntem
6. Okuma Yöntemi
7. İşitsel–Görsel Yöntem
8. Seçmeli Yöntem
9. İşlevsel–Kavramsal Yöntem
10. Telkin Yöntemi
11. Ca-Ob Yöntemi (Doğan, 1989: 67).

2.1.2.1. DİLBİLGİSİ ve ÇEVİRİ YÖNTEMİ

Yabancı dil öğretiminde en çok kullanılan yöntemlerden biri dilbilgisi ve çeviri yöntemidir. Bu yöntem Arapça dersinde sıklıkla kullanılmaktadır. Hatta kullanılan en temel öğretim tekniğidir. Özellikle Arapça dersine giren meslek dersi öğretmenlerinin sıklıkla kullandığı bir yöntemdir. Eski müfredata göre hazırlanan ders kitapları da bu yöntemin kullanılmasına yönlendirici olmuştur.

Yöntem, metne bağlı kalınarak yapılır. Parça okutulur. Çevirisi yapılır. Konu içindeki dilbilgisi konuları ve kalıpları ayrıntısıyla verilir ve ezberletilir. Öğretim sırasında anadil kullanılır. Okumaya ve dilbilgisine önem verilir.

- **Çoğullar Konusunun Öğretiminde Yöntemin Uygulanışı:**

Çoğullar konusunun dilbilgisi ve çeviri yönteminde öğretilmesi aşamalı olarak yapılır. İlk olarak düzenli eril çoğullar sonra düzenli dişil çoğullar son olarak da düzensiz çoğullar öğretilir. Her bir konu için içerisinde ilgili dilbilgisi konusuna ait kelimelerin bulunduğu bir metin öğrenciye okutulur, daha sonra metinde bulunan kelimelere ait dilbilgisi konusu ayrıntılarıyla anlatılır. Örneğin; düzenli eril çoğulları

içeren örnek kelimeler bulunan bir metin işlenmişse düzenli eril çoğullara ait tüm dilbilgisi konuları ayrıntılarıyla anlatılır. Öğretmen tüm kuralları anlatır. Öğrenciler not alırlar. Öğretmen tahtaya metinde bulunan kelimelerin tekillerini ve çoğullarını yazar. Öğrencilerden bir sonraki derse bu çoğulları ezberleyerek gelmelerini ister. Dilbilgisi kuralları tüm ayrıntılarıyla anlatıldıktan sonra öğretmen metnin birebir çevirisini yapar. Öğrenciler de çeviriyi kitaplarına not alırlar. Bir sonraki derse öğretmenin verdiği kelimeler ezberlenerek gelinmiş ise konu anlaşılmış kabul edilir.

- **Yöntemin Üstünlükleri:**

Öğretmen açısından düşünülecek olursa anlatması, değerlendirmesi oldukça kolaydır. Öğretmeni yormaz. Öğrenciler verilen kelimelerin çoğullarını, konunun kurallarını ezberlerler. Sınıf hakimiyeti sağlamak kolaydır; çünkü öğrenci dinleyici konumundadır. Öğretmen aynı anda çok fazla öğrenciye konuyu rahatlıkla anlatabilir. Sınırlar belirlidir. Bu yüzden anlatması da değerlendirmesi de kolaydır.

- **Yöntemin Eksiklikleri:**

Bu yöntemin üstünlükleri sadece öğretmen açısından değerlendirilebilir. Öğretmen açısından büyük bir rahatlık ve kolaylık olarak değerlendirilebilir fakat öğrenci açısından değerlendirildiğinde büyük bir eksiklik olarak karşımıza çıkar.

Çoğullar konusunu önceden görmemiş bir öğrenciye konuyu tüm ayrıntılarıyla anlatmak öğrenciler açısından bu konunun anlaşılmasını oldukça zorlaştırmaktadır. Zeki olan öğrenciler dışında kalan öğrenciler konuyu anlayamadıkları için endişe ve kaygı duyarlar. Öğrenciler dinleyici konumunda oldukları için çok sıkılırlar. Bu yüzden dile olan ilgileri azalır. Bu tür öğrenciler sınav öncesinde konuyu anlamadıkları için ezbere yönelirler. Ne kadar çok kelime ezberlerlerse o kadar başarılı olurlar. Bu başarı öğrencinin konuyu anladığı anlamına gelmez. Öğretmen ise bu durumdan gayet memnundur çünkü öğrenciler öğretmenin istediğini vermişlerdir.

- **Sonuç:**

Sıklıkla kullanılan bu yöntem çoğullar konusunun anlaşılır bir şekilde öğretilmesi için tek başına yeterli değildir; fakat bu konunun derli toplu bir şekilde anlatılacağı durumlarda gereklidir. Öğrenci kelimeleri ve dilbilgisi kurallarını ezberleyerek çoğullar konusunu öğrenemez. Bu şekilde yapılan bir öğretim sonucunda öğrenci, karşısına çıkan farklı bir kelimenin çoğulunu bulamaz. Bu durum özellikle düzensiz çoğullar için geçerlidir. Düzenli çoğullarda ise îrap konusunda farklı cümleler için sorun oluşturur. Öğrenci sadece kuralı bilir, fakat uygulayamaz. Örneğin; nasb ve cer durumunda düzenli eril çoğul kelimelerin hangi eki alacağını öğrenci ezbere bilir; fakat karşısına çıkan farklı bir cümlede bunu uygulayamaz. Özellikle 9. ve 10. sınıf kitaplarında bu yöntem uygulanamaz. Daha çok pratiğe yer verilen yeni sistemde öğretmenler isteseler de bu yöntemi fazla kullanamayacaklardır çünkü yeni müfredata göre hazırlanmış kitaplar öğretmeni farklı yöntemleri kullanmaya yönlendirmektedir.

Yine de bu yöntem kısa sürede çok fazla konu öğretmek, çok sayıda öğrenciye konu anlatmak, zekâ seviyeleri aynı olan zeki öğrencilerin bulunduğu bir sınıfta ders işlemek için uygundur; fakat tek başına çoğullar konusunun anlaşılır bir şekilde öğretimi için uygun değildir.

2.1.2.2. DÜZ YÖNTEM

Bu yöntem dilbilgisi ve okuma becerilerini değil de doğru iletişim kurma becerisini geliştirmeyi hedeflemekte, bu yüzden önceliği dinleme ve konuşma becerisine vermektedir.

- **Çoğullar Konusunun Öğretiminde Yöntemin Uygulanışı:**

Öğretmen öncelikle içerisinde çoğullar konusuna örnek oluşturulabilecek kelimelerin bulunduğu kısa bir diyalog metnini öğrencilere verir. Bu diyalog günlük hayatta uygulanabilecek bir metin olmalıdır. Ders işlenişi sırasında anadil kullanılmaz. Öğretmen konuyu öğrencilere anlatmak için beden dili, resim, görsel materyaller... v.b. sınıf içerisinde kullanılabilecek araçlardan yararlanır. Öğretmen çoğullar hakkında hiçbir dilbilgisi kuralı vermez, konuyu anlatmaz. Öğrenci konuyu metin içerisinde

verilen örnekler ile anlamaya çalışır. Diyalogda bulunan düzenli eril ve dişil kelimeleri kendine örnek edinerek pratik konuşmalar içerisinde kullanır. Ders sırasında öğretmen de öğrenci de aktif konumdadır. Dersin sonunda öğretmen çoğullar konusunu kapsayan bir kaç soruyu öğrencilere yöneltir. Öğrenciler bu soruları cevaplar daha sonra öğrencilerden kendisine bir kaç soru sormalarını ister. Bu soruları da öğretmen cevaplar.

Burada dilbilgisi kuralı verilmez. Fakat öğrenciler verilen örneklerle konuyu genel hatları ile kavrar ve pratik olarak basit kalıplar içinde kullanabilir.

- **Yöntemin Üstünlükleri:**

Öğrenciler öğretimin her aşamasında aktiftir. Derse karşı ilgilidirler. Konu uzun uzadıya anlatılmaz. Öğrenciyi sıkacak ağır dilbilgisi kurallarına yer verilmez. Bunun yerine öğretilmesi gereken en genel kurallar kavratılır. Örneğin; öğrenci diyalogdaki örnek kelimelerle düzenli eril çoğul ve düzenli dişil çoğul kelimelere gelen ekleri kavrar. Düzensiz çoğulları ise kulak aşinalığıyla pratiğe dökmeye çalışır. Öğrenci anadile yer verilmediği için bütün öğrendiklerini hedef dille zihnine kodlar. Ders zevkli geçer. Özellikle çoğullar konusunun öğretiminin ilk aşamaları için kullanılabilecek, öğretmen ve öğrenci açısından zevkli bir yöntemdir.

- **Yöntemin eksiklikleri:**

Bu yöntemin de çoğullar konusunun öğretiminde eksik kalan yönleri vardır. Anadil kullanılmadığı için öğrenciler özellikle düzensiz çoğulları ve çoğulların îrabını anlamakta zorlanırlar. Konuyu genel hatlarıyla bildikleri için çoğullar konusunun ilerleyen aşamalarında karmaşa yaşarlar. Pratik konuşmaya yer verildiği için her derste bir kural öğretilir. Çoğullar konusunun tam olarak anlaşılması için süre yeterli olmaz. Kalabalık sınıflarda ders gürültü ve şamata nedeniyle bazen işlenemez duruma gelebilir. Bu yöntem çoğullar konusunun ilk aşamalarında uygun olsa da ilerleyen dilbilgisi kuralları anadili kullanmayı ve dilbilgisini gerekli yerlerde anlatmayı gerektirir. Kurallar ve çoğullar konusunun mantığı öğretilmeden yapılan pratik alıştırmalar hataları da beraberinde getirir. Örneğin; öğrenci kuralı bilmediği için düzenli eril çoğul ekini düzensiz çoğul olacak bir kelimeye de ekleyerek çoğul yapabilir.

Bu yöntem orta öğretim kurumlarında yeterli olmamasına rağmen yetişkin eğitiminde iyi sonuçlar verebilir. Özellikle sadece pratik konuşmaya ihtiyaç duyan yetişkinlerin eğitiminde kullanılabilir.

- **Sonuç:**

Bu yöntem çoğullar konusunun başlangıç aşamalarında uygulanabilir. Özellikle 9. sınıf öğrencileri için çoğullar konusunun öğretiminde başarıyla uygulanabilecek bir yöntemdir; çünkü 9. sınıf müfredatında konunun ayrıntılarına yer verilmez. Pratik konuşma ve diyalog metinleri ile bu konu işlenir. Bu yöntem ile öğrencilerin düzenli edil ve dişil çoğul eklerini ve düzensiz çoğulları zevkli bir şekilde işlemesi sağlanabilir; fakat konunun ileri dilbilgisi kurallarında çoğulların îrabı ve düzensiz çoğulların vezinleri gibi konuların öğretiminde yeterli değildir. Özellikle 11. sınıfta konunun dilbilgisi kurallarına yer verildiğinden bu yöntemin kullanılması uygun değildir.

2.1.2.3. İŞİTSEL–DİLSEL YÖNTEM

Bu yöntem öğretmenlerin sıklıkla tercih ettiği bir yöntem değildir. Tekrar, taklit ve ezberin önemli olduğu bu yöntemde öğretmen de öğrenci de aktiftir. Pratik konuşma bu yöntemde en temel beceridir.

- **Çoğullar Konusunun Öğretiminde Bu Yöntemin Uygulanışı:**

Öğretmen, içinde çoğul kelimelerin bulunduğu bir parçayı öğrencilere verir, öğrencilerden belirli bir süre içerisinde parçayı okumalarını ister. Öğrenciler parçayı okuduktan sonra öğretmen de parçayı sesli bir şekilde sınıfta okur. Öğretmen, içerisinde çoğul kelimelerin bulunduğu cümleleri tekrar tekrar okur. Hatta öğrencilere ezberletir. Bu sırada öğretmen dilbilgisi konusunu açıklamaz. Kuralları vermez, sadece tekrar ve ezbere yer verir. Karşılıklı diyaloglar yapılır ve alıştırmalarla farklı çoğul örnekleri gösterilir. Öğrencilerden içerisinde çoğulların bulunduğu farklı cümleler kurmaları istenir. Bu şekilde öğrencinin günlük hayatta ihtiyaç duyduğu çoğul kelimeler öğretilmeye çalışılır.

- **Yöntemin Üstünlükleri:**

Pratik konuşmayı, konuşulanı anlamayı sağlayan bu yöntemle kısa sürede günlük hayatta karşımıza çıkabilecek kelimelerin çoğullarını öğrenebiliriz. Öğrenci konuyu kısa sürede ana hatlarıyla kavrar. Sürekli pratik yapıldığı için öğretmen, hataları anında görüp düzeltebilir. Burada ezber önemlidir. Öğrenci gördüğü kelimenin çoğulunu sürekli tekrar eder ve hatta kelimeyi ezberler. Aynı kelimeyi sürekli farklı cümlede ya da farklı kelimeleri sürekli aynı cümle içerisinde kullanarak pratik yapar. Karşısına çıkan çoğulları ezberlediği için kelimelere âşina olur. Bu yüzden pratik konuşma sırasında rahatlıkla kullanabilir.

- **Yöntemin eksiklikleri:**

Bu yöntemde öğretmenin Arapçayı rahatlıkla konuşabilme pratiğine sahip olması gerekir. Aynı zamanda aktif öğretmen olmalıdır. Öğrenciyi teşvik edip güdüleyebilmek için sürekli kendini yenileyebilmelidir. Öğrenciler her şeyi duyarak öğrenirler. Dilbilgisi kuralları verilmediği için bu yöntemde de düz yöntem gibi öğrencilerin hata yapma oranı yüksektir. ‘Mühendis’ kelimesini ‘Mühendisûn’ diyerek çoğul yapan bir öğrenci karşısına çıkan ‘Kitap’ kelimesini de ‘Kitabûn’ şeklinde çoğul yapabilir. Zeki öğrencilerin sıkılma olasılığı çok yüksektir çünkü sürekli olarak kelimeler verilir, çoğulları tekrarlanır ve ezberletilir. Bu yöntem başlangıç seviyesinde kullanılırsa dersi zevkli hâle getirebilir.

- **Sonuç:**

Pratik konuşma becerisine sahip tam donanımlı bir öğretmenle uygulandığında zevkli bir öğretim olabilir. Burada öğretmene çok görev düşmektedir. Öğretmen yeterli değilse hedeflenen öğrenme gerçekleşmeyebilir. Yeni müfredata göre hazırlanan ders kitaplarında bu yöntemle ilgili alıştırmalar bulunmaktadır (Ne var ki kendini yeterli hissetmeyen öğretmenler bu yöntem yerine düz anlatım yöntemini kullanmayı tercih etmekte, dolayısıyla kitapla istenen hedefe ulaşamamaktadır.) Çoğullar konusunun öğretiminde başlangıç aşamasında kullanışlı olabilecek bu yöntem ilerleyen konularda pratik yapma amaçlı kullanılabilir. Çoğullar konusunun öğrenimi için kelime bilgisi gereklidir. Öğrenci ne kadar çok çoğul öğrenirse karşısına çıkan kelimenin çoğulunu o

kadar çabuk bulur. Özellikle düzensiz çoğullarda bu şekilde yapılan aktiviteler fayda sağlayabilir. Sahiye (صحيفة) kelimesinin çoğulunun suhuf (صحف) olarak öğrenen bir  ğrenci sefiye (سفينة) kelimesinin de aynı şekilde geldiğine bakarak sufun (سفن) şeklinde çoğul yapabilir.

2.1.2.4. BİLİŞSEL YÖNTEM

Bilişsel yöntemde asıl amaç dili kullanma yani daha önce duyulmamıő kelimeleri kendi kendine oluőturabilme yeteneğidir. Pratik konuşma denildiğinde aklımıza hep bize verilen pratik konuşma kalıpları gelmektedir. Burada ise kalıp ifadeler yoktur. Bu yöntemle öğrencilerin karşılaştıkları duruma uygun  zg n c mler kurabilir hâle gelmeleri amaçlanır.

- **oğullar Konusunun  ğretiminde Yöntemin Uygulanışı:**

Öğretmen, çoğullar konusunun tüm dilbilgisi kurallarını ayrıntılarıyla verir. Öğrencinin öncelikle çoğullar konusunun mantığını anlaması gereklidir. oğullar ile ilgili tüm kurallar öğretilir. Alıştırmalarla konu pekiőtirilir. Bunun için diyalog, dil oyunları, rol yapma gibi çeşitli öğretme etkinlikleri kullanılır. Öğretmen anadili kullanır. Konuyu anadille en iyi şekilde anlatmaya çalışır. Burada  ğretmene çok iş düşmektedir. Konunun sonunda  ğrenci karşısına hangi kelime gelirse gelsin bu kelimenin çoğulunu söyleyebilecek duruma gelmesi gereklidir. Bu yüzden  ğretmen yaratıcı ve hayalperest olmalıdır. Bu yöntemde ezber yoktur. Yöntemin mantığına göre dil öğretilmez, öğretilen dilin düzeneğidir. oğullar tek tek ezberletilmez. oğul eőitleri, ekleri, irap durumları belirli bir düzenek hâlinde verilir. Bir ocuk ayakkabı bağlamayı nasıl öğreniyorsa çoğulları da aynı şekilde öğrenir. Bilişsel yönteme göre düzenek verilir,  ğrenci gerekli yerde çoğulları bu düzeneğe yerleőtirir.

- **Yöntemin  st nl kleri:**

Anadili kullanmak  ğretmen ve  ğrenci açısından büyük kolaylıktır. Çünkü Türkçede çoğullar konusu, Arapçadaki kadar ayrıntılı değildir. Eril ve dişil kavramı olmayan dilimizde çoğulları anadil kullanmadan anlatmak zordur. Ezber bu yöntemde

kullanılmaz. Öğrenciler de ezberi hiç istemezler. Onlar için en sıkıcı durumlardan biri ezberdir. Belki bu, öğrenci açısından olumlu bir durum olarak görünebilir. Bu yöntemde esas olan, çoğullar konusunun mantığını kavratmaktır. Bir öğrenci çoğullar konusunun mantığını kavratsa her durumda bunu kullanabilir. Düzenli eril çoğul kelimelerin hangi durumda (ون) eki ve hangi durumda (ين) alacağının mantığı kavranırsa cümle içerisinde çoğul olarak gelen bir kelimenin hangi eki alacağı bilinebilir. Fakat mantığı kavratmak öğretmenin çok çaba sarf etmesini de gerektirir.

- **Yöntemin eksiklikleri:**

Kullanılış ve başarı oranı yüksek bir yöntem gibi görülmesine rağmen bu yöntemin uygulanması oldukça zordur. Öğretmenin tüm kuralları bir anda vermesi bu yöntemin ilk aşamasıdır fakat çoğullar konusunun bir anda verilmesi neredeyse imkânsızdır. Öğrenci, konunun sonunu öğrenirken başını unuttur. Çoğullar konusunu belirli bölümlere ayırmak, yöntemin uygulanmasında katkı sağlayabilir.

- **Sonuç:**

Bu yöntem çoğullar konusunun öğretiminde kullanılabilir. Uygun öğrenci profili ve yeterli kapasiteye sahip bir öğretmenle başarı sağlanabilir, fakat bu yöntemin yanı sıra farklı yöntem ve tekniklerin de uygulanması gerekmektedir. Konu anlam bütünlüğü sağlayacak şekilde bölünerek anlatılırsa daha başarılı olunabilir.

2.1.2.5. İLETİŞİMCİ YÖNTEM

Adından da anlaşılacağı gibi bu yöntemde esas olan iletişimdir. Bu yöntemde göre karşı tarafa iletilmek istenen mesaj, bir şekilde anlaşılıyorsa iletişim sağlanmış demektir.

- **Çoğullar Konusunun Öğretiminde Yöntemin Uygulanışı:**

Öğretmen için bu yöntemde önemli olan bir dizi dilbilgisi kuralını vermek değildir. Önemli olan, öğrencinin ihtiyacı olduğunda kullanabileceği bir bilgi birikimine sahip olmasını sağlamaktır. Tezimizde çoğullar konusunu sayfalarca açıkladık. Bu yazı

içerisinde belkide iki, üç sayfa lise müfredatında kullanılabilecek bilgileri içermektedir. Bu yöntemin ilgilendiği, sadece gerekli olan iki, üç sayfadır. Yöntem öğrenciye üç sayfa yeterli ise sadece bu kadarını anlatır, ayrıntılarla ilgilenmez. Çoğulları ana hatlarıyla öğretmek yani hayatta kullanabileceği bilgileri genel esaslarıyla vermek bu yöntemdeki asıl hedeftir. Bizim hayatta kalabilmemiz için hava, su biraz da yiyecek gerekli ise çoğullar konusu için gereken, çoğulların çeşitleri, ekleri biraz da îrabını bilmektir. Bu yönleme göre gerisi nasıl olsa iletişimle birlikte gelir.

- **Yöntemin Üstünlükleri:**

Bu yöntemde ezber yerine anlama ve uygulama vardır. Çoğulları tek tek ezberlemek yerine çoğulların ana esaslarını anlamak ve karşılıklı diyaloglarda uygulamak hem teşvik edici hem de kalıcı olmaktadır. Konu bu yöntemde bir seferde anlatılır. Eril, dişil ve düzensiz çoğullar aynı anda verilerek öğrencinin konuyu kavraması sağlanır. Burada iletişim önemlidir. Öğrenci konuyu bir şekilde anlıyor ve karşısındakiyle iletişimi sırasında ifade edebiliyorsa ufak tefek hatalar göz ardı edilebilir. Dilbilgisine birebir bağlı kalınmayabilir.

- **Yöntemin eksiklikleri:**

Bu yöntemde asıl olan iletişimdir. İletişim içine elbetteki doğru iletişim şarttır. Çoğulu düzensiz olan bir kelimeyi düzenli eril çoğul yaparsak ya da eril bir kelimeye dişil çoğul eki getirirsek karşımızdaki tarafından doğru anlaşılamayız. Bazı hatalar göz ardı edilebilir. Örneğin; hareke hataları iletişim kopukluğuna yol açmayabilir. Öğretmenler öğrencilerin dile olan ilgilerinin kaybolmaması için yanlışlıklarını çoğu zaman düzeltmezler. Bu durum ileride öğrencilerin büyük hatalar yapmasına yol açabilir. Öğretmen öğrencinin eril bir kelimeye dişil çoğul eki getirmesini göz ardı ederse belki öğretmen, öğrencinin ne demek istediğini anlayacaktır ama diğer öğrencilerle bir iletişim bozukluğu olacaktır. Bu da konunun eksik ya da yanlış anlaşılmasına neden olacaktır.

- **Sonuç:**

İletişim bir öğrenimin gerçekleşmesi için en önemli şeydir; fakat öğrenimde yanlış anlamalara sebep olacak yanlış öğrenmelerle sonlanacak durumlardan kaçınmak gerekir. Bu yöntem, çoğulların öğretiminde kullanılabilir; fakat “iletişim gerçekleştirilirse yapılan hatalar göz ardı edilebilir.” görüşü üzerinde biraz düşünülmesi gerekir. Başlangıç döneminde kullanılabilecek bir yöntemdir. İmam Hatip Liseleri’nde genellikle öğrencilerin amacı okuduğunu anlayabilme yeteneği kazanmaktır. İletişimi ikinci plana atmaktadırlar. Yeni müfredata göre hazırlanan kitapta pratik konuşmalara ve iletişim becerilerine yer verilmiştir. Aynı zamanda yeni müfredata göre hazırlanan kitaplar, yöntem ve teknik çeşitliliğine ortam hazırlamaktadır. İlerleyen yıllarda bu kitapların kullanım pratiğinin kazanılmasıyla beraber bu tür yöntemlerin de daha sık kullanılacağı düşünülmektedir.

2.1.2.6. OKUMA YÖNTEMİ

Her öğretmenin başvurduğu bir yöntemdir. Öğretmen okur, öğrencilere okutur. Sadece okuma üzerinde yoğunlaşılır. Öğrenci güzel okuma becerisine sahip olur; ama diğer becerilerden yoksun kalır.

- **Sonuç:**

Bu yöntem okuma becerisini geliştirmek, güzel okuma çalışması yaptırmak için uygun bir yöntem olsa da çoğullar konusunun öğretimi için uygun bir yöntem değildir. Dilbilgisi konusu, dilbilgisi kurallarının öğretimini de beraberinde getirir. Bu yüzden yöntem, çoğullar konusunun öğretiminde etkin bir şekilde kullanılmaz.

2.1.2.7. İŞİTSEL-GÖRSEL YÖNTEM

Bu yöntem dil laboratuvarlarının oluşturulmasıyla beraber ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda teknolojik gelişimler yöntemi kullanma ihtiyacını doğurmuştur. Elbetteki bu yöntem ancak tam donanımlı okullarda kullanılabilir.

- **Çoğullar Konusunun Öğretiminde Yöntemin Uygulanılışı:**

Öğretmenin elinde çoğullara örnek teşkil edecek materyaller bulunuyorsa bu yöntemi konunun başlangıç aşamalarında kullanabilir. Öğrenciler çoğullar konusunu sadece dinleyerek öğrenmek yerine bu konuya örnek teşkil edecek resimler, slaytlar ve diyaloglar sayesinde hem daha zevkli bir şekilde öğrenecek, hem de öğrenmenin kalıcılığı sağlanacaktır. Öğrenci alıştırmaları daha kolay yapacaktır. Şu an kullandığımız yeni kitabın CD'leri bulunmaktadır; fakat bu CD'ler sadece dinleme becerisi için kullanılabilir. Görsel materyaller CD'de bulunmamaktadır. Yöntemin uygulanabilmesi için ya öğretmen kendisi materyal hazırlayacak ya da kaynak taraması yapacaktır.

- **Yöntemin Üstünlükleri:**

Öncelikle ders zevkli bir şekilde işlenir. Öğrenci farklı bir mekanda olduğu için ve dinleyici olmaktan öte izleyici konumunda olduğu için derse ve konuya olan ilgisi artacaktır. Çoğullar konusu anlatıldıktan sonra konunun pekiştirilmesi için de bu yöntem uygulanabilir.

- **Yöntemin eksiklikleri:**

Bu yöntemle bütün çoğullar konusunu öğretmek imkansızdır. Açıklanması gereken dilbilgisi konuları bulunmaktadır. Yapılan araştırmalara göre görsel filmlerle desteklenmiş bir diyalogu anlayanların oranı % 60'tır. Bu durumda fazla zaman gerektiren bu yöntemi kullanmak müfredatın gecikmesine neden olabilir. Müfredat sınırlaması olan konularda sürekli kullanılması uygun değildir. Bu yöntem için öncelikle dil laboratuvarı gereklidir. Bu da her okulda bulunmamaktadır.

- **Sonuç:**

Bu yöntem, yeterli materyal bulunabilir ve müfredatta gecikme olmayacak şekilde ayarlanabilirse çoğullar konusunun başlangıç bölümlerinde kullanılabilir. Öğrencilerin bu şekilde derse olan ilgileri artırılabilir. Değişik bir mekanda yapılan ders,

öğrencileri monotonluktan kurtarabilir; fakat bu yöntem, konunun anlatılmasından öteye konunun genel hatlarıyla verileceği ya da pekiştirme ve pratik yapılacağı durumlarda kullanılabilir.

2.1.2.8. SEÇMELİ YÖNTEM

Adından da anlaşılacağı gibi her metodun anlatılacak konu için en uygun yönü seçilip birbirleriyle en verimli anlatım oluşturacak şekilde kaynaştırılmasıyla oluşturulur. Yöntem orta yolu bulan yöntemdir. Her yöntemin eksiklik ve üstünlükleri vardır. Bu yöntemle bir konunun öğretiminde hangi özellikler işimize yarayacaksa o alınır ve seçmeli bir yöntem oluşturulur. Seçmeli yöntemin de belirli özellikleri bulunmaktadır. Seçilen yöntemin özellikleri alınıp ortaya karma bir yöntem sunulmaktadır.

- **Çoğullar Konusunun Öğretiminde Yöntemin Uygulanışı:**

Çoğullar konusu anlatılırken tek bir yöneme bağlı kalmak bu konunun anlatılması için yeterli olmayacaktır. Çoğullar konusunun başlangıç aşamasını ve ileri dilbilgisi aşamasını ayrı ayrı değerlendirmek gereklidir. Bu konu kendi içerisinde alt başlıklara ayrıldığı için konu anlatılırken her bir alt başlık kendi içerisinde farklı yöntemin kullanılması ihtiyacını beraberinde getirebilir.

Çoğullar konusu anlatılırken sadece konunun ayrıntıları düşünülmemelidir. Öğrenci profili, dersin işleneceği fiziki ortam, kullanılabilecek materyallerin temini, öğretmen yeterliliği, amaç ve süre de göz önünde tutularak bu konunun öğretiminde uygulanacak yöntem seçilmelidir. A şubesinde kullanılan yöntem bazen B şubesinde uygulanmayabilir. Aynı okulda bile her şube için farklı yöntemler kullanılabilir. Bu yüzden karma bir yöntem oluşturmak en iyisidir. Seçmeli yöntemde her zaman farklı farklı yöntemler seçilerek bir bütün oluşturulabilir.

Seçmeli yöneme örnek teşkil edecek bir harmanlama şöyle oluşturulabilir. Çoğullar konusunun başlangıç aşamasında ana dil kullanılmaz. Öğrencilerin pratik konuşma ve dinleme becerilerini kullanarak genel hatları ile konuyu anlamaları sağlanır. İlerleyen dilbilgisi kurallarıyla beraber ana dile yer verilmeye başlanır. Bu da 11. sınıfa denk gelmektedir; fakat 12. sınıfta konuyu özetlemek amaçlı dilbilgisi konuları tek seferde verilebilir. Her derste bir yapı öğretilir. Dilbilgisi kuralları ardı ardına verilip

öğrencinin kafası karıştırılmaz. Önce düzenli eril çoğullar sonra düzenli dişil çoğullar daha sonra düzensiz çoğullar anlatılır. Bu konular anlaşılmadan çoğulların îrabına geçilmez. Konu basitten karmaşığa doğru anlatılır. Ezber gerektiği durumlarda kullanılır. Başlangıç aşamasında daha çok pratik yapılırken ilerleyen dönemlerde dilbilgisi kurallarına ağırlıklı olarak yer verilir. Her yapı sonunda konu pekiştirilene kadar tekrar ya da pratik yapılır. Gerekli yerlerde materyaller ve teknoloji eğitime dahil edilir.

Dört yılın genel değerlendirmesi gibi ders bazında da seçmeli yöntem diğer yöntemlerden daha kullanışlıdır. Bu yöntem başarıyla kullanılabilir. Öğretmenler de genellikle bu yöntemi kullanmakta, her yöntemin uygulanabilir özelliğini alarak karma bir yöntem oluşturmaktadırlar.

2.1.2.9. İŞLEVSEL–KAVRAMSAL YÖNTEM

Bu yöntem dili bir anlam bütünlüğü içerisinde alarak konuşmayı öğretmeyi amaçlamaktadır. Bunun için öncelikle öğrenciler öğretmenden duyduklarını tekrar ederler. Bu tekrar sadece tahtadan sessizce okuma şeklinde gerçekleştirilir. Öğretmen bu yöntemde tercümeden kaçınır. Ders sırasında kitaplar kapalı tutulur. Bir bölüm iyice öğrenilmeden diğer bölüme geçilmez. Bu yöntemde dersin yarısından fazlasını öğretmen kendisi konuşarak geçirmektedir. Öğrenciler uzun süre dinleyici konumundadır. Öğrenciler aktif olmadıkları için ödül de kullanmaz. Dilbilgisi öğretimi için bu yöntem iletişim imkânlarını kısıtlayıcıdır. Konumuzun öğretiminde dilbilgisi konusunun öncelikle öğretilmesi gerekmektedir. Bu yüzden işlevsel–kavramsal yöntem konumuz için kullanılmaya elverişli değildir.

2.1.2.10. TELKİN YÖNTEMİ

Bu yöntemde ders müzik eşliğinde yapılır. Yerler halı döşeli ve sınıf oturma odası görünümündedir. Ortamın rahat ve insanı dinlendirici olması ilk şarttır. Müzik eşliğinde yapılan derste öğrenciler rahat koltuklarında otururlar. Müzik dinlerken konuyu öğrenirler. Yöntem için uygun ortamı okulda oluşturmak zordur. Bu yüzden bu yöntem örgün eğitim kurumlarında uygulamak için uygun değildir. Yöntemin müzik dinlerken öğrenme bölümünü alıp belki sınıflarda müzik eşliğinde düzensiz çoğullar

öğretilebilir. Bu şekilde ezber yerine değişik bir aktivite yapılarak öğrencilerin yeni kelime öğrenmelerine yardımcı olunabilir.

2.1.2.11. CA-OB YÖNTEMİ

Bu yöntem seslerin oluşumlarını, telaffuz için örnek alıştırma ile tekrarlanarak seslerin doğru öğretilmesini amaçlar. Ses ve telaffuz öğretimi yöntemin hedefi olduğundan Arapça öğretiminin başlangıç aşamalarında ve konuşma-dinleme becerisi ile ilgili çalışmalarda kullanılması uygundur. Bu yöntemin prensibi ‘En iyisini yapıncaya kadar alıştırma yap.’tır. Bir dilbilgisi konusunun anlatımı için bu yöntem yeterli bir yöntem değildir. Bu yüzden çoğullar konusunun öğretimi için bu yöntemin yerine konumuza daha uygun yöntemleri kullanmak öğretimimize daha fazla katkı sağlayacaktır.

2.1.2.12. İNTERAKTİF EĞİTİM VE AKILLI TAHTALAR

Günümüzde yaygın olarak kullanılan yöntemlerin yanı sıra öğretime yardımcı bazı materyaller de bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi de adı yakın bir zamanda duyulmaya başlayan interaktif (akıllı) tahtalardır.

Teknoloji çağı dedikleri bir çağda bulunmaktayız. Teknolojinin hızla ilerlemesiyle beraber eğitimde de teknolojik gelişmeler olmuştur. Bilgisayar destekli eğitimin yanı sıra günümüzde kullanılmaya başlayan akıllı tahtalar bulunmaktadır. Şu an için oldukça maliyetli olan bu tahtaların kullanımı özel okullarda ve dershanelerde hızla yaygınlaşmaktadır. Bu tahtalar öğretmene büyük kolaylıklar getirmektedir. Öğretmen anlattığı konuyu kaydedebilmekte ve öğrencilere tekrar tekrar tahtaya yazmadan geri dönütler verebilmektedir. İstenilen her şey tahtaya yansıtılabilmektedir. Ayrıca ders kitaplarının yazılım sürücüleri de bulunmaktadır. Üç çeşit İnteraktif (akıllı) tahta vardır.

Bunlar:

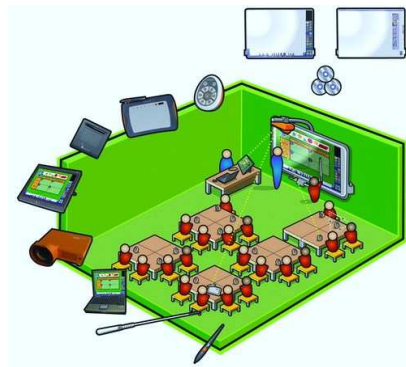
- 1) Klipslerle her standart tahtaya bağlanabilen kızıl ötesi/ses ötesi üniteler.

- 2) Dokunmatik ve parmak veya bir nesnenin baskısıyla çalışabilen çift katmanlı tahtalar.

- 3) Elektromanyetik teknoloji ile üretilen akıllı tahtalar.

Akıllı tahtaların birçok faydaları vardır. Bunlar:

Öğrenci açısından;

- Yaratıcılığın ortaya çıkmasını sağlar.
- Sosyal iletişimde bulunma yeteneğini geliştirir.
- Her öğrenciye, kendi hızlarında ve düzeylerinde ilerleme olasılığı verir.
- Kendine güveni artırır.
- Problem çözme ve dikkatini bir problem üzerine yoğunlaştırma yeteneğini geliştirir.
- Öğrencinin öğrenme zamanından tasarruf sağlar.
- Belgeleme, dosyalama ve belgelere başvurma alışkanlığı kazandırır.
- Önceki çözümleri araştırıp bunları yeni bir çözüm için kullanabilme yeteneğini geliştirmeyi ve yeni çözüm bulmasını sağlar.
- Matematik ve dil yeteneğini geliştirir.
- Paylaşım duygusunu geliştirir.
- Daha çok bilgiye ulaşma imkanı verir.
- Dersler kayıt edilebildiği için kaçınılan ders veya konulara ulaşabilir.

Öğretmen Açısından;

- Bilgisayar ortamındaki her türlü görseli, eğitim materyali olarak kullanır.
- Zamandan önemli ölçüde tasarruf sağlar.
- Öğrencinin derse katılımını teşvik eder.
- Eğitimde görselliği geniş ölçüde kullanır.
- Kaliteli öğrenim sağlar.
- En sıkıcı dersleri kolay ve zevkli hâle getirerek öğretmene yardımcı olur.

Diğer Faydaları;

- Teknolojiyi kullanan kurum, imajını güçlendirir.
- Sınıf ve okul başarı düzeyini artırır.
- Sınıf ortamında yapılamayacak deneyler interaktif olarak yapılabilir.

Gelişen ve hızla değişen teknoloji ile beraber günümüzde olmasa bile yakın gelecekte bu tahtaların okullarımızda yerlerini alacağını umuyoruz. Bu tahtaların kullanımı yabancı dil öğretimini hem kolaylaştıracak hem de zevkli bir ders işlenmesine yardımcı olacaktır (<http://www.akillitahtalar.com> adresinden 13 Eylül 2009'da alınmıştır).

2.2. YABANCI DİL ÖĞRETİM TEKNİKLERİ VE ÇOĞULLAR KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE BU TEKNİKLERİN KULLANILIŞI

Bu bölümde yabancı dil öğretim tekniklerinin neler olduğunu, çoğullar konusunun öğretiminde nasıl kullanılacağına ışık tutmaya çalışacağız. Elbette ki teknik, sadece verilen örneklerle sınırlı değildir. Öğretmenin hayal gücü ve bilgi birikimi ile teknikler çeşitli şekillerde kullanılabilir. Teknikler konunun anlaşılmasını sağlamada ve pekiştirilmesinde öğretmenin en büyük yardımcısıdır. Özellikle Arapçayla ilk defa karşılaşan 9. sınıf öğrencilerini hem derse alıştırmak hem de öğretimi zevkli hâle dönüştürmek için farklı tekniklerden yararlanmak gereklidir. Teknikler dersi monotonluktan kurtarır. Öğretimin kalıcılığını sağlar.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan yaygın teknikler şunlardır:

A. Grupla Öğretim Teknikleri

1. Gösteri Tekniği
2. Soru Cevap Tekniği
3. Rol Yapma Tekniği
4. Benzetim Tekniği
5. İkili ve Grup Tekniği
6. Mikro Öğretim

B. Eğitsel Oyunlarla Öğretim Teknikleri

1. İletişim Oyunları
2. Dilbilgisi Oyunları

C. Bireysel Öğretim Teknikleri

1. Bireyselleştirilmiş Öğretim
2. Programlı Öğretim
3. Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğretimi (Doğan, 1989: 137).

2.2.1. Grupla Öğretim Teknikleri

2.2.1.1. Gösteri Tekniği

Adından da anlaşılacağı gibi öğreteceğimiz konu ile ilgili kelimeler, resimler ve kartlar yardımı ile öğrencilere gösterilir. Öğrencilere ders içerisinde bir çeşit gösteri sunulur.

Örnek uygulama:

Öğretmen sınıfa üç kutu getirir. Kutunun biri pembe diğeri mavi renklidir. Son kutunun rengi ise karışıktır, içerisinde mavi de pembe de bulunmaktadır. Sınıf içerisinde üç öğrenci seçilir ve paketler öğrencilere verilir. Öğrenciler paketleri sırayla açar. Her paketten oyuncak bebek çıkar. Mavi paketten erkek bebek, pembe paketten kız bebek çıkar. Son kutudaki bebek ise hem pantolon giymiştir hem de etek yani tam olarak cinsiyeti belli değildir. Bebeklerin ellerinde zarflar bulunmaktadır. Öğretmen öğrencilerden bu zarfları açmalarını ister.

Birinci zarfta şunlar yazmaktadır:

“Ben düzenli eril çoğulum.
Beni kullanmak isteyenlere iki şartım var.
Bu şartları kabul etmezse ben de sonunuza eklenmem.
Birincisi akıl sahibi olacak ikincisi ise eril olacak.
Beni tanımak istiyorsanız son harflerime bakmanız yeterli.
Benim sonumda ya (ون) vardır ya da (ین). Elbette ki eklerimi duruma göre değiştiririm.”

Kız bebeğin notu şöyledir:

“Ben düzenli dişil çoğulum.
 Beni kullanmak isteyenlere iki şartım var.
 Bu şartlarımı kabul etmezseniz ben de sonunuza eklenmem.
 Birincisi akıl sahibi olacak ikincisi ise dişil olacak.
 Beni tanımak istiyorsanız son harflerime bakmanız yeterli.
 Benim sonumda (ت) vardır. Duruma göre şeklim değişmez fakat harekem değişir.”

Son bebekteki notta ise şöyle yazmaktadır:

“Benim son harflerimden cinsiyetimi anlayamazsınız arkadaşlar.
 Hem benim sonumda belirli bir ek de yoktur.
 Ben düzensiz çoğulum benim için ne akıl sahibi olmanız gerekir ne de belirli bir cinsiyette. Hepinizi kabul edebilirim.
 Düzenli çoğul değilseniz mutlaka bendensiniz.
 Benim ayrı ayrı kalıplarım bulunur. Beni kullanmak isterseniz tekrara çok ihtiyacınız olur.”

yazmaktadır.

Bu gösteriden sonra öğretmen kutuları masaya koyarak konuyu anlatmaya başlar. Gerekli yerlerde bebekleri, kartları göstererek örnekler verir.

2.2.1.2. SORU – CEVAP TEKNİĞİ

Bu teknik öğretmenler tarafından en sık kullanılan tekniktir. Öğretmen konunun her aşamasında bu tekniği kullanabilir. Konuya başlamadan önce ön bilgileri kontrol etmek için, düzenli eril çoğulları anlatırken konunun anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol

etmek için ya da konu sonunda konuyu pekiştirmek için kullanılabilen bir tekniktir. Bu tekniğin çoğullar öğretiminde uygulanaşı oldukça basittir.

Tekniğin uygulanaşı:

Bu teknikte öğretmen öğrencilere konu ile ilgili soru sorar. Belirli bir süre verir. Süre sonunda öğrenciye söz hakkı verilir. Öğrenci soruyu cevaplayamazsa ya da yanlış cevaplırsa diğer öğrencilere söz hakkı verilir. Öğrenciler tarafından cevaplanan soruyu öğretmen de gerekli yerlerde düzenleyerek tekrar eder.

Örneğin; من يلعب كرة القدم في حديقة المدرسة؟ sorusunu öğretmen düzenli eril çoğullar konusuna giriş yaparken ön bilgileri kontrol etmek için, düzenli eril çoğulları anlatırken konunun anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol etmek için ya da konu sonunda konuyu pekiştirmek için sorabilir.

2.2.1.3. DRAMA – ROL TEKNİĞİ

Öğretmen, içinde çoğul kelimelerin bulunduğu küçük bir oyunu öğrenciler arasında görev dağılımı yaparak vererek konuya başlangıç yapabilir. Bu teknik başlangıç aşamasında olduğu gibi ilerleyen bölümlerde de başarıyla uygulanabilir. Görsel etkinlikler öğrenci için öğrenimi zevkli hâle getirir. Bir de öğrenci buna dahil olursa zevkli bir öğretimin yanı sıra kalıcı bir öğretimin gerçekleşmesi sağlanır.

Örnek uygulama:

Düzenli eril çoğulların nasb ve cer durumunun îrabı anlatılırken yöntem şu şekilde kullanılabilir.

Öğretmen konuyu anlatmadan önce konuya uygun bir kısa oyun hazırlar. Bu oyun için uygun üç öğrenci belirler. Öğrencilerden oyuna hazırlanarak derse gelmelerini ister.

Oyun şöyledir:

Adları Muhammed olan üç samimi arkadaş vardır. Bu arkadaşlar çoğunlukla beraber gezerler. Çocuklar gezerken tüm sınıf “Muhammedûn” diye seslenir. Burada tahtaya üç kapı resmi çizilir. Kapılarda ref, nasb ve cer yazmaktadır. Beraber gezmeye devam ederken kapısında ref yazan bir binanın önüne gelirler. Yine tüm sınıf çocuklara “Muhammedûn” diye seslenir. Çocuklar daha sonra kapısında nasb yazan bir binanın önüne gelirler ve kapının önüne otururlar. Bütün sınıf bu kez “Muhammedîn” diye bağırmaya başlar. Yollarına devam ederken karşılarına üzerinde cer yazan kapı çıkar ve sınıftaki öğrenciler tekrar “Muhamedîn” diye bağırır.

Bu oyun aslında çok kısa sürmektedir. Öğrencilerin ezberleyecekleri bir şey yoktur ve hazırlanırken kafaları anlamadıkları şeylere hazırlanıyormuş gibi karışmaz. Sadece rollerini yaparlar. Bu oyundan sonra konu anlatılırsa öğrencilerin öğrendikleri bilgileri kodlaması daha kolay olur. Konu anlatılırken de oyunda dönütler olursa teknik daha başarılı kullanılır.

Konu bu teknikte şu şekilde de kullanılabilir: Çoğul çeşitlerinin hepsine örnek teşkil edecek kelimelerin bulunacağı şekilde hazırlanmış bir piyes öğrencilere konu anlatılmadan önce dağıtılır. Bu kâğıtların üzerindeki her bir çoğul ayrı renkle yazılmıştır. Düzenli eril çoğullar mavi, düzenli dişil çoğullar kırmızı, düzensiz çoğullar da yeşille yazılmıştır. Bu konuda bulunan çoğul kelimeler listeli bir şekilde tahtaya yazılır ya da yansıtılır. Daha sonra öğrenciler piyesi canlandırır. Bu sırada öğretmen arka planda geçen kelimelerin altını çizerek gösterir. Bu şekilde konu sonunda tüm oyun özetlenmeye çalışılır. Öğrenciler hem izlerken kelimeleri duyar, tahtadan bu kelimenin hangi çoğul grubuna girdiğini görürler. Hem de evde ellerinde bir metin olduğu için tekrar yapma olanağı bulurlar. Burada seçilen piyes öğrencilerin seviyesinde olmalıdır. Fazla ezber gerektirmemelidir. Hatta öğrenciler ezberlemeden ellerindeki metinden okumalıdır.

2.2.1.4. İKİLİ ÇALIŞMA VE GRUP ÇALIŞMASI

Bu teknikte çoğullar konusu anlatıldıktan sonra öğrenciler gruplara ayrılırlar. Çoğullar konusu ile ilgili verilen etkinliği grup içerisinde yapmaya çalışırlar. Bu etkinlikle grup içinde öğrenciler farklı fikirlerle ortaya çıkar ve bu fikirlere çözüm yolu bulmaya çalışılır. Grup çalışmasıyla öğrenciler arasında kaynaşma meydana gelir. Çekingen öğrenciler grup içerisinde tam olarak anlayamadıkları bir konuyu daha rahat

bir şekilde anlarlar. Konuyu anlayan öğrenciler anlamayanlara anlatır. Çekingen öğrenciler arkadaşlarına öğretmenlerine sormadıkları soruları da sorma fırsatı bulur. Bu çalışma için öğrencilere çoğullar konusu ile ilgili bir dizi soru hazırlanabilir. Öğrencilerden soruları grup çalışması ile cevaplamaları istenebilir. Grup çalışmasıyla birbirleriyle kaynaşma imkânı bulan öğrenciler aynı zamanda kalıcı bir öğrenme gerçekleştirirler.

2.2.2. EĞİTSEL OYUNLARLA ÖĞRETİM TEKNİKLERİ

Çoğullar konusu eğitsel oyunlarla öğretilir. Bunun için uygulanabilecek birçok oyun bulunabilir. Oyunla algılayış, bilinçaltına bilinç dışı bir yolla girer. Çünkü öğrenci oyun sırasında büyük oranda bilinç dışı bir durum sergiler. Bu da öğretimi kalıcı ve kolay hâle getirir.

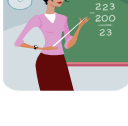
2.2.2.1. İLETİŞİM OYUNLARI

Bu oyunlar için mıknatıslı yazı tahtası ya da iğneli bir pano gereklidir. Örneğin bu oyun düzenli eril ve dişil çoğullar konusunu anlatırken ya da anlattıktan sonra uygulama sırasında kullanılabilir.

Örnek uygulama:

Panonun üst tarafı ikiye ayrılır. Bir tarafına düzenli eril çoğullar konusuna uygun resimler diğer tarafına düzenli dişil çoğullar konusuna uygun resimler asılır. Daha sonra alt bölüme karışık olarak düzenli eril ve dişil çoğul kelimeler asılır, öğrencilerden alt tarafta bulunan yazıları uygun bölüme yerleştirmeleri istenir. Oyun sınıftaki öğrenciler rastgele seçilerek oynanır.

					
					
					
موظفون معلمات معلمون مدرسون مهندسون مهندسات					

					
					
					
معلمون	مهندسون	موظفون	معلمات	مهندسات	موظفات

Bu teknik, kartlar kullanılarak da uygulanabilir. Öğretmen konuyu ana hatları ile anlattıktan ve öğrencilerin konuyu anladığı kanısına vardıktan sonra her öğrencinin sırasına bir kart bırakır. Bu kartlarda bazı kelimeler ya da resimler bulunmaktadır. Daha sonra tahtaya bazı cümleler yazar. İmkânı varsa bunu tahtaya yansıtır. Öğretmen her öğrencinin kartına iyice bakmasını ister. Elinde resim bulunan öğrencilerin hangi cümlelerin içerisinde bu resme ait bir nesne bulunduğunu bulmalarını ister. Elinde kelime bulunan öğrencilerin ise cümle içerisinde boş bırakılan yerlerden hangilerine bu

kelimelerin geleceğini bulmalarını ister. Burada sınıf sayısı önemlidir. Eğer sınıfta 15'ten fazla öğrenci bulunuyorsa oyun öğrenciler gruplandırılarak uygulanır. Kartların arkasına öğrencinin soruyu hangi bölümde cevaplayacağı belirtilir. Bütün kartlar yerleştirildikten sonra öğretmen cümleleri açıklayarak tekrar eder.

2.2.2.2. DİLBİLGİSİ OYUNLARI

Öğretilen bir dilbilgisi konusunu pekiştirmek için kullanılan bir yöntemdir. Konumuz çoğullar konusu ve çoğulların öğretimi olduğuna göre bu teknik, kullanacağımız tekniklerin içerisinde yer almalıdır. Özellikle orta öğretime yeni başlayan 9. sınıflarda sıklıkla kullanılabilir.

Örnek uygulama:

Öğretmen sınıfta herkese bir isim verir. Öğrencilerin adları mühendis, mühendise, mühendisun, mühendisat, üstaz, esatize gibi kelimelerin eril dişil tekil çoğul şekillerinden oluşmaktadır. Oyun şöyle gelişir. Öğrenciler bir baloya giderler. Herkes kavalyesini bulsun dendiğinde herkesin kendi sayı ve cinsiyetine göre eşini bulması istenir. Öğrenciler doğru kişiye dans teklif ettiğinde çift olarak ayrılırlar. Herkes eşini bulduğunda ise öğretmen bir müzikle oyunu sonlandırır. Böylece kelimelere eklenen çoğul ekleri kavratılmış olur. Aynı zamanda düzensiz çoğulları bu şekilde eşleştirerek düzensiz çoğulların bir ek almadan ayrı kalıplarla çoğul olduğunu öğrenci öğrenmiş olur.

2.2.3. BİREYSEL ÖĞRETİM TEKNİKLERİ

2.2.3.1. BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ ÖĞRETİM

Bu tekniğin uygulanabilmesi için öğretmenin geniş bir zamana, tam donanımlı dil laboratuvarına ihtiyacı vardır. MEB'e bağlı okullarda bu tekniğin uygulanması için zaman ve mekân yeterli değildir. Müfredat da bu tekniğe uygun değildir. Bu tekniği özellikle liselerde çalışan öğretmenlerimiz yeterli donanıma sahip olmadıkları için uygulayamamaktadırlar. Gönüllü öğretmenler, özellikle genç beyinler bu tekniği

kullanmayı tercih edebilirler. Bu yöntem, geç anlayan, kapasitesi düşük öğrenciler için birebir uygulanabilir.

2.2.3.2. PROGRAMLI ÖĞRETİM

Bu teknikte bilgisayarda çoğullar konusu ile ilgili bir program oluşturulur. Öğrenciye test şeklinde sorular gelir. Öğrenci soruyu doğru cevaplarsa bir diğer soruya geçebilir. Sorunun doğru cevabını öğrenci bulana kadar soru ekranda kalır. Bu sistemin uygulanabilmesi için uygun bir bilgisayar laboratuvarı ve bilgisayara hakim bir öğretmene ihtiyaç vardır. Okulların imkânları düşünüldüğünde günümüz itibarıyla bu yöntemin her okulda kullanılması imkânsızdır. Yeterli donanıma sahip okullarda kullanılabilir. Okullarda bu donanım bulunursa çoğu konu için bu teknik uygulanabilir ve tam öğrenme gerçekleşebilir. Bu yöntem çoğullar konusu için de uygulanabilecek bir yöntemdir.

2.2.3.3. BİLGİSAYAR DESTEKLİ YABANCI DİL ÖĞRETİMİ

Bilgisayar günümüzün vazgeçilmez bir öğesidir. Çoğullar konusunun öğretimi için bilgisayarda hazırlanan slâyt, oyun, çizgi film gibi değişik görsel etkinlikler konunun öğrenilmesini ve pekiştirilmesini sağlayabilir.

Şu an okutulan Arapça kitaplarının CD'leri bulunmaktadır; fakat bunlar sadece dinleme CD'leridir. Görsel olmasa da ders kitabındaki bir konunun dinleme CD'leri ile beraber işlenmesi öğrenmenin kalıcılığını artırmaktadır. Bu kitapların aynı zamanda görsel CD'lerinin olması da öğretmenlere büyük kolaylık sağlayacak, bir çok duyunun aynı anda kullanılmasına ve öğrenmenin kolaylaşmasına imkân sağlayacaktır. Şu an için ders sadece dinleme CD'leri ile beraber işlenebilmektedir. Günümüzde hemen hemen her okulda bilgisayar bulunmaktadır. Dil laboratuvarı olan okulların ise sayısı hızla çoğalmaktadır. Her zaman olmasa da müfredat yettiği sürece bazı dersler dil laboratuvarlarında işlenirse ve bilgisayar destekli öğretim gerçekleşirse öğretim öğrenciler açısından hem monotonluktan çıkarak gerçekleşir hem de öğrenmeler kolaylaşır. Bu yöntem çoğullar konusu için de uygulanabilecek bir yöntemdir.

2.3. ÇOĞULLAR KONUSUNDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME VE DİL SINAVLARI

Bir öğretmenin çoğullar konusunu anlattıktan sonra bu konunun anlaşılıp anlaşılmadığını öğrenmek için bir değerlendirme yapması gerekmektedir. Anlatılan konunun öğrenciler tarafından anlaşılıp anlaşılmadığını ölçmek için kullanılabilecek bir dizi soru ve alıştırma şekli bulunmaktadır. Burada Arapça öğretiminde yaygın olarak kullanılan soru ve alıştırma şekillerini göreceğiz. Bu alıştırmalardan bazıları çoğullar konusunun öğretimi için uygun değildir, bazıları bu konu için kullanılabilir, bazıları ise bu konu için kullanılan en uygun yöntemlerdir. Bu bölümde alıştırma çeşitlerinin çoğullar konusuna uygunluğu değerlendirilecektir. Çoğullar konusunun öğretimi için 11. ve 12. sınıf öğrencileri üzerinde bir değerlendirme çalışması yapılacak, soru ve alıştırmaların kullanılabilirliği ve başarısı bu çalışma üzerinde ayrıca incelenecektir.

2.3.1. Soru ve Alıştırma Çeşitleri

1. Soru-Cevap
2. Yazı Alıştırmaları
 - a) Harf Birleştirme
 - b) Verilen Bir Cümleyi Değişik Kelimelerle Yeniden Yazma
3. Çoktan Seçme
4. Boşluk Doldurma
5. Cümleyi tekrar yazma
6. Eş ve Zıt Anlamli Kelimeleri Bulma
7. Verilen İki Cümleyi Birleştirme
8. Bedel Getirme
 - a) Sabit Haneye Bedel Getirme
 - b) Değişik Haneye Bedel Getirme
 - c) Aktif Kelimeye Bedel Getirme
9. Verilen Bir Metinde İstenilen Kelime Türlerini Bulma
10. Verilen Bir Metinde İstenilen Değişiklikleri Yapma
11. Doğru-Yanlış
12. Çeviri
13. Karışık Verilen Kelimelerden Anlamli Cümle Oluşturma

14. Dikte
15. Kompozisyon
16. Tablo Tamamlama
17. İrap Alıştırmaları
18. Dönüştürme Alıştırmaları (Doğan, 2000; Hûli. 1989)

2.3.1.1. Soru-Cevap:

Bu soru şekli sıklıkla kullanılmaktadır. Öğretmen soruyu sorar. Öğrenci de sorulan soruyu cevaplar. Öğrenci sorunun cevabını tam olarak biliyorsa cevaplayabilir. Eksik cevaplar yanlış kabul edilir. Soru-cevap alıştırmalarının iki çeşidi bulunmaktadır. (هل) ile başlayan soru çeşidini öğrenci ‘Evet’ ya da ‘Hayır’ ile başlayarak cevaplayabilirken, diğer soru edatlarında böyle bir sınırlama yoktur. Sorunun doğrudan cevabı verilebilir.

Örnek Soru ve Cevabı:

هل الطلاب في مكتب المدير؟	من يلعب في حديقة المدرسة ؟
نعم، الطلاب في مكتب المدير.	التلاميذ يلعبون في حديقة المدرسة.
لا، المعلمون في مكتب المدير.	

2.3.1.2. Yazı Alıştırmaları:

Bu alıştırmalar özellikle dil öğretiminin başlangıç aşamasında yazma becerisini geliştirmek ve öğrencilerin harfleri birleştirip birleştiremediğini ölçmek için kullanılır. Çoğullar konusunun öğretiminde bir alıştırma çeşidi olarak kullanılabilir fakat bu alıştırma ile konunun anlaşılıp anlaşılamadığı ölçülemez. Sadece öğrencilerin yeni çoğul kelimeler öğrenmesi sağlanabilir.

2.3.1.2.1. Harf Birleştirme:

Harfler birleştirilerek anlamlı bir kelime oluşturulur. Bu alıştırma şekli çoğullar konusunun öğretiminde sadece alıştırma olarak çoğul kelimelerin öğretilmesi için

kullanılabilir. Konun değerlendirilmesi açısından kullanışlı değildir. Bu alıştırma şekli yazı öğretiminin başlangıç aşamalarında kullanılması uygundur.

Örnek soru: Aşağıdaki harfleri birleştirerek anlamlı bir kelime oluşturun.

ا/ل/م/س/ل/م + ا/ت	ا/ل/م/س/ل/م + و/ن
-------------------	-------------------

المسلمون	المسلمات
----------	----------

2.3.1.2.2. Verilen Bir Cümleyi Değişik Kelimelerle Yeniden Yazma:

Bu alıştırma şekli çoğullar konusunun öğretiminde bir önceki alışırmaya göre daha çok kullanılabilir. Öğrenciler bu alıştırma şekliyle yeni kelimelerin çoğullarını öğrenebilirler; fakat değerlendirme boyutunda öğrencinin konuyu anlayıp anlamadığını ölçmediği için kullanışlı değildir. Çoğul kelimelerin öğretiminin pekiştirilmesi amaçlı alıştırma çalışmalarında kullanılabilir.

Örnek soru:

أعد الجملة التالية مغيراً ما تحته خط بالكلمات التي بين القوسين

الطلاب المُجتهدون في المكتبة
الطلاب المُجتهدون في المكتبات
الطلاب المُجتهدون في المدارس
الطلاب المُجتهدون في الغرف
الطلاب المُجتهدون في المكتبة

الطلاب المُجتهدون في المكتبة. (المكتبات)
..... (المدارس)
..... (الغرف)
..... (المكتبة)
.....

2.3.1.3. Çoktan Seçme:

Sözel ve sayısal derslerde öğrencileri seçme sınavlarına hazırlamak için sıklıkla tercih edilen bu alıştırma şekli yabancı dil öğretiminde de tercih edilmektedir. Çoktan seçmeli sınavların hazırlanması oldukça zor olmasına rağmen değerlendirmesi de bir o kadar kolaydır. Bu yüzden sınıf mevcudunun fazla olduğu sınıflarda kullanılması

öğretmene büyük kolaylık sağlar. Aynı zamanda çoktan seçmeli soruları farklı kaynaklardan temin etme imkânı da bulunmaktadır. Arapça dersi için bu durum ne yazık ki geçerli değildir. Test tekniği ile hazırlanmış materyaller çok fazla bulunamamaktadır. Bu durumda öğretmenler soruları kendileri hazırlamak zorunda kalırlar.

Çoğullar konusunun öğretiminde ve değerlendirmesinde sıklıkla kullanılabilecek bir alıştırma şekli olan çoktan seçme soruları ile bir soruda birçok kurala yer verilebilir. Konunun anlaşılıp anlaşılmadığı daha nesnel bir şekilde belirlenebilir. Aynı zamanda bu soru tipinde bir sorunun bir doğru yanıtı vardır. Diğer alıştırmaların değerlendirmelerinde öğrenciler yazdıklarından az da olsa puan alabilmektedirler. Çoktan seçmede ise öğrenci ya tam puan alır ya da hiç puan alamaz.

Örnek soru:

املا الفراغ بكلمة مناسبة

..... يركبون الحصان في حديقة الحيوانات

د (الوالدات

ج (الولدان

ب (الأولاد

أ (الولد

2.3.1.4. Boşluk Doldurma:

Boşluk doldurma alıştırma şekli de dilbilgisi konularının değerlendirilmesinde sıklıkla kullanılmaktadır. Öğrenciden boşluğa uygun olabilecek bir kelime yazması istenir. Bu soru şekli açık uçludur. Eğer öğrencinin cevabı ile doğru bir cümle kuruluyorsa verdiği kelime doğru kabul edilir. Burada öğrencinin çoğullar konusunu genel hatlarıyla anlayıp anlamadığı önemlidir. Eğer konuyu anlamışsa uygun bir kelime yerleştirecektir. Hiç değilse derste gördüğü kelimelerden birini boşluğa yazacaktır. Bu alıştırma şekliyle kelimelerin sayısı, cinsiyet, hareke uyumu rahatlıkla ölçülebilir.

Örnek soru:

أكمل الجملة التالية من عندك

الموظفون

هؤلاء يعملون في شركة خاصة

2.3.1.5.1. Cümleyi Tekrar Yazma:

Bu alıştırma şekli özellikle bir kelimenin cümle içerisindeki sayı, cinsiyet, hareke ve fiille uyumunu değerlendirmek için kullanılır. Çoğullar konusu için bu değerlendirmeler önemli olduğundan alıştırma şekli çoğullar konusunun öğretiminde uygulanabilir. Bu alıştırmada sadece çoğul kelime değişmez. Cümle içinde etkilediği diğer kelimeler de değişime uğrar. Bu alıştırma, özellikle öğretmene birçok kuralı aynı anda değerlendirme imkanı sunduğu için kullanışlıdır.

Örnek soru:

البنات يكتبن الواجب

الأولاد يكتبون الواجب (البنات)

2.3.1.6. Eş ve Zıt Anlamlı Kelimeleri Bulma:

Çoğullar konusunun öğretiminde eş ve zıt anlamlı kelimeler bulunmaz; fakat alıştırma, cinsiyet zıtlığı üzerine yapılandırılabilir. Özellikle düzensiz çoğul olan bir kelimenin zıt cinsiyetini istemek için bu alıştırma kullanılabilir. Bir öğrenci düzenli eril ve dişil ekleri bildiği zaman bunların çoğullarını rahatlıkla bulabilir; fakat düzensiz çoğullarda çoğul bir kelimenin zıt cinsiyetini söylemek bu kadar kolay değildir.

Örnek soru:

صل بين الكلمات المضادة في الجنس

رجال	نساء
مديرات	مُدرّاء
عاملات	عُمال
طبيبات	أطباء
أولاد	بنات

أولاد	نساء
عاملات	مُدرّاء
رجال	عُمال
مديرات	أطباء
طبيبات	بنات

2.3.1.7. Verilen İki Cümleyi Birleştirme:

Bu alıştırma şekli özellikle bağlaçların kullanımı öğretilirken kullanılmaktadır. Çoğullar konusunun öğretiminde böyle bir alıştırma kullanmak konunun değerlendirmesi açısından uygun değildir. Yine de çoğul kelimelerin bazı özelliklerini vurgulamak için kullanılabilir.

Örnek

الفندق جميل لكن أسعاره مرتفعة

الفندق جميل - الفندق أسعاره مرتفعة (لكن)

soru:

2.3.1.8. Bedel Getirme:

Bedel getirme parantez içinde bulunan kelimeyi cümle içerisinde yerine geçebileceği bir kelime ile değiştirmek demektir. Bunun yanı sıra gerekiyorsa cümle içerisinde kelimenin etkilediği diğer kelimelerde de değiştirme yapılır. Çoğullar konusunun öğretiminde ve değerlendirilmesinde uygulanan bir alıştırma türüdür.

Değerlendirme yapılmadan önce bu alıştırma türü ile ilgili tekrar yapmak gereklidir. İlk defa bu alıştırma ile karşılaşan öğrenciler konuyu bildikleri hâlde bu alıştırma şeklinde hata yapabilmektedirler. 10. sınıf kitaplarında ilk defa bu soru ile karşılaşan İ.H.L. öğrencileri çoğullar konusunu kavrasalar da bu alıştırmayı yaparken başlangıçta çok karıştırmakta ve çok hata yapmaktadırlar. Bu yüzden sınav sorusu olarak hazırlanmadan önce yeteri kadar alıştırma yapılması gerekir.

2.3.1.8.1. Sabit Haneye Bedel Getirme:

Burada sadece cümlenin bir ögesinde değişim yapılır. Örneğin cümlenin öznesi değişmişse alıştırmanın sonuna kadar cümlenin öznesi değiştirilmektedir.

Örnek soru:

ذهب الطالب إلى المدرسة
ذهب الطلاب إلى المدرسة
ذهبت الطالبات إلى المدرسة
ذهبت الطالبة إلى المدرسة
ذهب الطالب إلى المدرسة

ذهب الطالب إلى المدرسة
(الطلاب)
(الطالبات)
(الطالبة)
(الطالب)

2.3.1.8.2. Değişik Haneye Bedel Getirme:

Bu alıştırmada ise cümle içerisindeki birden fazla ögede değişim olmaktadır. Alıştırmanın birinde cümlelerin öznesi değiştirilirken diğerinde cümlelerin nesnesi değiştirilmektedir.

Örnek soru:

يذهب الأستاذ إلى المدرسة

يذهب الأستاذ إلى المدرسة
يذهب الأستاذ إلى المدارس
يذهب الأساتذة إلى المدارس
يذهب الأساتذة إلى الحدائق
تذهب الأساتذات إلى الحدائق

(المدارس)
(الأساتذة)
(الحدائق)
(الأساتذات)

2.3.1.8.3. Aktif Kelimeye Bedel Getirme:

Aktif kelimeyle anlatılmak istenen, cümle değiştiğinde sadece kendisi değişime uğramayan başka kelimeleri de kendine göre değiştiren kelimedir. Aktif kelimeler fiiller, zamirler, işaret zamirleri gibi çekimleri olan kelimelerdir. Bu kelimeler cümlenin yapısını tamamen değiştirmektedirler.

Örnek soru:

أنت طالبٌ نشيطٌ
أنتم طلابٌ نشيطون
هن طالباتٌ نشيطات
نحن طالباتٌ نشيطات
أنتِ طالبةٌ نشيطة

أنت طالبٌ نشيطٌ
(أنتم)
(هن)
(نحن _ مؤنث)
(أنتِ)

2.3.1.9. Verilen Bir Metinde İstenilen Kelime Türlerini Bulma :

Metin alıştırmaları öğrencilerin hoşlanmadıkları bir alıştırma şeklidir. Bu alıştırmada okuma anlama becerisinin yanı sıra dilbilgisi öğrenme düzeyi de ölçülmektedir. Öğrenciler uzun paragraflara önyargıyla bakmakta ve soruyu anlamakta zorlanmaktadırlar. Bunun yanı sıra öğretmenler tarafından bakıldığında bir paragrafla birçok soru sorma, konunun birçok kuralını aynı soru içinde kullanabilme seçeneği olması sebebiyle kullanışlı bir soru şeklidir. Çoğullar konusunun öğretiminde de sıklıkla başvurulmuş bir alıştırma şeklidir. Öğrenci paragraf içinde çoğulları ayırabilir. Bunlar ile ilgili değişimleri yapabilir.

Örnek Soru: Metinde bulunan çoğulların altını çiziniz.

تكثر الفنادق في المدن الكبيرة. فهناك فنادق قريبة من المطارات. وهناك فنادق في وسط المدينة. وهناك فنادق درجة أولى أسعارها مرتفعة؛ هناك فنادق درجة ثانية أسعارها معتدلة. وفي الفندق موظفون كثيرون؛ موظفون في قسم الاستقبال؛ ومحاسبون في قسم الحسابات؛ وعمال للمطعم؛ وعمال للنظافة؛ وعمال لمساعدة التلاء. وبالفنادق غرف بها سرير وغرف بها سريران؛ وغرف بها حمام و غرف بدون حمام. وبالفنادق صالات واسعة؛ يجلس فيها التلاء لشرب القهوة والمرطبات و لاستقبال الضيوف .

(Sini,1978:48).

تكثر الفنادق في المدن الكبيرة. فهناك فنادق قريبة من المطارات. وهناك فنادق في وسط المدينة. وهناك فنادق درجة أولى أسعارها مرتفعة؛ هناك فنادق درجة ثانية أسعارها معتدلة. وفي الفندق موظفون كثيرون؛ موظفون في قسم الاستقبال؛ ومحاسبون في قسم الحسابات؛ وعمال للمطعم؛ وعمال للنظافة؛ وعمال لمساعدة التلاء. وبالفنادق غرف بها سرير وغرف بها سريران؛ وغرف بها حمام وغرف بدون حمام. وبالفنادق صالات واسعة؛ يجلس فيها التلاء لشرب القهوة والمرطبات ولاستقبال الضيوف.

2.3.1.10. Verilen Bir Metinde İstenilen Değişiklikleri Yapma:

Bu alıştırma şeklinde metinde cinsiyet, sayı gibi değişme gösteren bazı kelimelerin değiştirilmesi istenir. Amaç öğrencinin sadece kelimeyi değil etkilediği diğer kelimeleri de değiştirip değiştiremediğini ölçmektir. Tekili verilen bir kelimedede kelimelerin çoğulunu istemek ya da çoğul kelimeleri tekile dönüştürmek çoğullar konusu öğretimi ve değerlendirmesi için uygun bir alıştırma şeklidir.

Örnek Soru:

Aşağıdaki metinde bulunan çoğulları tekile dönüştürünüz. Cümle içerisinde gereken değişiklikleri yapınız. Değişiklik yaptığınız yerlerin altını çiziniz.

تبدأ الدروس في المدارس في الساعة الثامنة والنصف. المعلمون والمعلمات والطالبات والموظفون والموظفات والمدراء والمديرات موجودون في المدارس قبل الدروس. يجلس المعلمون والمعلمات في المكاتب. يعمل الموظفون والموظفات في مكاتبهم. فينتظر الطلاب والطالبات معلمهم. يقرأ الطلاب كتبهم ويكتبون واجباتهم على دفاترهم. عندما يدخل معلموهم يسلمون عليهم. بعد ذلك يستمعون إليهم.

يبدأ الدرس في المدرسة في الساعة الثامنة والنصف. المعلم و المعلمة و الطالب و الطالبة و الموظف و الموظفة و المدير و المديرة موجودون في المدرسة قبل الدرس يجلس المعلم و المعلمة في المكتب. يعمل الموظف و الموظفة في مكاتبهما. فينتظر الطالب و الطالبة معلمهما. يقرأ الطالب كتابه و يكتب واجبه على دفتره. عندما دخل معلمه سلم عليه. بعد ذلك يستمعون إليه.

2.3.1.11. Doğru-Yanlış:

Bu alıştırma şekli parçanın anlaşılıp anlaşılmadığını ölçmek için kullanılmaktadır. Çoğullar konusunun öğretilip öğretilmediğini değerlendirmek için kullanılması konunun değerlendirilmesi açısından yeterli değildir; çünkü bu alıştırmada değerlendirilen bir dilbilgisi kuralı yoktur. Sadece parçanın anlaşılıp anlaşılmadığı ölçülür. Bunun yerine bir cümle verilip bu cümlelerin dilbilgisel açıdan doğru olup olmadığı sorulabilir. Öğrenciye fiil - özne uyumu gibi uyumlara bakarak cümleyi doğru ya da yanlış olarak değerlendirmesi istenir. Alıştırma şekli bu şekilde uygulanırsa çoğullar konusunun öğretiminde başarılı bir şekilde kullanılabilir.

Örnek Soru:

Aşağıdaki cümleleri yukarıdaki metne göre değerlendiriniz. Doğru olanların başına (✓) yanlış olanların başına (×) işareti koyunuz.

تبدأ الدروس في المدارس في الساعة الثامنة والنصف. المعلمون والمعلمات والطلاب والطالبات والموظفون والموظفات والمدراء والمديرات موجودون في المدارس قبل الدروس. يجلس المعلمون والمعلمات في المكاتب. يعمل الموظفون والموظفات في مكاتبهم. فينتظر الطلاب والطالبات معلمهم. يقرأ الطلاب كتبهم ويكتبون واجباتهم على دفاترهم. عندما يدخل معلومهم يسلمون عليهم. بعد ذلك يستمعون إليهم.

()	يجلس المعلمون والمعلمات في الصف
()	تبدأ الدروس في المدارس في الساعة الثامنة والنصف
()	تقرأ الطالبات كتبهن ويكتبن واجباتهن على دفاترهن
()	يسلم الطلاب على المعلمين. بعد ذلك يستمعون إليهم.
()	يعمل العمال والعاملات في مكاتبهم

Cevap:

(×)	يجلس المعلمون والمعلمات في الصف
(✓)	تبدأ الدروس في المدارس في الساعة الثامنة والنصف
(✓)	تقرأ الطالبات كتبهن ويكتبن واجباتهن على دفاترهن
(×)	يسلم الطلاب على المعلمين. بعد ذلك يستمعون إليهم.
(×)	يعمل العمال والعاملات في مكاتبهم

2.3.1.12. Çeviri:

Çeviri, verilen bir cümlelerin anadile ya da hedef dile dönüştürülmesidir. Bu alıştırma çeşidi de çoğullar konusunun öğretimi şu şekilde olabilir. İçinde çeşitli hallerde (ref, nasp, cer) bulunan çoğul sözcüklerin geçtiği Türkçe cümlelerin Arapçaya çevrilmesi istenmesi istenebilir.

2.3.1.13. Karışık Verilen Kelimelerden Anamlı Cümle Oluşturma:

Bu alıştırma şeklinde kelimelerin, yerlerine doğru şekilde yerleştirilmeleri esastır. Cümle oluşturulurken kelimedede bir değişiklik olmaz sadece sıralama yapılır. Bu alıştırma şekli çoğullar konusunu değerlendirmek için kullanılabilir.

Örnek soru:

كون جملة مفيدة من الكلمات التالية

النساء ينظفن الأطباق والملاعق	النساء / الملاعق / و / ينظفن / الأطباق
الرجال يلعبون كرة القدم في حديقة المدرسة	يلعبون / كرة / في / المدرسة / الرجال / القدم / حدي

2.3.1.14. Dikte:

Metin, öğrencilere kelime kelime okunur. Öğrencilerden de duyduklarını yazmaları istenir. Bu parçanın mutlaka daha önceden işlenmiş olması gerekmektedir. Örneğin; dokuzuncu. alıştırmada bulunan metin işlendikten sonra öğrencilerden kitaplarını kapatmaları ve birer kâğıt çıkarmaları istenir. Bu alıştırma çeşidi büyük çoğunlukla öğrencinin sesleri algılama yeteneğini ölçmektedir. Bu yüzden çoğullar konusu öğretiminin değerlendirilmesinde yeterli değildir.

2.3.1.15. Kompozisyon:

Kompozisyon, verilen bir konu hakkında öğrencilerden yazı yazmalarını istemektir. Öğrencilerin yazma becerilerini ölçmek için kullanılmaktadır. Yazma sırasında öğrenci tüm dilbilgisi kurallarını kullanmak durumundadır. İçinde çoğullar

bulunan bir konu seçilerek öğrencilerden bu konu hakkında bir kompozisyon yazmaları istenebilir ya da öğrencilere bazı kelimeler verilerek bu kelimelerden oluşan bir kompozisyon yazması istenebilir.

2.3.1.16. Tablo Tamamlama:

Bu alıştırma şekli özellikle fiillerin çekimlerini öğretmek ve değerlendirmek için kullanılsa da bir kelimenin erili, dişili ve kelimelerin çoğullarının öğretimi ya da bunların değerlendirilmesi için kullanılabilir.

Örnek Soru:

املاً الفراغات بما يناسب من الكلمات المفردة أو الجمع:

طالب		طالبة	
كاتب		كاتبات	
مدير		مديرة	
	عمال	عاملة	

طالب	طلاب	طالبة	طالبات
كاتب	كُتَّاب	كاتبة	كاتبات
مدير	مدراء	مديرة	مديرات
عامل	عمال	عاملة	عاملات

2.3.1.17. Îrap Alıştırmaları:

Bir kelimenin cümle içerisindeki sözdizimsel konumunu belirleme ve bu konum gereği kelime sonunda meydana gelen işaret değişikliğini açıklamaya îrap denmektedir. Çoğullar konusunda îrap önemli bir yer tutmaktadır. Düzenli eril çoğulların nasb ve cer durumundaki hâlleri, düzenli dişil çoğulların nasb durumundaki harekesi îrabın konusudur. Bu yüzden bu konuların öğretilmesi durumunda değerlendirmede

kullanılabilecek bir alıştırma şeklidir. İrap konusunu doğrudan sormak yerine çoktan seçmeli sınav şeklinde sormak öğrenci açısından daha anlaşılır olacaktır.

Örnek Soru:

أعرب الكلمات التي تحتها خط في الجمل التالية:

هو مفعول به منصوب علامة نصبه الياء لأنه جمع المذكر السالم

استقبلتُ المسافرين في مطار القاهرة

2.3.1.18. Dönüştürme Alıştırmaları:

Dönüştürme, bir cümleyi olduğu durumdan farklı bir duruma çevirmektir. Dönüştürme alıştırmaları şunlardır:

- a. Cümleyi olumludan olumsuzu çevirme.
- b. Cümleyi olumsuzdan olumluya çevirme
- c. Olumlu bir cümleyi soru cümlesine çevirme
- d. İsim cümlesini fiil cümlesine çevirme
- e. Fiil cümlesini isim cümlesine çevirme

Alıştırma şekillerine bakıldığında bu alıştırmaların çoğullar konusunun değerlendirmesi için uygun bir alıştırma olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu alıştırmaların farklı şekilleri bulunmaktadır. Yukarıdaki alıştırmalar yerine cümle içerisindeki kelimenin cinsiyetini değiştirme, cümledeki kelimeleri çoğul yapma, fiil cümlesini isim cümlesine çevirme soruları şeklinde öğrencilerden dönüştürme yapmaları istenir.

Örnek Soru: Verilen cümlelerin öznesinin cinsiyetini değiştiriniz.

جاءت الطبيبات إلى المستشفى

جاء الأطباء إلى المستشفى

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOĞULLAR KONUSUNUN ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

3.1. Çoğullar Konusunun Öğretimi Üzerine Yapılan Bir Öğretmen Anketi Değerlendirmesi

Çoğullar konusunun öğretimi hakkında en iyi yorumu o dersi işleyen öğretmenler verebilir. Öğretmenler çoğullar konusunu anlatırken hangi konuları öğrencilere vermekte zorlanmaktadırlar, konunun işlenişi sırasında hangi yöntem ve teknikleri kullanmaktadırlar, değerlendirme aşamasında hangi alıştırma çeşitlerinden faydalanmaktadırlar... v.s. gibi sorulara cevap vermek, öğretmenlerin verdikleri cevapları ayrıntılı bir şekilde inceleyebilmek için bir öğretmen anketi hazırlanmıştır.

Bu anket, Türkiye'nin çeşitli İmam Hatip Liseleri'nde ders veren Arapça öğretmenlerine elektronik posta aracılığıyla yollanmış, aynı şekilde teslim alınarak değerlendirilmiştir. Her biri farklı okulda öğretmenlik yapan 40 Arapça öğretmeni ankete katılarak soruları cevaplamıştır. bu bölümde anket soruları bulunmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplar yüzdeler halinde verilerek değerlendirilmiştir.

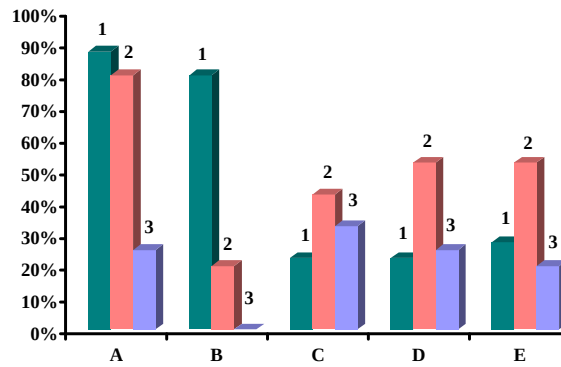
1. SORU:

Arapçada çoğullar konusu öğretiminde konuların kolaylık derecesi nasıldır?

(Kolay için 1, orta için 2, zor için 3 yazınız.)

- a) Düzenli eril çoğullar ()
- b) Düzenli dişil çoğullar ()
- c) Düzensiz çoğullar ()
- d) Düzenli çoğulların îrabı ()
- e) Düzensiz çoğulların îrabı ()

ÖĞRETMEN CEVAPLARI:

Öğretmenlerin % 87,5'i düzenli eril çoğulların kolay olduğunu düşünmektedir. Düzenli dişil çoğulların kolay olduğunu düşünen öğretmenlerin sayısı ise % 80'dir. Anket cevaplarına göre; düzenli çoğulların öğretimi öğretmenler tarafından kolay görülmektedir. C şıkkına öğretmenlerin % 42,5'i orta kolaylıkta cevabını vermiştir. Yani düzensiz çoğullar konusu öğretiminin orta kolaylıkta olduğunu düşünmektedirler.

D ve E şıkkında ise bu konuların îrabından bahsedilmektedir. îrap konusunda verilen cevapların oranları aynıdır. Öğretmenlerin % 52,5'i D ve E şıklarına orta kolaylıkta cevabını vermişlerdir.

Anket sorusunun sonucuna göre öğretmenler düzenli çoğulların öğretiminin kolay, düzensiz çoğulların öğretimin ve çoğulların îrabının öğretiminin ise orta kolaylıkta olduğunu düşünmektedirler.

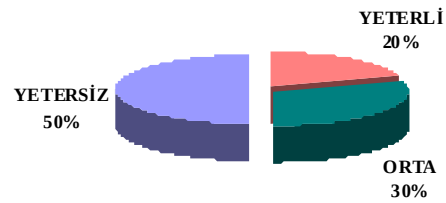
2. SORU:

Eski müfredata göre hazırlanmış kitapların çoğullar konusunun öğretimindeki başarısı sizce nasıldır?

- a) Yeterli ()
- b) Orta ()
- c) Yetersiz ()

ÖĞRETMEN CEVAPLARI:

Öğretmenlerin % 50'si eski müfredata göre hazırlanmış kitapların çoğullar konusunun öğretiminde yetersiz olduğunu düşünmektedir. Bu oran, ankete katılanların yarısını oluşturmaktadır. Kitabın yeterli olduğunu düşünenler katılımcıların sadece % 20'sidir.

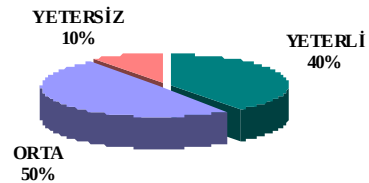
3. SORU:

Yeni müfredata göre hazırlanmış kitapların çoğullar konusunun öğretimindeki başarısı sizce nasıldır?

- a) Yeterli ()
- b) Orta ()
- c) Yetersiz ()

ÖĞRETMEN CEVAPLARI

Öğretmenlerin % 50'si yeni müfredata göre hazırlanmış kitapların orta yeterlilikte, % 40'ı ise, yeterli nitelikte olduğunu düşünmektedirler. Anketi cevaplayan öğretmenlerin sadece % 10'u yeni kitapların yetersiz olduğunu düşünmektedir. Bu durum çoğullar konusunun

öğretiminde yeni müfredata göre hazırlanmış kitapların eski müfredata göre hazırlanan kitaplardan daha başarılı olduğu görüşünü ortaya koymaktadır.

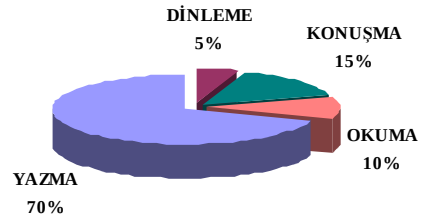
4. SORU:

Çoğullar konusunun öğretiminde hangi dil becerisini ağırlıklı olarak kullanıyorsunuz?

- a) Dinleme ()
- b) Konuşma ()
- c) Okuma ()
- d) Yazma ()

ÖĞRETMEN CEVAPLARI:

Öğretmenlerin % 70'i çoğullar konusunun öğretiminde yazma dil becerisini ağırlıklı olarak kullanmaktadırlar. Bu dil becerisine diğer dil becerilerinden daha fazla önem vermektedirler.

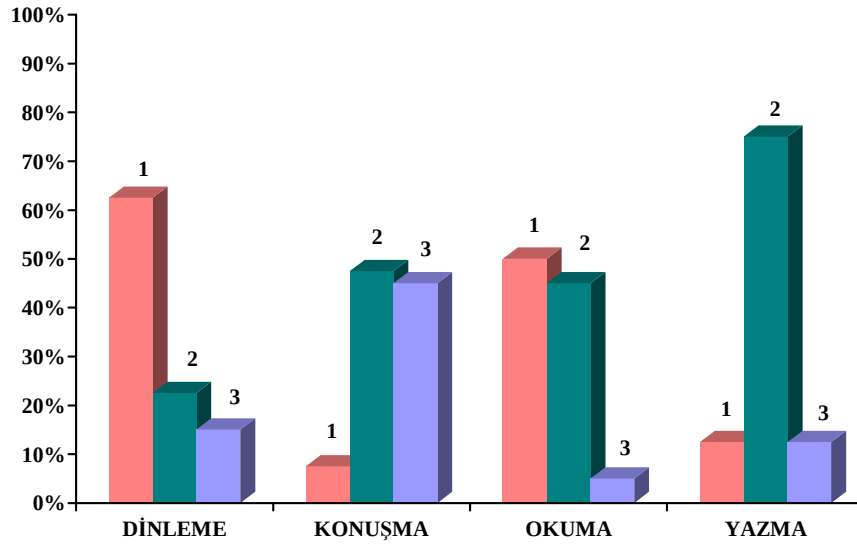
Öğretmenler çoğullar konusu öğretiminde sırasıyla yazma, konuşma, okuma ve dinleme becerilerine önem vermektedirler.

5. SORU:

Çoğullar konusu öğretimi aşamasında öğrencilerin zorlandıkları dil becerileri hangileridir? (Kolay için 1, orta için 2, zor için 3 yazınız.)

- a) Dinleme ()
- b) Konuşma ()
- c) Okuma ()
- d) Yazma ()

ÖĞRETMEN CEVAPLARI:

Öğretmenlerin anketlerde verdikleri cevaplara bakacak olursak dinleme becerisi ile çoğullar konusunun öğretimi kolaydır. Öğretmenlerin % 62,5'i bu beceri ile öğretimin kolay, % 22,5'i için orta kolaylıkta, % 15'i için zor olduğunu düşünmektedir.

Konuşma becerisi ile çoğullar konusunun öğretimi orta kolaylıktadır. Öğretmenlerin % 7'si bu beceri ile öğretimin kolay, % 47,5'i orta kolaylıkta ve % 45'i ise zor olduğunu düşünmektedir.

Öğretmenlerin % 50'si okuma becerisi ile çoğullar konusu öğretiminin kolay olduğunu düşünmektedir. Bunun yanında % 45'i orta kolaylıkta ve % 5'i zor olduğunu düşünmektedir.

Ayrıca öğretmenlerin % 75'i yazma becerisi ile çoğullar konusunun öğretiminin orta kolaylıkta olduğunu düşünürken, yazma becerisi ile çoğullar konusunun öğretiminin kolay ve zor olarak cevaplayan öğretmenlerin oranı % 12,5'tir.

Öğretmenler tüm beceriler ile öğretimin gerçekleştirilebileceği görüşündedirler. Tüm dil becerilerini çoğullar konusunun öğretiminde kullandıkları öğretmen cevaplarından anlaşılmaktadır. Bu becerilerin öğretmenler tarafından ağırlıklı kullanım sırası; yazma, dinleme, okuma ve konuşma becerileridir.

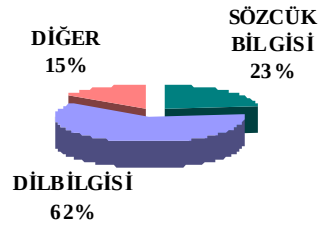
6. SORU:

Çoğullar konusunun öğrenilmesindeki zorluk sizce neden kaynaklanmaktadır?

- a) Sözcük bilgisi ()
 b) Dilbilgisi ()
 c) Diğer (Lütfen belirtiniz.)

ÖĞRETMEN CEVAPLARI:

Öğretmenlerin % 62'si çoğullar konusundaki zorluğun dilbilgisinden kaynaklandığını, % 23'ü ise bu eksikliğin sözcük bilgisinden kaynaklandığını belirtmiştir. Öğretmenlerden C şikkını işaretleyen öğretmenler de bulunmaktadır. Bu şıkta 'Başka bir neden varsa belirtiniz' açıklaması bulunmaktadır.

Öğretmenlerin çoğullar konusunun öğretiminde karşılaştıkları zorlukları ve çoğul öğretimindeki zorluğun nedenlerini bu maddenin sonunda bulunan boşluğa açıklamışlardır. Öğretmenler, çoğul konusunun öğretimindeki zorlukları aşağıdaki sebeplerle açıklamışlardır.

- Müfredat eksikliği.
- Çoğullarda îrap konusun öğretiminin anlaşılmaması.
- Düzensiz çoğullarda kesin bir kalıp olmadığı için öğrencilerin anlamakta zorluk çekmesi.
- Düzensiz çoğullarda tekil ve çoğul kelimelerin tamamen farklı olmasının anlaşılmayı zorlaştırması.

- Konunun detayının verilmemesi. Bu yüzden öğrenciler sadece öğrendikleri düzensiz çoğulları ezberlemekle yetinmesi.
- Ana dilden kaynaklanan çoğul yapma farklılığı bulunması.
- Düzensiz çoğullar ile ilgili belirgin kurallar ve ekler bulunmaması.
- Eski müfredata göre hazırlanan kitaplarda îrap konusuna çok yer verilmemesi ve bu konunun öğrenciler tarafından anlaşılmaması.

Bu bölümde çoğullar konusu genel olarak değerlendirilmiştir. Bu yüzden sözcük bilgisi ve dilbilgisi seçeneği verilmiştir. Aynı zamanda öğretmenlere diğer seçeneği verilerek öğretmen görüşleri alınmak istenmiştir. Burada öğretmenler çoğullar konusu içerisinde karşılaştıkları ya da zorlandıkları özel durumlarda bu konuda bahsetmişlerdir.

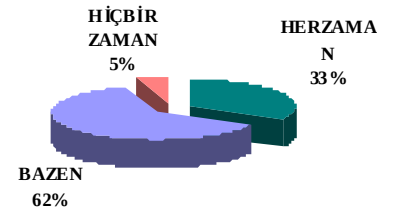
7. SORU:

Çoğullar konusunun öğretiminde yeni müfredata göre hazırlanan kitaplarda konu ile ilgili bilgi yeterli midir?

- a) Her zaman ()
 b) Bazen ()
 c) Hiçbir zaman ()

ÖĞRETMEN CEVAPLARI:

Öğretmenlerin % 62'si B şıkkını seçerek çoğullar konusunun öğretiminde yeni müfredata göre hazırlanan kitapların konu ile ilgili orta yeterlilikte bilgi içerdiğini belirtmişlerdir. Sadece öğretmenlerin % 5'i kitapların yetersiz olduğunu belirtmiştir. Buna göre yeni müfredata göre hazırlanan kitaplar ankete katılan öğretmenlere göre çoğullar konusunun öğretimi için uygundur

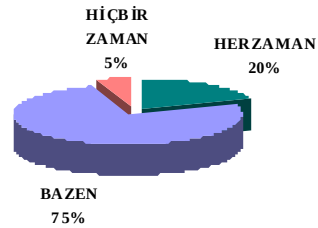
8. SORU:

Çoğullar konusunun öğretiminden sonra öğrenciler konuyu tam olarak öğrenip uygulayabiliyorlar mı?

- a) Her zaman ()
- b) Bazen ()
- c) Hiçbir zaman ()

ÖĞRETMEN CEVAPLARI:

Öğretmenlerin % 75'i bu soruya bazen, % 20'si ise her zaman cevabını vermiştir. Bu cevaplara göre; çoğullar konusunu öğrencilerin çoğunlukla öğrenip uyguladıkları anlaşılmaktadır.

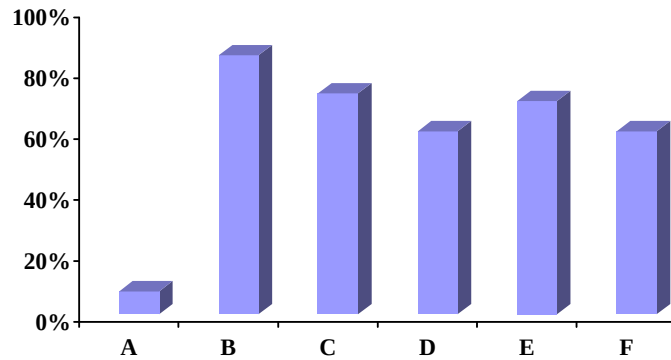
Öğretmenlerin bazen cevabının üzerine yoğunlaşmalarından öğrencilerin bu konuyu tüm kurallarıyla öğrenip uygulayamadıkları sonucunu da çıkarmaktayız.

9. SORU:

Çoğullar konusunun öğreniminde öğrencilerin zorlandıkları konular aşağıdakilerden hangisidir? (Birden çok seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- a) Düzenli eril ve dişil çoğullara gelen ekler ()
- b) Düzensiz çoğulların kalıpları ()
- c) Düzenli eril çoğulların nasb ve cer durumundaki hâlleri ()
- d) Düzenli dişil çoğulların nasb durumundaki hâlleri ()
- e) Düzenli eril ve dişil çoğul kelimeler içinde olan özel durumlar ()
- f) Bir kelimenin düzensiz çoğulunun bulunması ()

ÖĞRETMEN CEVAPLARI:

Öğretmen cevaplarına göre öğrencilerin çoğullar konusunun öğreniminde zorlandıkları konuların sıralaması şöyledir:

1. Düzensiz çoğulların kalıpları (% 85)
2. Düzenli eril çoğulların nasb ve cer durumundaki hâlleri (% 72,5)
3. Düzenli eril ve dişil çoğul kelimeler içinde olan özel durumlar (%70)
4. Düzenli dişil çoğulların nasb durumundaki hâlleri ve bir kelimenin düzensiz çoğulunun bulunması (% 60)
5. Düzenli eril ve dişil çoğullara gelen ekler (% 7,5)

Öğretmenlerimiz; B, C, D, E, F şıklarındaki konuların öğretiminin zor olduğunu düşünmektedirler. Bu şıkların hepsini en az % 60 öğretmen tercih etmiştir. Bu oran ise konuların ağır olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra düzenli eril ve dişil çoğullara gelen ekler konusunun oldukça kolay olduğu düşüncesindedirler. Konularda öğrenilmesi gereken bir dizi kural ve kalıp bulunmaktadır. Bu konuda ise sadece kelimeye gelen eki bilmek yeterli olabilmektedir.

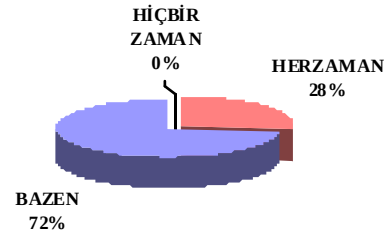
10. SORU:

Düzensiz çoğulların öğretiminde ezber gerekli midir?

- a) Her zaman ()
- b) Bazen ()
- c) Hiçbir zaman ()

ÖĞRETMEN CEVAPLARI:

Ankete katılan öğretmenlerin % 72'si çoğullar konusunun öğretiminde ezberin bazen gerekli olduğunu düşünmektedirler. Bu soruda C şikkını işaretleyen olmamıştır. Yani ankete katılan öğretmenler arasında “Ezber hiçbir zaman gerekli değildir” fikrini savunan öğretmen yoktur. Öğretmenlerimiz ‘Ezber gereklidir ama her durumda gerekli değildir.’ görüşündedirler.

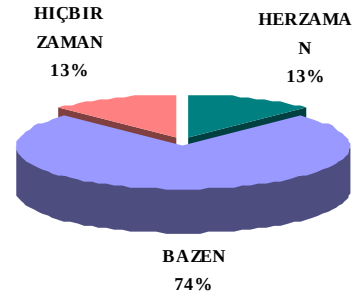
11. SORU:

Ders kitaplarının dışında çoğullar konusu öğretimi için öğrencilere materyal veriyor musunuz?

- a) Her zaman ()
- b) Bazen ()
- c) Hiçbir zaman ()

ÖĞRETMEN CEVAPLARI:

Öğretmenlerin % 75'i bazen şikkını işaretleyerek çoğullar konusunun öğretimi için ders kitaplarının dışında materyalleri genellikle kullandıklarını belirtmişlerdir. Her zaman ve hiçbir zaman şikkını işaretleyen öğretmenlerimiz sayısını ise eşittir.

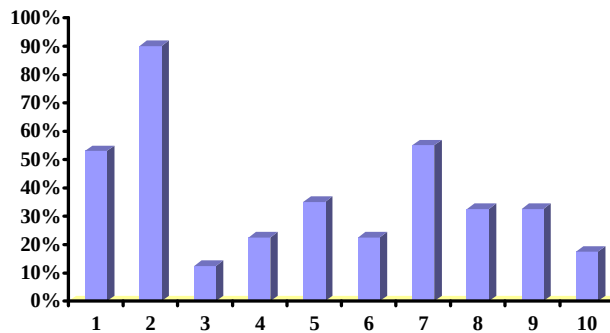

12. SORU:

Çoğullar konusunun öğretiminde kullandığınız teknikler nelerdir? (Birden çok seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

1. Gösteri Tekniği	()
2. Soru-Cevap Tekniği	()
3. Rol Yapma Tekniği	()
4. Benzetim Tekniği	()
5. İkili ve Grup Tekniği	()
6. İletişim Oyunları	()
7. Dilbilgisi Oyunları	()
8. Bireyselleştirilmiş Öğretim	()
9. Programlı Öğretim	()
10. Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğretimi	()

ÖĞRETMEN CEVAPLARI:

Ankete katılan öğretmenlerin cevaplarına göre çoğullar konusunun öğretiminde öğretmenlerin kullandığı teknikler sırasıyla şöyledir:

1.	Soru-cevap tekniği	(% 90)
2.	Dilbilgisi oyunları	(% 55)
3.	Gösteri tekniği	(% 53)
4.	İkili ve grup tekniği	(% 35)
5.	Bireyselleştirilmiş öğretim/Programlı öğretim	(% 32,5)
6.	Benzetim tekniği/İletişim oyunları	(% 22,5)
7.	Bilgisayar destekli yabancı dil öğretimi	(% 17,5)
8.	Rol yapma tekniği	(% 12,5)

% 90 öğretmen soru-cevap tekniğini çoğullar konusunun öğretiminde kullandığını belirtmiştir. Soru-cevap tekniği her konuda sıklıkla tercih edilen bir tekniktir. Bu konunun öğretiminde de öğretmenlerin en fazla bu tekniğe başvurduklarını belirtmişlerdir.

Soru-cevap tekniğini dilbilgisi oyunları takip etmektedir. Öğretmenlerle anket sonrası görüşmelerimizde dilbilgisi alıştırmalarını da dilbilgisi oyunları olarak düşündüklerini belirttiler. Konuyu anlattıktan sonra yaptıkları dilbilgisi alıştırmalarını dilbilgisi oyunları olarak değerlendirdiklerini söylediler. Bunu göz önünde tutacak olursak soru cevap tekniğinin seçilme oranı artmış olmaktadır. Yine de anket sonucunda çıkan % 55 oran yüksektir ve bu tekniğin kullanıldığını göstermektedir.

Gösteri ve grup tekniği de bu tekniklerden sonra öğretmenlerin kullandığı tekniklerdir.

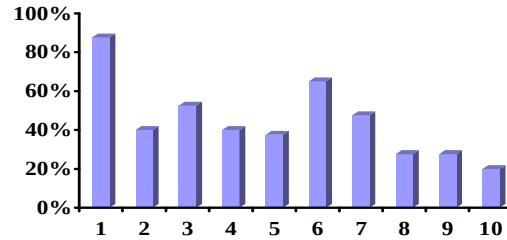
Grafiğe de baktığımızda öğretmenlerin soru-cevap tekniği ve dilbilgisi oyunları tekniği üzerinde sıklıkla durduğunu diğer teknikleri aynı oranla kullanmadıklarını görmekteyiz.

13. SORU:

Çoğullar konusunun öğretiminde kullandığınız yöntemler nelerdir? (Birden çok seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

1. Dilbilgisi ve Çeviri Yöntemi	()
2. Düz Yöntem	()
3. İşitsel–Dilsel Yöntem	()
4. Bilişsel Yöntem	()
5. İletişimci Yöntem	()
6. Okuma Yöntemi	()
7. İşitsel–Görsel Yöntem	()
8. Seçmeli Yöntem	()
9. İşlevsel–Kavramsal Yöntem	()
10. Telkin Yöntemi	()

ÖĞRETMEN CEVAPLARI:

Ankete katılan öğretmenlerin cevaplarına göre çoğullar konusunun öğretiminde öğretmenlerin kullandığı yöntemler sırasıyla şöyledir:

1. Dilbilgisi ve çeviri yöntemi (% 87,5)
2. Okuma yöntemi (% 65)
3. İşitsel-dilsel yöntem (% 52,5)
4. İşitsel-görsel yöntem (% 47,5)
5. Düz yöntem/Bilişsel yöntem(% 40)
6. İletişimci yöntem (% 37,5)
7. Seçmeli yöntem/İşlevsel - kavramsal yöntem (% 27,5)
8. Telkin yöntemi (% 20)

Öğretmenlerin çoğullar konusunun öğretiminde kullandıkları yöntemler arasında ilk sıraları dilbilgisi-çeviri yöntemi ve okuma yöntemi almaktadır. Bu yöntemler her zaman çok kullanılan yöntemlerdir. Öğretmenler de bu yöntemleri sıklıkla tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Konumuz çoğullar konusudur. Yani dilbilgisi konusudur. Öğretmenlerimizin ilk tercih edecekleri yöntem elbette ki dilbilgisi ve çeviri yöntemi olacaktır. Dilbilgisi çeviri yöntemi kaynak dil ve ana dil bağlantısı ile anlatıldığından öğretmen açısından da kolay işlenen yöntemdir. Okuma yöntemi ise dil öğretiminin vazgeçilmezlerindendir. Öğretmenler de bu yöntemi çoğullar konusunun öğretiminde kullandıklarını belirtmişlerdir.

İşitsel-dilsel ve işitsel-görsel yöntem de dört temel beceriyi geliştirmek için gerekli olan bir yöntemdir. Öğretmenler bu yöntemleri de sıklıkla kullanmaktadırlar.

14.SORU:

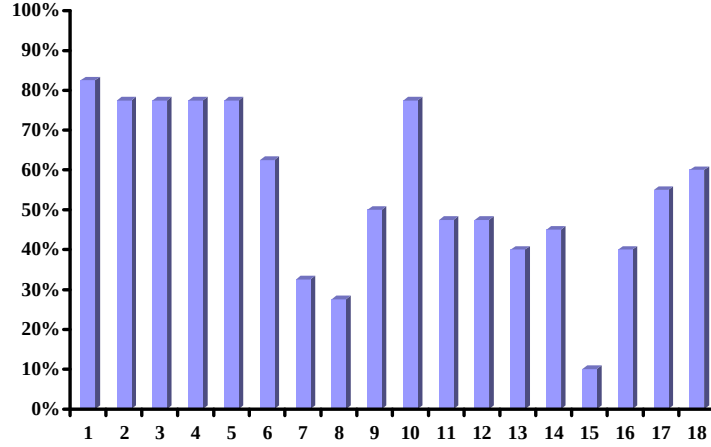
Çoğullar konusunun öğretimi gerçekleştikten sonra değerlendirme aşamasında aşağıdaki alıştırmalardan hangilerini kullanıyorsunuz? (Birden çok seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

1. Soru-Cevap	()
2. Yazı Alıştırmaları	()
3. Çoktan Seçme	()
4. Boşluk Doldurma	()
5. Cümleyi tekrar yazma	()
6. Eş ve Zıt Anlamli Kelimeleri Bulma	()
7. Verilen İki Cümleyi Birleştirme	()
8. Bedel Getirme	()
9. Verilen Bir Metinde İstenilen Kelime Türlerini Bulma	()
10. Verilen Bir Metinde İstenilen Değişiklikleri Yapma	()
11. Doğru-Yanlış	()
12. Çeviri	()
13. Karışık Verilen Kelimelerden Anlamli Cümle Oluşturma	()
14. Dikte	()
15. Kompozisyon	()
16. Tablo Tamamlama	()

17. İrap Alıştırmaları ()

18. Dönüştürme Alıştırmaları ()

ÖĞRETMEN CEVAPLARI:

Çoğullar konusunun öğretimi gerçekleştikten sonra değerlendirme aşamasında öğretmenlerin sırasıyla aşağıdaki alıştırmaları kullanmaktadırlar.

1. Soru-cevap (% 82,5)
2. Yazı alıştırmaları/Çoktan seçme/Boşluk Doldurma/Cümleyi tekrar yazma/ Verilen Bir Metinde İstenilen Değişiklikleri Yapma (% 77,5)
3. Eş ve Zıt Anlamli Kelimeleri Bulma (% 62,5)
4. Dönüştürme Alıştırmaları (% 60)
5. İrap Alıştırmaları (% 55)
6. Verilen Bir Metinde İstenilen Kelime Türlerini Bulma (% 50)
7. Doğru-Yanlış / Çeviri (% 47,5)
8. Dikte (% 45)
- 9.Karışık Verilen Kelimelerden Anlamli Cümle Oluş./Tablo Tamamlama (% 40)
10. Bedel Getirme (% 32,5)
- 11.Kompozisyon (% 27,5)

Ankete katılan öğretmenlerin verdikleri cevaplara bakacak olursak birçok alıştırma şeklini sıklıkla kullanmaktadırlar. Sonuçlar arasında kullanılmayan alıştırma çeşidi bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra çok fazla tercih edilen alıştırma çeşidi bulunmaktadır. En çok tercih edilen ilk iki yöntem yani, soru-cevap, yazı alıştırmaları, çoktan seçme, boşluk doldurma, cümleyi tekrar yazma, verilen bir metinde istenilen değişiklikleri yapma gibi alıştırmaları öğretmenler çoğullar konusunun değerlendirilmesinde sıklıkla kullanmaktadırlar. Bu alıştırma çeşitleri çok kullanışlıdır. Birçok konu için rahatlıkla kullanılabilir. Buradan öğretmenlerin klasik soru tipleri ile soru sormadığını sorularını çeşitlendirdiklerini de görebilmekteyiz.

Verilen cevaplardan edinilen bilgilere göre; birçok alıştırmanın kullanılma yüzdesi % 40'ın üzerindedir. Bu çeşitlilik ankete katılan öğretmenlerin değerlendirme konusunda titiz davrandıklarını, kolaya kaçmadıklarını ve araştırmacı ruhlu olduklarını ortaya koymaktadır.

3.1.1. DEĞERLENDİRME:

Çoğullar konusu ve öğretimi başlıklı tez çalışmamızda öğretmen anketi yapılmasının amacı bu çalışmanın birincil uygulayıcılarına ulaşmaya çalışmaktır. Konumuzun sınırlılıklarını İmam Hatip Liseleri'ndeki Arapça derslerinde öğretilen çoğullar oluşturmaktadır. Bu yüzden sadece İmam Hatip Lisesi öğretmenlerine ulaşılarak bu anket uygulanmıştır. Anket, elektronik posta yoluyla Türkiye'nin farklı okullarındaki Arapça öğretmenlerine yollanmış, konu hakkındaki görüşleri alınmıştır. Soruların grafiğini çıkarmayı hedeflediğimiz için bir soru hariç açık uçlu soru sormadık. Öğretmenlere bu konu ile ilgili anket sorularını hazırlamadaki amacımız çoğullar konusunun öğretiminde öğretmenlerin ve öğrencilerin karşılaştıkları sorunları ele alabilmek için, konu ile ilgili öğretmenlerin görüşlerine başvurmaktır.

Öğretmenlerimiz çoğullar konusunu öğretirken hangi maddelere daha çok ağırlık veriyorlar? Hangi dil becerilerini kullanıyorlar? Dersi işlerken hangi yöntem ve teknikleri sıklıkla kullanmaktadırlar? Değerlendirme aşamasında hangi alıştırmalar çeşitlerinden yararlanmaktadırlar? Eski ve yeni müfredata göre hazırlanmış kitaplarda bulunan çoğullar konusunun öğretimi hakkında ne düşünüyorlar? ... v.b. sorulara cevap aramaya çalıştık.

Anket sonuçlarını değerlendirme aşamasına geldiğimizde öğretmenlerin her bir soruda ve konuda fikir birliğinde olmadıkları ama hemen hemen birbirlerine yakın cevaplar verdikleri ortaya çıkmıştır.

Ankete kırk öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerimizin verdiği cevaplara göre; çoğullar konusunun öğretimi zor değildir. Sadece ayrıntıları fazla olduğu için zaman alıcıdır. Yeni müfredat eski müfredata göre daha kalıcı ve daha anlaşılır bir öğretim verilmektedir. Eski müfredat ezber ve îraba yöneldiğinden öğrencilere konu sıkıcı gelmektedir.

Düzenli çoğulların öğretimi düzensiz çoğulların öğretiminden kolaydır. Düzensiz çoğulların öğretiminde ezber ya da çoğulların öğretimini kolaylaştıracak aktiviteler gereklidir. Îrap konusu ve öğretimi düzenli çoğullarda daha zordur.

Öğretmenlerin soru-cevap okuma gibi klasikleşmiş yöntemleri sıklıkla kullansalar da diğer yöntem ve teknikleri az da olsa kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu, öğretim çeşitliliği açısından önemli bir gelişmedir.

Değerlendirme aşamasına gelindiğinde öğretmenlerin birçok alıştırma şeklini bu konunun öğretiminde kullandıklarını görmekteyiz.

Dört temel dil becerisinde ise öncelikle yazma, sonra dinleme üzerine ağırlık vererek klasik eğitimden yine sapmadıklarını göstermişlerdir.

Arapçada çoğullar konusu dilimizde olmayan bir çeşitliliğe sahip olsa da yeni müfredata göre hazırlanan kitaplarda bu konunun öğretimi birçok yöntem ve tekniğin kullanılmasına imkân vermektedir. Aynı zamanda çok çeşitli alıştırma şekilleri bulunmaktadır. Bu yüzden çoğullar konusu ve öğretimi zorluğunun yanında bu kitapla zevkli bir biçimde öğretilmektedir.

Sonuç olarak bu konunun öğretimi kolay olmasa da uygun yöntem ve alıştırmalarla zevkli ve kalıcı bir şekilde öğretilir.

3.2. ALIŖTIRMA ÇEŖİTLERİNİ KAPSAYAN ÇOĞULLAR KONUSU ÜZERİNE YAPILMIŖ BİR SINAV DEĞERLENDİRMESİ

Çoğullar konusunun öğrenciler tarafından anlaşılma ve anlaşılma düzeyinin ölçülmesi aşamasında kullanılabilecek alıştırma çeşitlerine daha önceki çalışmamızda değinmiştik. Burada ise konunun ölçülmesinde uygulanan alıştırma çeşitlerinden oluşan soruları öğrencilerin verdikleri cevaplara göre değerlendirdik.

Soruları İmam Hatip Liseleri müfredatında bulunan çoğul konularını göz önünde tutarak hazırladık. Konular ile alıştırma çeşitlerini uygunluğuna göre birleştirerek kullandık. Sorular öğretmenlik yaptığım Çubuk Anadolu İmam Hatip Lisesi 11-A/B, 12-A/B sınıflarında toplam yüz öğrenciye uygulanmıştır. Sınav iki ders saati toplam 80 dakika sürmüştür.

Ölçme-Değerlendirme sorularının tüm alıştırma şekillerini kapsamaması amaçlanmıştır. Bu şekilde alıştırma şekilleri ve çoğullar konusuna uygulanabilirliği hakkında değerlendirme yapma imkânımız olacaktı; fakat hem her sorunun farklı tarzda öğrencinin önüne gelmesi hem de sürenin uzaması öğrencilerin sınavın sonlarına doğru ilgilerinin azalmasına neden olmuş, soruların çeşitliliği öğrenci üzerinde olumsuz etki bırakmıştır. Bu eksikliklere rağmen çoğullar konusu üzerinde yapılmış kapsamlı bir çalışma ortaya çıkmıştır.

Öğrenci soruları değerlendirmesinde önce öğrencilere uygulanan sorular sırayla verilecek daha sonra öğrencilerin bu sorulara verdikleri cevapların yüzdesi verilecektir. Son olarak da yapılan hatalar yüzdeler dilimlerinde grafiklerle gösterilecektir. Her soru sonunda sorunun genel değerlendirilmesi yapılarak diğer bir soruya geçilecektir.

1. SORU:

Aşağıdaki soruları parantez içindeki kelimeye uygun şekilde cevaplayınız.

(1.-2. soru)

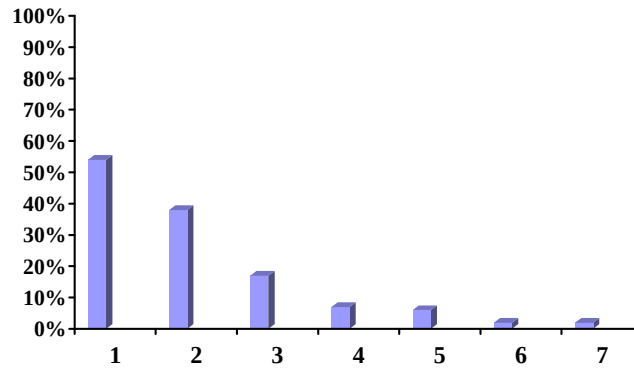
(Arapça öğretmenleri) من اشترك في الحفل؟

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Doğru cevap sayısı: % 5

•Yapılan hata türleri:

(Öğrencilerin bir cümle içerisinde yaptıkları tüm hatalar ayrı ayrı değerlendirilmiştir.)

1. Muzafın sonunda bulunan (ن) 'un düşürülmemesi.
2. Sıfat tamlaması olarak yazılması.
3. Bayan öğretmenler yazılması ve sıfat tamlaması yapılması.
4. Tamlamanın ters yazılması.
5. Yazım hatası.
6. Tamlananın son harfinin (ي) şeklinde yazılması.
7. Tamlamanın ikil yapılması.

Soruyu öğrencilerin % 5'i (معلمو العربية) şeklinde doğru olarak cevaplamıştır.

“Arapça öğretmenleri” ibaresi bir isim tamlamasıdır. Kural itibariyle tamlayanın sonundaki (ن) harfi düşer. Kuralın öğrenci tarafından öğrenilip öğrenilmediğini anlamak

için bu soruyu tercih etmiştik. Sınava katılan 11. sınıf öğrencileri kuralı henüz öğrenmemişlerdi. Bu yüzden 11. sınıf öğrencilerin hepsi soruyu (معلمون) şeklinde cevaplamışlardır.

Ayrıca öğrencilerin % 17'si (معلمات) kelimesini kullanmışlardır. Soruda bayan ya da erkek öğretmenler diye bir açıklama yapılmamıştır. Bu cevap doğru kabul edilebilirdi; fakat soruyu bayan öğretmenler olarak cevaplayan tüm öğrenciler her iki kelimeyi de belirli yaparak sıfat tamlaması oluşturmuşlardır. Bu yüzden (معلمات) kelimesi doğru olsa da tamlamada hata olduğu için soru yanlış sayılmıştır.

Bu soruda erkek öğretmenler diye bir açıklama yapılsaydı böyle bir anlam karmaşası yaşanmazdı. Sorunun bu yönden eksik olduğunu söyleyebiliriz.

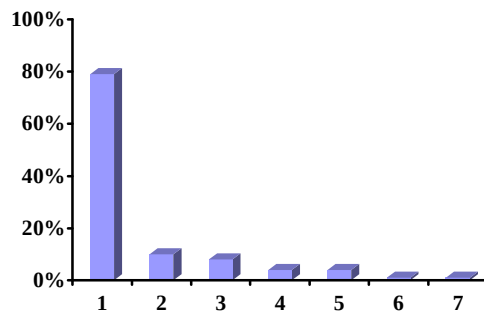
2. SORU:

هل قابل المدير أربعة موظفين في مكتبه قبل قليل؟ (٣ موظفة)

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Doğru cevap sayısı: % 72

- Yapılan hata türleri: (Öğrencilerin bir cümle içerisinde yaptıkları tüm hatalar ayrı ayrı değerlendirilmiştir.)

- Kelimenin tekil yazılması.
- Kelimenin düzenli eril çoğul yapılması.
- Sayının cinsiyetinin yanlış yazılması.
- Sayının rakam olarak yazılması.
- Sayının yazılmaması.

6. Sayıya düzenli eril çoğul eki eklenmesi.

Öğrencilerin % 72'si soruyu doğru cevaplamıştır. Bu soruda öğrencilerin bir kelimeyi hem düzenli dişil çoğul yapması hem de 3-10 arası sayıların temyizine göre sayıyı kelimeye uyarlaması gerekmektedir. Parantez içerisindeki kelime yazılırken dikkat edilmesi gereken bir dizi kural vardır. Birincisi kelime dişil olduğu için temyiz kuralına göre sayının eril yazılması gerekir. İkinci olarak sayılan kelimenin çoğul yazılması gerekmektedir.

Öğrencilerin % 4'ü sayının cinsiyetini yanlış yazmış, bu kurala uymamıştır. % 10'u ise sayılan kelimeyi tekil yazmıştır. Bunun dışında sayıyı rakam olarak yazan ya da sayıyı hiç yazmayan öğrenciler de bulunmaktadır.

3. SORU:

Aşağıda verilen cümledeki altı çizili kelimeyi parantez içindeki kelime ile değiştirerek cümleyi yeniden oluşturunuz.

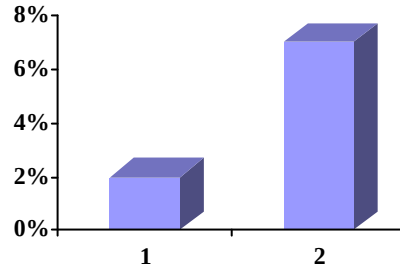
(المدارس)	الكتب مهمة لكل إنسان
(المكتبات)	
(الأدوية)	
(المستشفيات)	

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Doğru cevap sayısı: % 91

•Yapılan hata türleri:

1. Kelimenin ikil yapılması
2. Parantez içindeki kelimenin yanlış kelimenin yerine konulması

Soruya öğrencilerin % 91'i doğru cevap vermiştir. Bu soruda öğrencilerin yapması gereken sadece kelimeyi doğru yere koymaktır. Değiştirilmesi gereken kelime isim cümlesinin öznesidir. Parantez içindeki bütün kelimeler düzensiz çoğuldur aynı zamanda akıl sahibi olmayan varlıkları gösteren kelimelerdir. Akıl sahibi olamayan bir varlığı gösteren çoğul bir kelime isim cümlesinin öznesi olduğunda yüklem tekil ve dışıl olur. Bu yüzden yapılması gereken sadece ilk kelimenin yerine parantez içindeki kelimeyi sırasıyla koymaktır. Cümle içerisinde cinsiyet, sayı, hareke gibi değişikliklerin yapılması gerekmemektedir. Bu yüzden cümlenin anlamca anlaşılması sorunun doğru bir şekilde cevaplamasına yetecektir.

Bu soru tipi yeni müfredata göre hazırlanan kitaplarda yeni bir konunun pekiştirilmesi, yeni öğrenilen kelimelerin tekrarı için sıklıkla kullanılmaktadır.

4. SORU:

Aşağıdaki boşluğa uygun gelen şıkkı işaretleyiniz.

ليست _____ صعبةً .

د) الامتحان

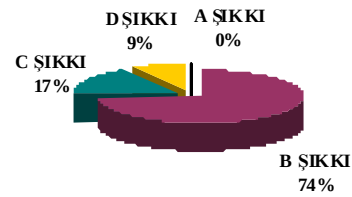
ج) الامتحانات

ب) الامتحانات

أ) الامتحان

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Doğru cevap sayısı: % 74 (B Şıkkı)

Diğer cevaplar: C Şıkkı: % 17 D Şıkkı: % 9

Bu soruda öğrencilerin كان ve benzerlerini bilmeleri gerekmektedir. كان'nin isminin son harekesi damme'dir. Bu yüzden cevap B şıkkıdır. Bu soru tipinde yani test sorularında ya doğru cevap vardır ya da yanlış cevap vardır. Bu yüzden yapılan hatalar

ile ilgili bir açıklamaya gerek yoktur. Öğrenciler ليس'nin كان'nin benzerlerini biri olduğunu biliyorsa ismini ref ettiğini de bilecek ve B şikkını işaretleyeceklerdir.

- Boşluğu uygun çoğul kelime ile doldurunuz. (5.-6.-7. sorular)

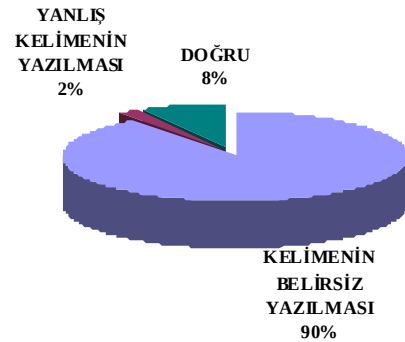
5. SORU:

اللوائي يربين اولادهن سعيدات.

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Doğru cevap sayısı: % 98

- Yapılan hata türleri:

Öğrencilerin % 98'i bu soruya doğru cevap vermiş, boşluğa dışıl çoğul bir kelime getirmişlerdir. İsim cümlesinin öznesinin ve ilgi zamirinden önce gelen kelimenin mutlaka belirli olması gerekir. Burada öğrencilerimiz belirlilik konusunu göz önünde bulundurmamışlar, doğru kelimeyi yazan öğrencilerin % 8'i kelimeyi belirli yazmış, diğerleri kelimenin başına (ال) eki getirmemişlerdir. Öğrencilerimizin % 90'ı kelimeyi doğru yazdığı hâlde belirlilik eki getirmemişlerdir.

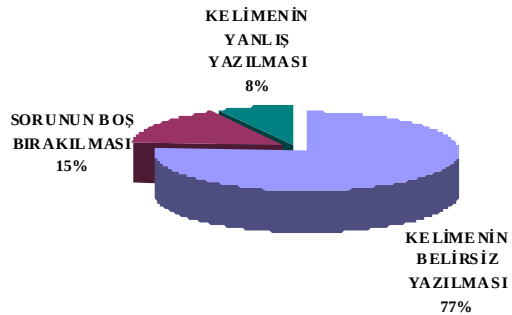
6. SORU:

هؤلاء قاتلوا في الحرب.

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Doğru cevap sayısı: % 90

- Yapılan hata türleri:

Öğrenciler cümleyi anlamışlar, cümleye uygun gelebilecek (الجنود - العساكر) gibi eril çoğul bir kelimeyi boşluğa yazmışlardır. Burada yapılan hata bir önceki örnekte olduğu gibi kelimenin belirsiz yazılmasıdır. Bu hata çoğul konusunun anlaşılmadığı anlamına gelmemektedir. Hata, soruda bulunan ilgili dilbilgisi kuralını bilmemekten kaynaklanmaktadır. Belirlilik konusu Arapçada temel konulardan biri olduğu için konunun üzerinde tekrar durulması gerekmektedir.

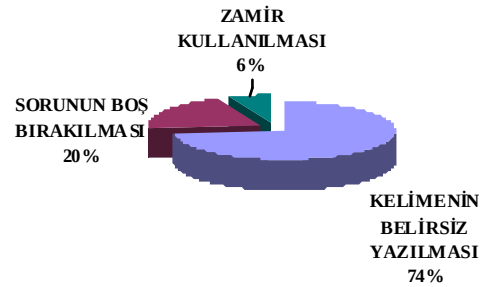
7. SORU:

سأشتري _____ الحمراء في دكان الملابس

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Doğru cevap sayısı: % 91

•Yapılan hata türleri:

Öğrencilerin % 91'i bu soruda boşluğu uygun kelimeyle doldurmuştur. Burada istenilen kelime kendinden sonra gelen kelime ile sıfat tamlaması oluşturmaktadır. Sıfat ile nitelediği kelimenin uyumlu olması gerekir. Bu yüzden kelimenin belirli ve dişil bir kelime olması gerekmektedir. Sayı olarak kelime tekil ya da akılsız çoğul olabilir. Öğrencilerin % 56'sı tekil bir kelime kullanırken % 35'i akılsız çoğul bir kelime kullanmıştır. Soruyu doğru cevaplayan öğrencilerin % 74'ü kelimeye belirlilik eki getirmemiştir. Öğrencinin verdiği cevap anlam bakımından doğru olsa bile dilbilgisel açıdan yanlış sayılmaktadır. 6. ve 7. soruları öğrenciler anlam itibarıyla anlamışlar, doğru kelimeyi yerleştirerek doğru cevap vermişler fakat kelimeleri belirli yapmadıkları için dilbilgisel açıdan hata yapmışlardır. Burada kelimelerin çoğul yapılma durumlarıyla ilgili bir hata bulunmadığı için soruları doğru kabul etmekteyiz.

8. SORU:

Aşağıda verilen cümleyi parantez içinde verilen kelimeye göre tekrar oluşturunuz.

الموظفون المخلصون ناجحون. (الموظفات)

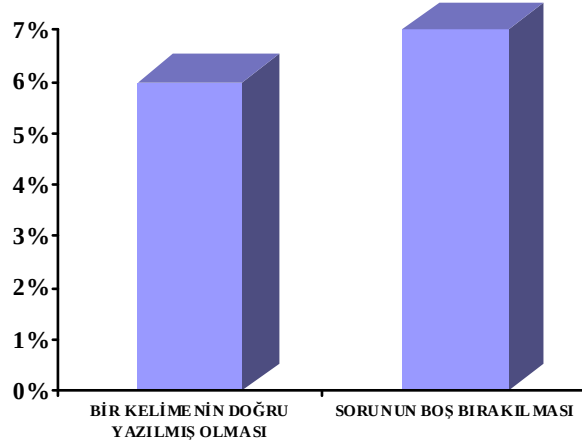
ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Doğru cevap sayısı: % 92

- Yapılan hata türleri:

Öğrencilerin % 92'si soruyu doğru cevaplamıştır. Burada isim cümlesi bulunmaktadır. İsim cümlesinin

öznesi yüklemine sayı, îrap ve cinsiyet yönünden uyum gösterir. Cümlede öğrenciler kelimelerin sonunda bulunan düzenli eril çoğul ekini atarak bunun yerine düzenli dişil çoğul ekini eklemeleri gerekmektedir. Öğrencilerin % 6'sı sadece isim cümlesinin öznesini ya da yüklemine düzenli dişil çoğul eki getirerek değiştirmiştir. Diğer kelimeleri olduğu gibi bırakmıştır. Kelimelerin birbirlerine uyum göstereceği kuralını göz ardı etmişlerdir.

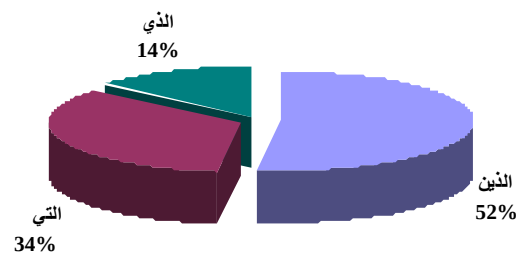
- Aşağıda verilen iki cümleyi parantez içindeki edatla birleştirerek anlamlı bir cümle oluşturunuz. (9.-10. sorular)

9. SORU:

أحب الصغار. ————— الصغار يحترمون الكبار. (الذي)

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Öğrencilerin % 52'si (الذين) cevabı ile soruyu doğru cevaplandırmışlardır.

(الصغار) kelimesi düzensiz çoğul bir kelimedir, eril bir kelimeye işaret etmektedir. Öğrencilerin % 34'ü bu soruya التي cevabını vermiştir. Bu öğrenciler düzensiz çoğul bir kelime ile karşılaşınca onun akılsız çoğul bir kelime olacağını düşünmüş fiilin çekimine dikkat etmemişlerdir. Bu yüzden tekil ve dişil bir ilgi zamiri getirmişlerdir. Öğrencilerin % 14'ü ise cümlelerin anlamına bakmadan parantez içindeki kelimeyi aynen yerleştirmiştir.

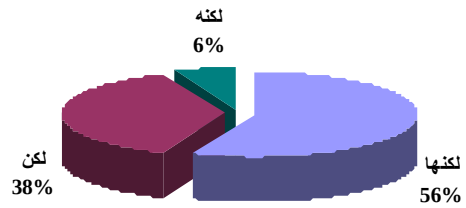
10. SORU:

هذه الكتب حديثة. _____ الكتب مفيدة. (لكن)

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Bu soruda لكن kelimesinden sonra (الكتب) kelimesine ait bir iyelik eki getirilmesi gerekmektedir. Burada verilen kelime akılsız çoğul bir kelimedir. Bu yüzden tekil dişil

iyelik eki olan (ها) ekini alacaktır. Öğrencilerin % 6'sı bu kelimeyi tekil bir kelime olarak düşünmüş ve (ه) iyelik ekini eklemişlerdir. Oysa akılsız çoğullar tekil dişil kabul edilirler. % 38'i ise parantez içindeki ifadeyi değiştirmeden aynen yazmıştır. Bu soruda yapılması gereken, ikinci cümledeki kelime yerine o kelimeye ait iyelik eki getirmektir. Buna rağmen bu sorunun cevaplanma oranı % 56'dır. Soru tipi öğrencilerin ilk defa karşılaştıkları bir soru tipi değildir. Öğrenciler parantez içindeki kelimeyi uygun yere yerleştirmişler fakat bu kelimedenden sonra işaret ettiği kelimeye ait bir iyelik ekini getireceklerini düşünememişlerdir.

11. SORU:

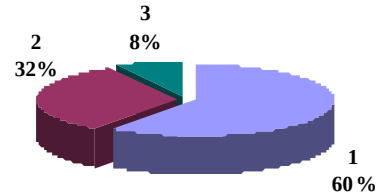
Parantez içindeki kelimeye göre cümleyi yeniden oluşturunuz.

(النساء)	المسلم في المسجد ساجد .
(المسلمون)	
(المسلمات)	
(الحجاج)	

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Doğru cevap sayısı: % 75

•Yapılan hata türleri:

1. Düzensiz çoğul kelimelerin bulunduğu cümlelerde (ساجد) kelimesinin sonuna çoğul eki getirilmemesi.
2. Alıştırmanın tamamlanmaması ya da eksik tamamlanması.
3. (ون) eki getirilmesi (في المسجد) kelimesine.

Öğrencilerin % 75'i soruya doğru cevap vermiştir. Eril kelimelere (ون) ekini, dişil kelimelere (ات) ekini getirmişlerdir. Öğrencilerin % 60'ı düzensiz çoğullardan sonra gelen (ساجد) kelimesine hiçbir ek getirmemiştir. Bu kelimeleri tekil olarak algılamışlardır. % 8'i ise (ون) eki getirmiştir. Bu kelime hem düzensiz çoğuldur hem de cümle içerisinde çoğul yapmaya gerek yoktur. Cümle içerisinde gereksiz bir kelimeye ek getirildiği için bu cevaplar yanlış kabul edilmiştir.

12. SORU:

Aşağıda verilen metinde bulunan düzensiz çoğulların altını çiziniz.

ركب عصام السيارة ليذهب إلى الشركة التي يعمل بها ، وفي أثناء سيره أقبلت سيارتان مسرعتان ، يقودهما طالبان من طلاب المدارس الثانوية. وعند إشارة المرور لم يتمكننا من الوقوف فاصطدما بسيارته، وتوقفت السيارات عن السير. وتجمع حول الحادث عمال و موظفون. وجاء رجل المرور للتحقيق في الحادث. ثم وصلت سيارة الإسعاف و أخذت المصابين إلى المستشفى.

(Bolelli, Yılmaz, 2004: 39)

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Parçada bulunan düzensiz çoğul kelimeler: عمال - سيارات - مدارس - طلاب

(Kelimeler ayrı ayrı değerlendirilmiştir)

Cevaplanma oranları:

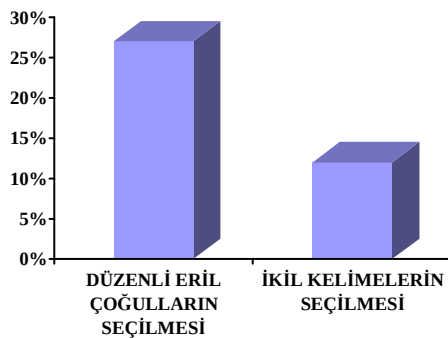
طلاب : 92 %

سيارات: 69 %

مدارس : 76 %

عمال: 56 %

•Yapılan hata türleri:

Öğrenciler bütün çoğulların altını tek tek çizmemişlerdir. Bu yüzden her kelime ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra öğrencilerin % 27'si düzenli eril çoğul kelimelerin altını çizmişlerdir. Kelimeleri çoğul olarak görüp düzenli düzensiz ayrımı yapmadan altını çizmişlerdir. Öğrencilerin % 12'si de ikil kelimelerin altını

çizmişlerdir. Bu da kelimenin sonuna gelen ekin ikil eki mi yoksa çoğul eki mi olduğunun anlaşılmadığı anlamına gelmektedir.

13. SORU:

Aşağıdaki metinde bulunan tekil isimleri çoğula çeviriniz ve cümle içerisinde gerekli değişiklikleri yapınız.

طلب المعلم من طالب أن يتحدث عن قواعد التربية الرياضية ، فقال : إن مادة التربية الرياضية من أحسن المواد الدراسية التي يجيها التلميذ ، فهو يركب الحافلة ، و يخرج إلى ملعب المدرسة ، يلعب و يخرج في سعادة والرياضة تعطي الجسم قوةً وصحةً ، و تعلم النفس المبادئ و الأخلاق العالية ، و تنشر روح التعاون بين الأفراد.

(es- SEYYİD, Y.M, 1982:56).

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Öğrencilerin işaretlediği ve düzelttiği kelimeler:

2 % : ينشر	4 % : التي	19 % : يتحدث	95 % : طالب
4 % : يركب	7 % : يلعب	84 % : معلم	
4 % : مدرسة	7 % : يخرج	44 % : تلميذ	
3 % : رياضة	6 % : هو	22 % : قال	

Doğru cevaplar:

طلب المعلمون من طلاب أن يتحدثوا عن قواعد التربية الرياضية؛ فقالوا: إن مادة التربية الرياضية من أحسن المواد الدراسية التي يجيها التلاميذ؛ فهم يركبون الحافلة ويخرجون إلى ملعب المدرسة؛ يلعبون ويخرجون في سعادة والرياضة تعطي الجسم قوة و صحة ؛ وتعلم النفس المبادئ والأخلاق العالية ؛ وتنشر روح التعاون بين الأفراد .

(Bolelli, Yılmaz, 2004: 52).

Öğrenciler طالب, معلم, تلميذ gibi kelimeleri rahatlıkla bulup, bu kelimelerin çoğulunu yazmışlardır; fakat bu kelimelerden etkilenen fiilleri çoğula dönüştürmekte başarılı olamamışlardır. Gördükleri bazı fiilleri çoğula dönüştürmüşler, cümlelerin anlamına bakmamışlardır. Cümlelerin anlamına bakılmadığı için çoğul yapılmaması gereken bazı kelimeler çoğula dönüştürülmüştür. Çoğu zaman gerekli yerlerde de hiçbir değişiklik yapmamışlar, iyelik ekleri ve zamirlere dokunmamışlardır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu ise sadece kelimeyi değiştirmiş, diğer bölümlere dokunmamışlardır.

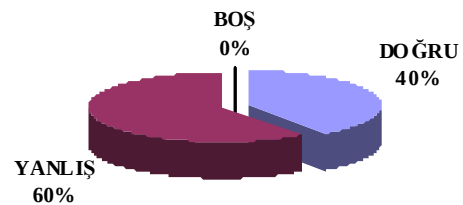
Bu alıştırma şeklinde öğrenci fazla başarı gösterememiştir. Öğrencilerin çoğu sadece kelimelerin çoğullarının altını çizip çoğulunu yazıp bırakmışlardır. Cümleyi dönüştürmek öğrenci için çok zahmetli gelmiştir. Bu soruda yapılması gereken bir dizi işlem bulunmaktadır. Her bir işlem diğerine bağlıdır. Öncelikle öğrencilerin paragrafı baştan sona okuyup anlamaları gerekmektedir. Cümledeki gerekli değişiklikleri yaparken de sürekli cümleleri kontrol etmeleri gerekir. Soruyu tam anlamıyla doğru cevaplayabilmek için paragrafa yoğunlaşmak ve tekrar tekrar okumak yerine öğrenciler soruyu boş bırakmayı tercih etmişlerdir.

- Aşağıda verilen cümleleri dilbilgisel olarak inceleyiniz. Doğru cümlelerin başına (D), yanlış olan cümlelerin başına (Y) işareti koyunuz. Yanlış olan cümleyi düzetimes. (14.-15.-16. sorular)

14. SORU:

() لا تقودوا سيارتكم مسرعاً

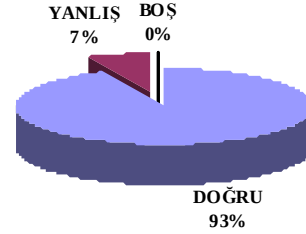
ÖĞRENCİ CEVAPLARI

15. SORU:

() ليس الطلاب مجتهدين.....

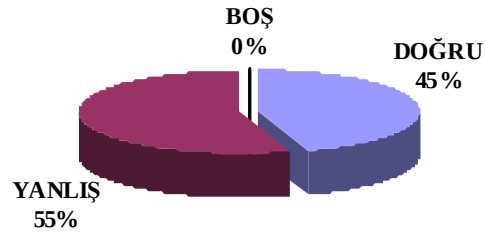
ÖĞRENCİ CEVAPLARI

16. SORU:

() أعلنتُ الأساتذة نتائج الامتحانات

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Öğrenciler 14.-15. ve 16. soruları doğru veya yanlış olarak işaretlemişlerdir fakat yanlış soruları düzeltmede başarılı olamamışlardır. 14. ve 16. sorular yanlıştır. 15. soru ise doğrudur.

14. soruda düzeltilecek kelime hâldir. Kelimenin düzenli eril çoğula dönüştürülmesi gerekir. Aynı zamanda nasb durumunda olduğu için kelimenin sonunda bulunan ekin (ين) olması gerekmektedir. 16. soruda bulunan (الأساتذة) kelimesi düzensiz çoğul bir kelimedir. Bu kelime sonunda dişillik işareti gibi görünen bir harf bulunduğu için öğrenciler tarafından tekil dişil bir kelime gibi çekimlenmiştir. Burada iki çeşit düzeltme yapılabilir. Birincisi fiil çekimi eril çoğul çekim haline dönüştürülebilir. İkincisi ise kelime yerine dişil bir kelime getirilebilir.

Öğrenci cevapları değerlendirilirken sadece doğru ve yanlış işaretler değerlendirmeye alınmıştır. Öğrenciler yanlış cevapların açıklama bölümlerini genellikle boş bırakmışlardır.

17. SORU:

Aşağıda verilen cümleyi Arapçaya çeviriniz.

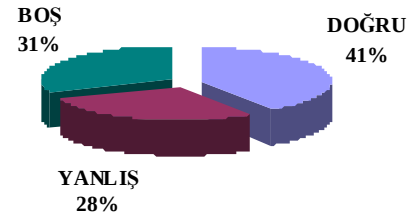
= Öğrenciler derslerine önem veriyorlar. =

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Öğrencilere 17. soruya ait fiil verilmiş, tahtaya (يَهْتَم) fiili yazılmıştır. Öğrencilerin % 28'i bu soruyu boş bırakmıştır. Öğrenciler genellikle sınavlarda Arapçadan

Türkçeye çevirileri rahatlıkla yapar, Türkçeden Arapçaya çevirileri boş bırakmayı tercih ederler. Burada da aynı yola başvurmuşlardır.

Bu soruda öğrencilerin sıklıkla yaptıkları hatalar ise şunlardır: Öğrenciler genellikle harf-i ceri fiile bağlı bir harf olarak algılayarak özneyi bu fiile eklemişlerdir. (يَهْتَم بالطلاب) Derslerine kelimesine iyelik eki eklerken ise kelimeyi belirli yapmışlardır (بالدروسهم).

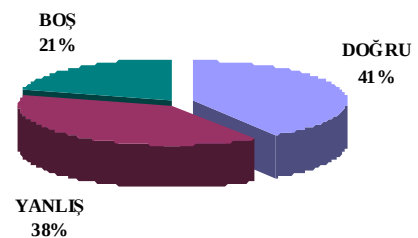
18. SORU:

Aşağıda verilen cümleyi Türkçeye çeviriniz.

زرتُ مساجد القاهرة إلا ثلاثة مساجد .

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Bu soruda öğrenciler çeviriye başarıyla yapmışlardır. Gezmek fiili yerine görmek fiilini kullanan öğrenciler çoğunluk-

tadır. Cümleyi anlamışlar ve serbest çeviri yapmışlardır. Öğrencilerin yalnızca % 10'u bu soruya yanlış cevap vermiştir. Bu durum öğrencilerin Türkçeden Arapçaya çeviri yönteminde başarılı oldukları anlamına gelmektedir.

•Karışık olarak verilen kelimelerden düzgün bir cümle oluşturunuz. (19.-20. sorular)

19. SORU:

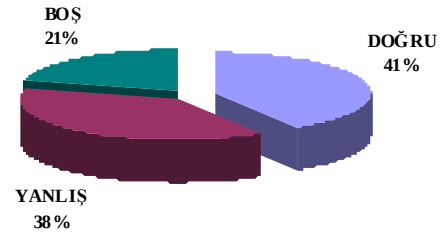
بـ / المساجد / في / صوت / لا / عالٍ / تكلموا

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Bu soruda öğrencilerin % 41'i soruyu doğru cevaplamış, yani kelimeleri uygun şekilde yerlerine yerleştirmişlerdir.

(لا تكلموا بصوت عالٍ في المساجد). Bu durum soru

tipinin öğrenci tarafından rahatlıkla anlaşılıp uygulanabildiği anlamına gelmektedir. Bu tür sorular, çeviri sorularından daha kolaydır. Sadece verilen kelimelerin sıralanması gerekmektedir. Öğrencilerin % 38'i ise bu soruyu cevaplayamamıştır. Bunların % 21'i (بصوت عالٍ) tamlamasını ters yazmış, % 6'sı (عالٍ) kelimesini (على) olarak yazmış, diğerleri ise fiili doğru yere yerleştirememişlerdir. Bu sorudaki çoğul, düzensiz bir çoğuldur; fakat çoğulla ilgili yapılması gereken bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu soru, dilbilgisini değerlendirmeyip çoğul öğretiminde pekiştirme amaçlı kullanılabilir.

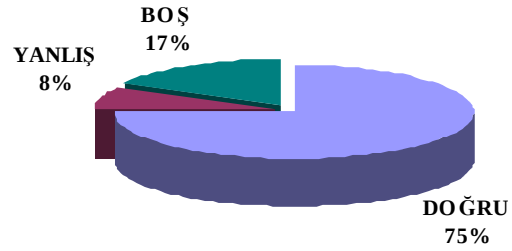

20. SORU:

في / تركية / تجوّل / متاحف

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Bu soru anlam itibariyle kolay bir cümledir. Soruyu öğrencilerin% 75'i doğru cevaplamıştır. Sadece öğrencilerin % 8'i soruya yanlış cevap vermiştir. Bu öğrenciler cümlenin başına (تركية) kelimesini getirerek cümleyi kurmuşlardır. Bu sorudaki çoğul, düzensiz bir çoğuldur; fakat çoğulla ilgili yapılması gereken bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu soru, dilbilgisini değerlendirmeyip çoğul öğretiminde pekiştirme amaçlı kullanılabilir.

21. SORU:

Aşağıdaki tabloda tekili verilen kelimelerin çoğulunu, çoğulu verilen kelimelerin tekilini yazarak tablodaki boşlukları doldurunuz.

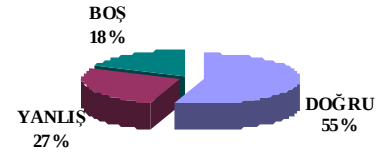
نساء	
	مهندسة
بنات	
	عاملة
ممرضات	

	رجل
مهندسون	
	ولد
عمال	
	ممرض

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

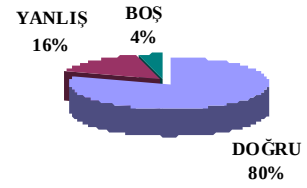
رجل :

* Soruyu yanlış cevaplayan öğrencilerin %13'ü bu soruya أرجال cevabını vermişlerdir.

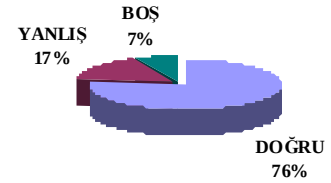
مهندسون :

* Soruyu yanlış cevaplayan öğrencilerin %19'u bu soruya مهندسة cevabını vermişlerdir.

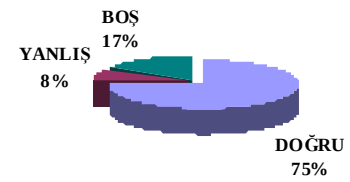
ولد :

* Soruyu yanlış cevaplayan öğrencilerin % 10'u bu soruya اولد cevabını vermişlerdir.

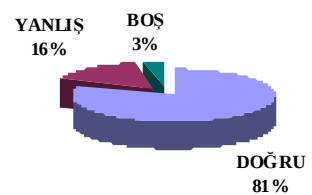
عمال :

* Soruyu yanlış cevaplayan öğrencilerin % 12'si bu soruya عاملون cevabını vermişlerdir.

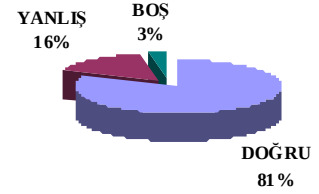
ممرض :

* Soruyu yanlış cevaplayan öğrencilerin % 9'u bu soruya ممرضة cevabını vermişlerdir.

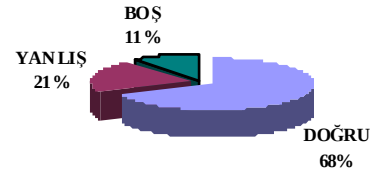
نساء :

* Soruyu öğrencilerin % 21'i امرأة şeklinde yazarak cevaplamışlardır. Burada öğrenciler kelimenin tekilini yazabildikleri için fazladan konulan hemze yanlış kabul edilmemiştir.

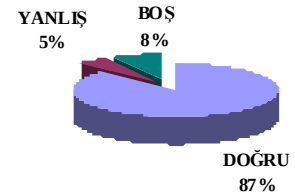
مهندسة:

* Soruyu yanlış cevaplayan öğrencilerin % 17'si Kelimenin sonuna ان — ون eki getirerek kelimeyi çoğul yapmaya çalışmışlardır.

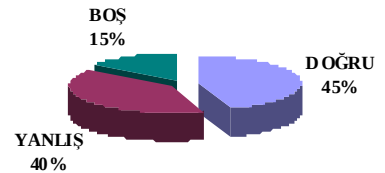
بنات:

Soruyu yanlış cevaplayan öğrencilerin % 2'si bu soruya ابنة cevabını vermişlerdir.

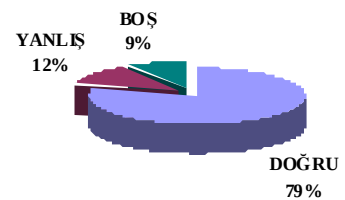
عاملة :

Soruyu yanlış cevaplayan öğrencilerin % 29'u bu soruya عمالة cevabını vermişlerdir.

ممرضات :

Soruyu yanlış cevaplayan öğrencilerin % 8'i bu soruya ممرض cevabını vermişlerdi

Öğrencilerin hepsi tablonun tamamını doldurmamıştır. Her öğrenci farklı bir kelimeyi boş bırakmıştır. Yanlış cevap veren öğrenciler arasında kelimelerin çoğullarını yazmak yerine dişillerini ya da ikillerini yazan öğrenciler de çoğunluktadır.

Grafiklere bakacak olursak kelimelerin en çok doğru cevaplanma sıraları şöyledir:

1.	بنات
2.	نساء
3.	مهندسون
4.	ممرضات
5.	ولد

6.	عمال
7.	ممرض
8.	رجل
9.	عاملة
10.	مهندسة

Sıralamaya bakılacak olursa öğrenciler verilen çoğul bir kelimenin tekilini daha rahat bulabilmekte, tekil bir kelimenin çoğulunu bulmakta daha çok zorlanmaktadır.

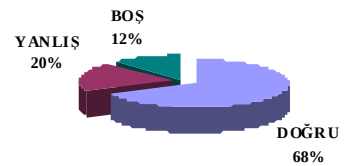
- Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimenin îrabını yapınız.(22.-23.-24. sorular)

22. SORU:

سَلِّمْتُ الطَّلَابَ عَلَى الْمُعَلِّمِينَ

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Harf-i cerden sonra gelen kelime mecrur olur. Buradaki kelime düzenli eril çoğul olduğundan sonuna (ين) eklenmiştir. Öğrencilerden istenen îrap (محجور بالياء لأنه جمع المذكر السالم) ‘Ya harfi ile mecrurdur, çünkü düzenli eril çoğuldur’ şeklindedir.

Burada önemli olan, îrabin Türkçe ya da Arapça yazılması değildir, öğrencilerin soruyu anlaşılır bir şekilde cevaplamasıdır.

12. sınıf öğrencileri, 10. sınıftan beri bu konuyu eski müfredata göre yazılmış Arapça kitaplarından işlemektedirler. Buna rağmen soruya tam ve düzgün bir şekilde cevap verememişlerdir. 11. sınıf öğrencileri ise îrabin ne olduğunu çok iyi bilmemelerine rağmen anladıklarını çok iyi ifade etmişlerdir. Bu durum eski müfredata göre yazılmış kitaplarda bu konunun ezbere dayalı olarak öğretildiği ve bu yüzden kalıcı olmadığı; yeni müfredata göre yazılmış kitaplarda ise, konunun öğretimi pratiğe dayalı olduğu için daha kalıcı olduğu görüşünü ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin bu soruya sıklıkla verdikleri cevaplar şunlardır:

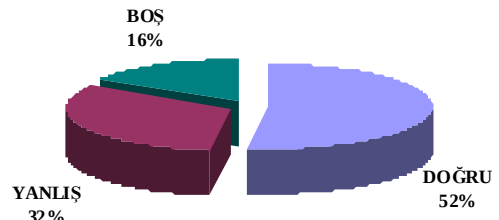
- Kelime çoğuldur harf-i cerden sonra gelmiştir. Bu yüzden harekesi kesradır.
- Mecrur kelimedir harf-i cerden sonra gelmiştir ve kesra ile harekelenir.
- Harf-i cerden sonra geldiği için sonunda bulunan (ون) eki (ين) ekine dönüştürülür.
- Kelime harf-i cerden sonra geldiği için kesra ile harekelenir. Bunun yerine (و) harfi (ي) harfine dönüşür.

23. SORU:

رأيتُ الطالبات في فناء المدرسة

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Altı çizili kelime burada nesne konumundadır. Kelimenin son harfinin fetha ile harekelenmesi gerekmektedir; fakat düzenli dişil çoğul kelimeler fetha ile harekelenmez. Bunun yerine kesra ile harekelenir. Öğrenciler kelimenin mef'ûl olduğunu, harekesinin fetha olacağını, düzenli dişil çoğul bir kelime olduğu için kesra ile harekelenmesi gerektiğini bir şekilde açıklamaya çalışmışlardır.

11. sınıf öğrencileri önceki soruda olduğu gibi daha duru bir anlatımla açıklarken 12. sınıf öğrencileri belki de çok şey bildikleri için kelimenin îrabını açıklamakta güçlük çekmişlerdir.

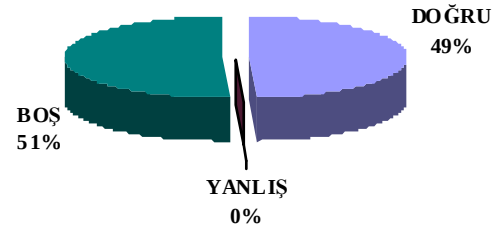
Hata yapan öğrencilerin çoğunluğu bu kelimeyi fâil olarak düşünmüş ve damme ile harekelenmesi gerektiğini söylemişlerdir.

24. SORU:

فحص الأطباء المريضة

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Bu soruda çıkan sonuç ilginçtir. Öğrenciler ya doğru cevap vermişlerdir ya da boş bırakmışlardır. Soruya yanlış cevap veren öğrenci bulunmamaktadır.

Altı çizili kelime cümlelerin fâilidir ve damme ile harekelenmesi gerekmektedir.

Bu sorunun cevabı olarak ‘Düzensiz çoğuldur ve fâildir’ şeklinde sade bir açıklama yapan ve harekesini açıklamayan öğrenciler çoğunluktadır. Öğrenciler kelime düzensiz çoğul olduğunda ona göre bir hareke alması gerektiğini düşünmüş, bu yüzden de soruyu boş bıraktıklarını söylemişlerdir.

Öğrencilerin açıklamasından anlaşıldığına göre; düzenli çoğulların îrabı konusu ayrıntılı olduğu için öğretmenler bu konunun üzerinde fazla durmakta ve örnek vermektedirler. Düzensiz çoğullar hareke ile îrap olduğu için öğrencilerin rahatlıkla anlayacaklarını düşünüp bu konu üzerinde fazla durmamaktadırlar. Öğretmenlerin her konu üzerinde aynı oranda durması ve örnek vermesi gerekmektedir. Aslında diğer sorulara göre kolay görünen bir soruyu öğrenciler tam olarak hatırlayamadıkları için boş bırakmayı tercih etmişlerdir. Bu yüzden hata yapan öğrenci olmamıştır.

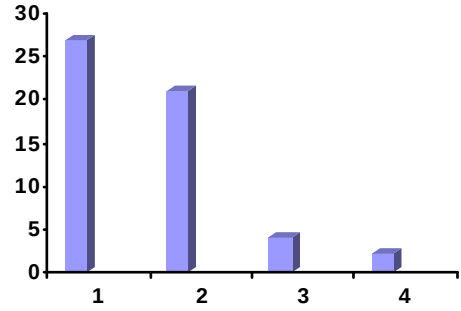
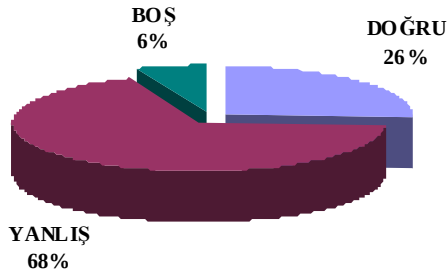
- Aşağıda verilen cümlelerin fâilinin cinsiyetini değiştiriniz. (25-26)

25. SORU:

25 - رجع الرجال إلى بيوتهم

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Hata çeşitleri:

1. Sadece الرجال kelimesi yerine (النساء) kelimesini yazanlar: %27
2. İyelik zamirini dişil çoğula dönüştürmeyenler: % 21
3. Fiilin sonuna sadece (ت) getirenler: % 4
4. Kelimeyi tekil yazanlar: % 2

Sürenin uzaması ve son sorulara gelinmesi öğrencilerin soruları boş bırakma oranını ve yanlış yapma yüzdelerini artırmıştır. Bu soruda dönüştürülmesi gereken fiil, fâil ve iyelik zamiri bulunmaktadır. Hepsini de doğru dönüştüren öğrencilerin cevapları kabul edilmiştir

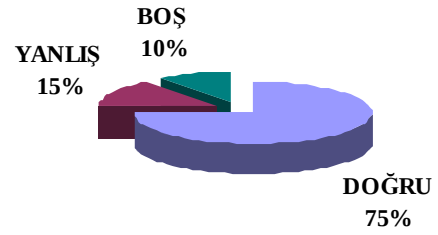
Öğrencilerin % 27'si fâili dişil formata dönüştürerek cümleyi tamamladıklarını düşünmüşlerdir. % 21'i ise kelimenin sonundaki iyelik zamirini dönüştürmemişlerdir. Bu kelimeyi bir bütün olarak görüp iyelik zamiri olarak algılamadıklarını ya da fark etmediklerini düşünebiliriz.

26. SORU:**26-تعمل الموظفات في شركة خاصة**

-

ÖĞRENCİ CEVAPLARI

Öğrencilerin % 75'i bu soruyu doğru cevaplamıştır. Bir önceki soruda değiştirilmesi gereken üç öge var iken, burada fiilin ve fâilin değiştirilmesi yeterli olmaktadır. Öğrenciler büyük oranda soruyu cevaplamışlardır. Hataların öğrencilerin ihmalinden kaynaklandığını düşünebiliriz. Fiil ve fâilden sadece birini değiştirerek hata yapan ve fâili dışı olarak bırakan öğrenciler bulunmaktadır.

3.2.1. DEĞERLENDİRME

Öğretmen anketinde Arapça öğretmenlerinin çoğullar hakkındaki görüşleri alınmıştır; öğrenciler için uygulanan sınavda ise, bu konu hakkında öğrencilerin ne düzeyde bilgi sahibi oldukları belirlenmeye çalışılmıştır. Bunun için yabancı dil öğretiminde uygulanan alıştırma çeşitlerinden çoğullar konusunda kullanılabilir olanlar seçilip konu ile ilgili sorular hazırlanmış, böylece öğrencinin konuyu öğrenme düzeyi farklı alıştırma şekilleriyle ölçülmeye çalışılmıştır.

Öğrenci şu veya bu çoğul türünü, bir alıştırma çeşidinde doğru cevaplandırırken diğerinde yanlış cevaplandırabilmektedir. Bunların sebeplerini çalışmamızda tek tek açıkladık. Bir konunun öğrenilmesi, onun her zaman ve her yerde hatasız olarak kullanılacağı anlamına gelmez. Dilin her bir konusunun diğer konularla bağlantısı bulunmaktadır. Öğrenci, çoğullar konusunu bilir; fakat hâl konusunu tam olarak bilemezse ya da yeterli kelime bilgisi yok ise öğrencinin çoğullar konusu ile ilgili dilbilgisi donanımı soruyu cevaplaması için tek başına yeterli olmaz. Öğrenciler bazen bildikleri bir soruyu, alıştırma çeşidini anlamadıkları için doğru cevaplandıramazlar. Bazen kelime bilgisi eksikliğinden alıştırmayı tamamen boş bırakabilirler. Bazen de soruyu tam olarak anlamadıkları ya da gözden kaçırdıkları için kelimelere getirilen ekleri ya da hareketleri unutabilirler.

Bu sınavda öğrencilerin not kaygısı olmamıştır. Öğrencilerin not kaygısının olmaması, sorulara daha dikkatli bir şekilde cevap vermelerini sağlamıştır. Ancak, her alıştırma çeşidi değerlendirmeye tabi tutulmak istendiği için öğrencilere uzun süre verilmiş ve süre sonuna doğru sıkılan öğrenciler soruları tam güdülü olarak cevaplamamışlardır.

Genel itibariyle öğrencilerin çoğullar konusunu anladıkları, sorulara genel itibariyle doğru yanıt verdikleri gözlenmiştir. Yapılan dil hataları, alıştırma şekline ve çoğulun cümlelerin hangi ögesi olduğuna göre değişmektedir. Çünkü kelimenin cümle içindeki yeri, beraberinde îrap konusunu getirmektedir. Bu ise başlı başına bir konudur. Öğrenciler genel itibariyle konuyu bilseler de bazı yerlerde ayrıntıları gözden kaçırmışlardır.

Öğrencilerin kolaylıkla yaptıkları alıştırma çeşitleri yanı sıra çok zorlandıkları hatta boş bırakmayı tercih ettikleri alıştırma şekilleri bulunmaktadır. Örneğin;

Türkçeden Arapçaya çeviri sorularında çoğu öğrenci, soruyu boş bırakmayı tercih ederken Arapçadan Türkçeye gayet başarılı olmuşlardır.

Genelde öğrencilerin yaptıkları hatalar benzer düzeyde olmaktadır. Bu da öğretimdeki eksikliğin genel bir sorun olduğunu göstermektedir.

Değerlendirme aşamasında sorular tek tek ele alınmış ve hatalar çıkarılmıştır. Bunun yanında ayrıca bir not verilmemiştir; fakat konuların genel ortalamasına bakıldığında çoğullar konusunun bilindiği, fakat uygulamada olduğu gözlenmiştir.

Öğrencilerin verdiği cevapları değerlendirecek olursak çoğullar konusunun değerlendirme aşamasında öğrencilerin başarılı oldukları soru çeşitleri aşağıda sırasıyla verilmiştir

1. Boşluk Doldurma : % 93
2. Cümleyi tekrar yazma : % 92
3. Verilen Bir Cümleyi Değişik Kelimelerle Yeniden Yazma : % 91
4. Karışık Verilen Kelimelerden Anlamlı Cümle Oluşturma : % 75
5. Sabit Haneye Bedel Getirme : % 75
6. Çoktan Seçme : % 74
7. Soru cevap (هل) : % 72
8. Tablo Tamamlama : % 72
9. Verilen Bir Metinde İstenilen Kelime Türlerini Bulma : % 67
10. Doğru-Yanlış : % 59
11. İrap Alıştırmaları : % 56
12. Verilen İki Cümleyi Birleştirme : % 54
13. Dönüştürme Alıştırmaları : % 50
14. Çeviri : % 41
15. Soru cevap (genel) : % 5
16. Verilen Bir Metinde İstenilen Değişiklikleri Yapma: -
(Bu alıştırmada değerlendirme yapılamamıştır.)

Öğrencilerin soruları doğru cevaplama oranına baktığımızda ilk on alışırma şeklinin yüksek oranda doğru cevaplandığı görülmektedir. Bu yüzden söz konusu alışırma şekillerinin, çoğullar konusunun öğretiminde ve daha yaygın olarak kullanılabileceği anlaşılmaktadır. Çeviri (Özellikle Türkçeden Arapçaya), genel soru

edatlarıyla soru-cevap alıştırma ve verilen metinde değişiklik yapma alıştırma türlerinde öğrencilerin başarıları daha düşük olmuştur. Öğretmenlerin bu veriyi göz önünde bulundurmaları ve çoğullar konusunu öğretirken bu alıştırma türlerini özenle seçmeleri ve bu tür alışırmalara konunun pekişmesinden sonra yer vermeleri, daha iyi sonuç almak için bir zorunluluk olarak görölmektedir.

Çoğullar konusunun öğretiminde kullanılabilecek birçok alıştırma türü bulunmaktadır. Öğretmenler, bu alıştırma türlerini konunun ölçme-değerlendirmesinde sınav sorularını çeşitlendirmek için kullanmalıdırlar.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç ve öneriler bölümüne gelinceye kadar her bölümün sonunda bir sonuç bölümü oluşturarak o bölüm için açıklanması gereken bilgileri verdik. Sonuç ve öneriler bölümünde ise tezimizin genel temasını göz önünde bulundurarak bir sonuca varmaya çalışacağız. Konumuz ile ilgili yaptığımız araştırma ve değerlendirme sonuçlarını genel bir tabloda değerlendireceğiz.

Yabancı dil olarak Arapça, Türkiye’de orta öğretim basamağında ve yalnızca İmam Hatip Liseleri’nde verilmektedir. Bu yüzden çalışmamızın içine İmam Hatip Liseleri girmektedir. Çoğullar konusunu ele alıp bu konunun eğitim-öğretimini açıklamaya çalıştık. Bu şekilde işleyeceğimiz üç temel konu oluştu. Bunlar; dilbilgisel olarak çoğullar konusu, çoğullar konusunun işlenmesinde kullanılan yöntem ve teknikler ve çoğullar konusunun değerlendirilmesinde kullanılan alıştırmalar şekilleridir. Bu konuların yanı sıra öğretmenlerimize ve öğrencilerimize sorular hazırlayarak bu soruları da ayrı bir bölümde değerlendirdik. Bu şekilde konumuzla ilgili bilgileri daha anlaşılır hâle getirmeye çalıştık.

Dilimizde bulunmayan eril-dişil çoğullar, düzensiz çoğullar, çoğulların îrabı gibi konuların öğrenci açısından düz bir anlatımla öğretilmesi öğrenci açısından kalıcı ve anlaşılır olmayacaktır. Bu yüzden biz yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin çoğullar konusu için uygulanabilir olanlarını seçerek örneklerle açıkladık. Bu şekilde çoğullar konusunun öğretiminde öğretmenlere yardımcı olmaya çalıştık. Örnek uygulamalarla öğretmenlere bir öngörü sağlamaya ve hayal güçlerini kullanmaları için teşvik etmeye çalıştık.

Son bölümde ölçme-değerlendirme yapmamızın amacı öncelikle tezimizin sağlamasını yapmaktır. Öğretmenlerin müfredat, kitaplar, yöntem ve teknikler hakkındaki görüşlerini alıp bunları grafiklerle ifade ettik. Öğrencilere değerlendirme sorularından örnek oluşturabilecek bir sınav hazırlayıp sonuçları yorumladık.

Öğretmen ve öğrenciler, çoğullar konusunun eğitim ve öğretimini çok zor bir konu olarak görmemektedirler. Özellikle yeni müfredata göre hazırlanmış kitaplara göre işlenen bir derste çoğullar konusu zevkli bir şekilde basamak basamak işlenmektedir. Öğrenciler ağır dilbilgisi kurallarını olduğu gibi almak ve bunları sadece ezberlemek yerine artık kitapların da yönlendirmesiyle, farklı yöntem ve teknikler uygulayan öğretmenlerin dersi anlatışı ile, bol bol örnek sorular çözerek ve pratik yaparak daha zevkli bir şekilde konuları öğrenmektedirler.

Burada amaç öğrencinin konuyu kalıcı bir şekilde öğrenmesini sağlamaktır. Bunun için en uygun yöntem ve tekniği uygulamak gerekmektedir. Ayrıca hızla gelişen dünyamıza ayak uydurabilme yetisine sahip olacak şekilde kendilerini geliştirebilmeleri, tam donanımlı bir şekilde derse girmeleri gerekmektedir. Öğrenci, dersi ne kadar zevk alarak dinlerse, öğrenimi o kadar kalıcı olur. Yapılması gereken dersi monotonluktan kurtarmaktır. Farklı yöntem ve teknikleri kullanmak dersi monotonluktan kurtarmak için en ideal yoldur. Yeni müfredata göre hazırlanmış kitaplarda güncel konuların olması 9. ve 10. sınıflarda dilbilgisi kurallarının verilmeyip, 11. sınıftan itibaren öğrencilerin bu konularla muhatap olmaları, öğrencilerin derse uyumu için olumlu bir durumdur. Ayrıca kitapların çalışma kitapları da bulunmaktadır. Öğrencilerin evde tekrar yapma imkânları bulunmaktadır. Dinleme CD'leri ile de dört temel becerinin geliştirilmesi sağlanmaktadır. Konuların öğretimi için yeni müfredata göre hazırlanmış kitaplar eski müfredata göre hazırlanan kitaplara göre daha pratik ve kalıcı öğretim verilmesini sağlamaktadır. Öğretmenlerle yapılan ankette ve öğrencilere yaptığımız sınavda aynı görüş desteklenmiştir.

Ölçme-değerlendirme sorularının çeşitlendirilmesi öğrencileri farklı şekilde düşünmeye sevk eder. Aynı tarzda sorulan sorular öğrenciyi ezbere yönlendirir. Tabii ki soru sayısı ve zaman da önemlidir. Öğretmenlere çoğullar konusunda kullanışlı olabilecek soru şekilleri göstermeye çalıştık. Ayrıca değerlendirme yaparak bunların kullanılabilirliğini denetledik. Bazı soru şekilleri, çoğullar konusu için uygulanamazken, bazılarının sadece pekiştirme amaçlı kullanılabilir sorular olduğunu gördük. Bunları da değerlendirmemizde belirttik.

EK-1**Arapça Çoğullar Konusu Öğretimi Anketi**

1. Arapçada çoğullar konusu öğretiminde konuların kolaylık derecesi nasıldır?

(Kolay için 1, orta için 2, zor için 3 yazınız.)

- a) Düzenli eril çoğullar ()
- b) Düzenli dişil çoğullar ()
- c) Düzensiz çoğullar ()
- d) Düzenli çoğulların îrabı ()
- e) Düzensiz çoğulların îrabı ()

2. Eski müfredata göre hazırlanmış kitapların çoğullar konusunun öğretimindeki başarısı sizce nasıldır?

- a) Yeterli ()
- b) Orta ()
- c) Yetersiz ()

3. Yeni müfredata göre hazırlanmış kitapların çoğullar konusunun öğretimindeki başarısı sizce nasıldır?

- a) Yeterli ()
- b) Orta ()
- c) Yetersiz ()

4. Çoğullar konusunun öğretiminde hangi dil becerisini ağırlıklı olarak kullanıyorsunuz?

- a) Dinleme ()
- b) Konuşma ()
- c) Okuma ()
- d) Yazma ()

5. Çoğullar konusu öğretimi aşamasında öğrencilerin zorlandıkları dil becerileri hangileridir? (Kolay için 1, orta için 2, zor için 3 yazınız.)

- a) Dinleme ()
- b) Konuşma ()
- c) Okuma ()
- d) Yazma ()

6. Çoğullar konusunun öğrenilmesindeki zorluk sizce neden kaynaklanmaktadır?

- a) Sözcük bilgisi ()
- b) Dilbilgisi ()
- c) Diğer (Lütfen belirtiniz.)

.....

7. Çoğullar konusunun öğretiminde yeni müfredata göre hazırlanan kitaplarda konu ile ilgili bilgi yeterli midir?

- a) Her zaman ()
- b) Bazen ()
- c) Hiçbir zaman ()

8. Çoğullar konusunun öğretiminden sonra öğrenciler konuyu tam olarak öğrenip uygulayabiliyorlar mı?

- a) Her zaman ()
- b) Bazen ()
- c) Hiçbir zaman ()

9. Çoğullar konusunun öğreniminde öğrencilerin zorlandıkları konular aşağıdakilerden hangisidir? (Birden çok seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- a) Düzenli eril ve dişil çoğullara gelen ekler ()
- b) Düzensiz çoğulların kalıpları ()
- c) Düzenli eril çoğulların nasb ve cer durumundaki hâlleri ()
- d) Düzenli dişil çoğulların nasb durumundaki hâlleri ()
- e) Düzenli eril ve dişil çoğul kelimeler içinde olan istisnai durumlar ()
- f) bir kelimenin düzensiz çoğulunun bulunması ()

10. Düzensiz çoğulların öğretiminde ezber gerekli midir?

- a) Her zaman ()
- b) Bazen ()
- c) Hiçbir zaman ()

11. Ders kitaplarının dışında çoğullar konusu öğretimi için öğrencilere materyal veriyor musunuz?

- a) Her zaman ()
- b) Bazen ()
- c) Hiçbir zaman ()

12. Çoğullar konusunun öğretiminde kullandığınız teknikler nelerdir? (Birden çok seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- 1.Gösteri Tekniği ()
- 2.Soru Cevap Tekniği ()
- 3.Rol Yapma Tekniği ()
- 4.Benzetim Tekniği ()
- 5. İkili Ve Grup Tekniği ()
- 6. İletişim Oyunları ()
- 7. Dilbilgisi Oyunları ()
- 8. Bireyselleştirilmiş Öğretim ()
- 9. Programlı Öğretim ()
- 10. Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğretimi ()

13. Çoğullar konusunun öğretiminde kullandığınız yöntemler nelerdir? (Birden çok seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- 1. Dilbilgisi ve Çeviri Yöntemi ()
- 2. Düz Yöntem ()
- 3. İşitsel – Dilsel Yöntem ()
- 4. Bilişsel Yöntem ()
- 5. İletişimci Yöntem ()

- 6. Okuma Yöntemi ()
- 7. İşitsel – Görsel Yöntem ()
- 8. Seçmeli Yöntem ()
- 9. İşlevsel – Kavramsal Yöntem ()
- 10. Telkin Yöntemi ()

14. Çoğullar konusunun öğretimi gerçekleştikten sonra değerlendirme aşamasında aşağıdaki alıştırmalardan hangilerini kullanıyorsunuz? (Birden çok seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- 1. Soru-Cevap ()
- 2. Yazı Alıştırmaları ()
- 3. Çoktan Seçme ()
- 4. Boşluk Doldurma ()
- 5. Cümleyi tekrar yazma ()
- 6. Eş ve Zıt Anlamli Kelimeleri Bulma ()
- 7. Verilen İki Cümleyi Birleştirme ()
- 8. Bedel Getirme ()
- 9. Verilen Bir Metinde İstenilen Kelime Türlerini Bulma ()
- 10. Verilen Bir Metinde İstenilen Değişiklikleri Yapma ()
- 11. Doğru-Yanlış ()
- 12. Çeviri ()
- 13. Karışık Verilen Kelimelerden Anlamli Cümle Oluşturma ()
- 14. Dikte ()
- 15. Kompozisyon ()
- 16. Tablo Tamamlama ()
- 17. İrap Alıştırmaları ()
- 18. Dönüştürme Alıştırmaları ()

Çoğullar konusunun öğretimi ile ilgili eklemek istedikleriniz

.....

Teşekkürler
 Mehtap TUNOĞLU

EK-2

SORULAR

A) Aşağıdaki soruları parantez içindeki kelimeye uygun şekilde cevaplayınız.

1- من اشترك في الحفل؟ (Arapça öğretmenleri)

.....

2- هل قابل المدير أربعة موظفين في مكتبته قبل قليل؟ (٣ موظفة)

.....

B) Aşağıda verilen cümleyi parantez içindeki kelimelere göre yeniden oluşturunuz.

3- الكتب مهمة لكل إنسان (المدارس)

..... (المكتبات)

..... (الأدوية)

..... (المستشفيات)

.....

C) Aşağıdaki boşluğa uygun gelen şıkkı işaretleyiniz.

4- ليستْ _____ صعبةٌ .

أ) الإمتحانُ ب) الإمتحاناتُ ج) الإمتحاناتِ د) الإمتحانِ

D) Boşluğu uygun çoğul kelime ile doldurunuz

5- _____ اللواتي يربين اولادهن سعيدات.

6- هؤلاء _____ قاتلوا في الحرب.

7- سأشتري _____ الحمراء في دكان الملابس.

E) Aşağıda verilen cümleyi parantez içinde verilen kelimeye göre tekrar oluşturunuz.

8- الموظفون المخلصون ناجحون. (الموظفات)

F) Aşağıda verilen iki cümleyi birleştirerek anlamlı bir cümle oluşturunuz

9- أحب الصغار. _____ الصغار يحترمون الكبار. (الذي)

.....

10 - هذه الكتب حديثة. _____ الكتب مفيدة. (لكن)

.....

G) Parantez içindeki kelimeye göre cümleyi yeniden oluşturunuz.

11- المسلم في المسجد ساجدٌ . (النساء)

..... (المسلمون)

..... (المسلمات)

..... (الحجاج)

.....

H) Aşağıda verilen metinde bulunan düzensiz çoğulların altını çiziniz.

12

ركب عصام السيارة ليذهب إلى الشركة التي يعمل بها ، وفي أثناء سيره أقبلت سيارتان مسرعتان ، يقودهما طالبان من طلاب المدارس الثانوية. وعند إشارة المرور لم يتمكننا من الوقوف فاصطدما بسيارته، وتوقفت السيارات عن السير. وتجمع حول الحادث عمال وموظفون. وجاء رجل المرور للتحقيق في الحادث. ثم وصلت سيارة الإسعاف و أخذت المصابين إلى المستشفى

İ) Aşağıdaki metinde bulunan tekil kelimeleri çoğula çeviriniz ve cümle içerisinde gerekli değişiklikleri yapınız.

-13

طلب المعلم من طالب أن يتحدث عن قواعد التربية الرياضية ، فقال : إن مادة التربية الرياضية من أحسن المواد الدراسية التي يجيها التلميذ ، فهو يركب الحافلة ، ويخرج إلى ملعب المدرسة ، يلعب ويخرج في سعادة والرياضة تعطي الجسم قوةً وصحةً ، وتعلم النفس المبادئ والأخلاق العالية ، وتنشر روح التعاون بين الأفراد.

j) Aşağıda verilen cümleleri dilbilgisel olarak inceleyiniz. Doğru cümlelerin başına (D), yanlış olan cümlelerin başına (Y) işareti koyunuz. Yanlış olan cümleyi düzetimesiz.

- 14- () لا تقودوا سيارتكم مسرعاً
 15- () ليس الطلاب مجتهدين
 16- () أعلنتُ الأساتذة نتائجَ الإمتحانات

K) Aşağıda verilen cümleyi Arapçaya çeviriniz.

17- 'Öğrenciler derslerine önem veriyorlar.'

Aşağıda verilen cümleyi Türkçeye çeviriniz.

18 - زرتُ مساجد القاهرة إلا ثلاثة مساجد

L) Karışık olarak verilen kelimelerden düzgün bir cümle oluşturunuz.

Kelimelerin son harekelerini işaretleyiniz.

19- بـ / المساجد / في / صوت / لا / عالٍ / تكلموا

20- في / تركيبة / تجوّلتُ / متاحف

M) Aşağıdaki tabloda tekili verilen kelimelerin çoğulunu, çoğulu verilen kelimelerin tekilini yazarak tablodaki boşlukları doldurunuz.

-21

نساء	
	مهندسة
بنات	
	عاملة
ممرضات	

	رجل
مهندسون	
	ولد
عمال	
	ممرض

N) Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimenin îrabını yapınız.

22- سلمتُ الطلاب على المعلمين

23- رأيتُ الطالبات في فناء المدرسة

24- فحص الاطباء المريضة

O) Aşağıda verilen cümlelerin failinin cinsiyetini değiştiriniz.

25 - رجع الرجال إلى بيوتهم

26 - تعمل الموظفات في الشركة الخاصة

توفيق

مهتاب تون اوغلو

معلمة العربية

EK-3

**1.3. YENİ MÜFREDATA GÖRE HAZIRLANMIŞ KİTAPLARIN
SÖZLÜKÇESİNDE BULUNAN ÇOĞULLARIN LİSTESİ**

KELİMENİN ANLAMI	KELİMENİN ÇEŞİDİ	KELİMENİN ÇOĞULU	KELİMENİN TEKİLİ
ا			
Baba	Düzensiz Çoğul	آباء	أب
Eser	Düzensiz Çoğul	آثار	أثر
Kız Kardeş	Düzenli Dişil Çoğul	أخوات	أخت
Kanepe / Koltuk	Düzensiz Çoğul	أرائك	أريكة
Hafta	Düzensiz Çoğul	أسابيع	أسبوع
Öğretmen (erkek)	Düzensiz Çoğul	أستاذة	أستاذ
Aile	Düzensiz Çoğul	أسر	أسرة
Tarz	Düzensiz Çoğul	أساليب	أسلوب
Anne	Düzenli Dişil Çoğul	أمهات	أم
Piramit	Düzensiz Çoğul	أهرام	هرم
Bölüm	Düzensiz Çoğul	أجزاء	جزء
İstatistik	Düzenli Dişil Çoğul	إحصائيات	إحصائي
İcat	Düzenli Dişil Çoğul	اختراعات	اختراع
Görüş	Düzensiz Çoğul	آراء	رأي
Kıyafet	Düzensiz Çoğul	أزياء	زِيَّ
Kaset	Düzensiz Çoğul	أشرطة	شريط
Parmak	Düzensiz Çoğul	أصابع	إصبع
Doktor	Düzensiz Çoğul	أطباء	طبيب
Tırnak	Düzensiz Çoğul	أظافر	ظفر

Yük	Düzensiz Çoğul	أَعْبَاء	عَبَاء
Ot	Düzensiz Çoğul	أَعْشَاب	عَشَب
Bayrak	Düzensiz Çoğul	أَعْلَام	عَلَم
Bayram	Düzensiz Çoğul	أَعْيَاد	عِيد
Eylem	Düzensiz Çoğul	أَفْعَال	فَعْل
Hap - Tablet	Düzensiz Çoğul	أَقْرَاص	قَرَص
Yiyecek	Düzenli Dişil Çoğul	أَكْلَات	أَكْل
Oyuncak	Düzensiz Çoğul	الْأَعْب	الْعُوبَة
Kulüp	Düzensiz Çoğul	أَنْدِيَة	نَاد
Buhar	Düzensiz Çoğul	أَبْخَرَة	بَخَار
Masum	Düzensiz Çoğul	أَبْرِيَاء	بَرِيء
Erkek Evlat	Düzensiz Çoğul	أَبْنَاء	إِبْن
Ev	Düzensiz Çoğul	بُيُوت	بَيْت
Yabancı	Düzensiz Çoğul	أَجَانِب	أَجَنِّي
Kanat	Düzensiz Çoğul	أَجْنَحَة	جُنَاح
Cihaz	Düzensiz Çoğul	أَجْهَزة	جِهَاز
Cevap	Düzensiz Çoğul	أَجْوَبَة	جَوَاب
Sevgili- arkadaş	Düzensiz Çoğul	أَحْبَاء	حَبِيب
Olay	Düzensiz Çoğul	أَخْذَات	حَدِث
Şart	Düzensiz Çoğul	أَرْكَان	رُكُن
Kaldırım	Düzensiz Çoğul	أَرْصِيفَة	رَصِيف
Kırsal - Köy	Düzensiz Çoğul	أَرْيَاف	رِيف
Eş	Düzensiz Çoğul	أَزْوَاج	زَوْج
Aslan	Düzensiz Çoğul	آسَاد - أَسُود - أَسَد	أَسَد

Üslup	Düzensiz Çoğul	أساليب	أُسْلُوب
Kişi	Düzensiz Çoğul	أشخاص	شَخْص
Şiddetli	Düzensiz Çoğul	شَدَاد	شَدِيد
Saç - Kıl	Düzensiz Çoğul	أشعار	شِعْر
Işın	Düzensiz Çoğul	أشعة	شُعاع
Kasırğa	Düzensiz Çoğul	أعاصير	إِعْصَار
Üye	Düzensiz Çoğul	أعضاء	عُضْو
Örtü	Düzensiz Çoğul	أغطية	غَطَاء
Grup - Bölük	Düzensiz Çoğul	أفواج	فَوَج
Kumaş	Düzensiz Çoğul	أقمشة	قُمَاش
Güçlü	Düzensiz Çoğul	أقوياء	قَوِي
Şehir	Düzensiz Çoğul	أمصار	مَصْر
Yağmur	Düzensiz Çoğul	أمطار	مَطَر
Etkinlik - Faaliyet	Düzensiz Çoğul	أنشطة	نَشَاط
Tür - Çeşit	Düzensiz Çoğul	أنواع	نَوْع
Hedef	Düzensiz Çoğul	أهداف	هَدَف
Put	Düzensiz Çoğul	أوثان	وَتَن
Kapı	Düzensiz Çoğul	أبواب	بَاب
Kıyafet	Düzensiz Çoğul	أنواب	ثَوْب
Dede	Düzensiz Çoğul	أجداد	جَدّ
Ayakkabı	Düzensiz Çoğul	أحذية	حِذاء
Erkek Torun	Düzensiz Çoğul	أحفاد	حَفِيد
Kemer	Düzensiz Çoğul	أحزمة	حِزَام
Bölge	Düzensiz Çoğul	أحياء	حَيّ

Ahşab	Düzensiz Çoğul	أخشاب	خَشَب
Dayı	Düzensiz Çoğul	أخوال	خال
Haber	Düzensiz Çoğul	أخبار	خَبَر
Din	Düzensiz Çoğul	أديان	دين
Raf	Düzensiz Çoğul	أرفف	رَف
Çiçek	Düzensiz Çoğul	أزهار	زَهْرَة
Balık	Düzensiz Çoğul	أسماك	سَمَك
Çarşı	Düzensiz Çoğul	أسواق	سُوق
Ay	Düzensiz Çoğul	أشهر	شَهْر
Çatal	Düzensiz Çoğul	أشواك	شَوْكَة
Arkadaş	Düzensiz Çoğul	أصدقاء	صَدِيق
Tabak	Düzensiz Çoğul	أطباق	طَبَق
Yemek	Düzensiz Çoğul	أطعمة	طَعَام
Taraf	Düzensiz Çoğul	أطراف	طَرَف
Düşman	Düzensiz Çoğul	أعداء	عَدُو
Onluk	Düzensiz Çoğul	أعشار	عَشَر
Yıl	Düzensiz Çoğul	أعوام	عام
Gıda	Düzensiz Çoğul	أغذية	غِذاء
Amaç	Düzensiz Çoğul	أغراض	غَرَض
Zengin	Düzensiz Çoğul	أغنياء	غَنِي
Amca	Düzensiz Çoğul	أعمام	عَم
Şey	Düzensiz Çoğul	أشياء	شَيْء
Birey	Düzensiz Çoğul	أفراد	فَرْد
Ayak	Düzensiz Çoğul	أقدام	قَدَم

Akraba	Düzensiz Çoğul	أَقْرَبَاء	قَرِيب
Bölüm	Düzensiz Çoğul	أَقْسَام	قِسْم
Kalem	Düzensiz Çoğul	أَقْلَام	قَلَم
Soyad	Düzensiz Çoğul	أَلْقَاب	لَقَب
Yaprak	Düzensiz Çoğul	أَوْرَاق	وَرَقَة
Zaman	Düzensiz Çoğul	أَوْقَات	وَقْت
Erkek Çocuk	Düzensiz Çoğul	أَوْلَاد	وَلَد
Gün	Düzensiz Çoğul	أَيَّام	يَوْم
Deniz	Düzensiz Çoğul	بِحَار	بَحْر
ب			
Kız Çocuğu	Düzenli Dişil Çoğul	بَنَات	بَنَات
Bülbül	Düzensiz Çoğul	بَلَابِل	بُلْبُل
Plaj	Düzenli Dişil Çoğul	بَلَاغَات	بَلَاغ
Volkan	Düzensiz Çoğul	بُرَاكِين	بُرْكَان
Birkaç	Düzensiz Çoğul	بَضْع	بِضْعَة
ت			
Tüccar	Düzensiz Çoğul	تُجَّار	تَاجِر
Baharat	Düzensiz Çoğul	تَوَابِل	تَابِل
Erkek öğrenci	Düzensiz Çoğul	تَلَامِيذ	تِلْمِيذ
Etek	Düzensiz Çoğul	تَنَانِير	تَنَوْرَة
ج			
Dağ	Düzensiz Çoğul	جِبَال	جَبَل
Deri - Cilt	Düzensiz Çoğul	جُلُود	جِلْد
Dernek	Düzenli Dişil Çoğul	جَمْعِيَّات	جَمْعِيَة

Deve	Düzensiz Çoğul	جَہال	جَمَل
Çaba	Düzensiz Çoğul	جُہود	جَہْد
Cephe	Düzenli Dişil Çoğul	جَبَّہات	جَبَّہَة
Duvar	Düzensiz Çoğul	جُدُران	جِدَار
Tur - Gezi	Düzenli Dişil Çoğul	جَوَلات	جَوَلَة
Komşu	Düzensiz Çoğul	جَبَّيران	جار
Ada	Düzensiz Çoğul	جَزَر	جَزِيرَة
Kale	Düzensiz Çoğul	جُسور	جِسْر
Yön - Taraf	Düzensiz Çoğul	جَوَانِب	جانِب
Çorap	Düzensiz Çoğul	جَوَارِب	جَوْرِب
ح			
Bahçe	Düzensiz Çoğul	حَدائِق	حَدِيقَة
Çanta	Düzensiz Çoğul	حَقَائِب	حَقِيبَة
Hikâye	Düzenli Dişil Çoğul	حِکَايات	حِکَايَة
Hayvan	Düzenli Dişil Çoğul	حَيَوانات	حَيَوَان
Hareket	Düzenli Dişil Çoğul	حَرَکات	حَرَکَة
Pay / Ders	Düzensiz Çoğul	حَصَص	حِصَة
Tarla	Düzensiz Çoğul	حَقول	حَقْل
Tatlı	Düzenli Dişil Çoğul	حَلَوِيات	حَلْوَى
Sınır	Düzensiz Çoğul	حُدود	حَد
Yangın	Düzensiz Çoğul	حَرَائِق	حَرِيق
Çakıltaşı	Düzenli Dişil Çoğul	حَصِيات	حِصَة
İhtiyaç	Düzensiz Çoğul	حَوَائِج	حَاجَة
Hamile	Düzensiz Çoğul	حَوَامِل	حَامِل

خ			
Hücre	Düzensiz Çoğul	خَلَايَا	خَلِيَّة
At	Düzensiz Çoğul	خَيُْول	خَيْل
Harita	Düzensiz Çoğul	خَرَائِط	خَرِيطَة
Sebze	Düzenli Dişil Çoğul	خَضْرَاءَات	خَضْرَاء
د			
Dolap	Düzensiz Çoğul	دَوَالِب	دَوْلَاب
Defter	Düzensiz Çoğul	دَفَاتِر	دَفْتَر
Gözyaşı	Düzensiz Çoğul	دُمُوع	دَمْع
Kurs	Düzenli Dişil Çoğul	دَوْرَات	دَوْر
ر			
Adam	Düzensiz Çoğul	رِجَال	رَجُل
Roman	Düzenli Dişil Çoğul	رَوَايَات	رَوَايَة
Spor	Düzenli Dişil Çoğul	رِيَاضَات	رِيَاضَة
ز			
Müşteri	Düzensiz Çoğul	زَبَايِن	زَبُون
Ziyaretçi	Düzensiz Çoğul	زَوْر	زَايِر
Meslektaş-dost	Düzensiz Çoğul	زُمَلَاء	زَمِل
Sürünge	Düzensiz Çoğul	زَوَاحِف	زَاحِف
س			
Bay	Düzensiz Çoğul	سَادَة	سَيِّد
Turist	Düzensiz Çoğul	سَيَّاح	سَائِح
Örtü	Düzensiz Çoğul	سُتُر	سِتَار

Gemi	Düzensiz Çoğul	سُفُن	سَفِينَة
Bıçak	Düzensiz Çoğul	سَكَاكِين	سِكِين
Yıl	Düzenli Dişil Çoğul	سَنَوَات	سَنَة
ش			
İş-Durum	Düzensiz Çoğul	شُؤُون	شَأْن
Gençlik	Düzensiz Çoğul	شَبَاب	شَاب
Cadde	Düzensiz Çoğul	شَوَارِع	شَارِع
Daire	Düzensiz Çoğul	شَقَق	شَقَّة
Kamyon	Düzenli Dişil Çoğul	شَاحِنَات	شَاحِنَة
Halk	Düzensiz Çoğul	شُعُوب	شُعْب
ص			
Sahabe	Düzensiz Çoğul	صَحَابَة	صَحَابِي
Sınıf	Düzensiz Çoğul	صُفُوف	صَفّ
Resim	Düzensiz Çoğul	صُور	صُورَة
Küçük çocuk	Düzensiz Çoğul	صِغَار	صَغِير
Çöl	Düzensiz Çoğul	صَحَارَى	صَحْرَاء
ض			
Vergi	Düzensiz Çoğul	ضَرَائِب	ضَرَبِيَة
Kat	Düzensiz Çoğul	طَوَابِق	طَابِق
Erkek öğrenci	Düzensiz Çoğul	طَلَاب	طَالِب
Yol	Düzensiz Çoğul	طُرُق	طَرِيق
Kuş	Düzensiz Çoğul	طَيُور	طِير
Acil - Olağan üstü	Düzensiz Çoğul	طَوَارِئ	طَارِئ
Katman	Düzenli Dişil Çoğul	طَبَقَات	طَبَقَة

ع			
Egzoz	Düzenli Dişil Çoğul	عادمات	عادم
Kul	Düzensiz Çoğul	عبيد	عبد
Serçe	Düzensiz Çoğul	عصافير	عصفور
Parfüm	Düzensiz Çoğul	عطور	عطر
Engel	Düzenli Dişil Çoğul	عقبات	عقبة
İlişki	Düzenli Dişil Çoğul	علاقات	علاقة
Etken	Düzensiz Çoğul	عوامل	عامل
Kemik	Düzensiz Çoğul	عظام	عظم
Aile	Düzensiz Çoğul	عوائل	عائلة
Başkent	Düzensiz Çoğul	عواصم	عاصمة
Bayramlık	Düzenli Dişil Çoğul	عیدیات	عیدی
İşçi	Düzensiz Çoğul	عمّال	عامل
غ			
Ceylan	Düzensiz Çoğul	غزلان	غزل
Oda	Düzensiz Çoğul	غُرَف	غُرُفة
ف			
Fatura	Düzensiz Çoğul	فَوَاتير	فاتورة
Meyve	Düzensiz Çoğul	فَوَاكه	فاكهة
Boşluk	Düzenli Dişil Çoğul	فِراغات	فِراغ
Takım	Düzensiz Çoğul	فُرُق	فَرِيق
Elbise	Düzensiz Çoğul	فَسَاتين	فِستان
Sel	Düzenli Dişil Çoğul	فیضانات	فیضان
Atık-Fazlalık	Düzenli Dişil Çoğul	فضلات	فَضْل

ق			
Köy	Düzensiz Çoğul	قُرَى	قَرِيَّة
Kedi	Düzensiz Çoğul	قِطَط	قِطَّ
Kayık	Düzensiz Çoğul	قَوَارِب	قَارِب
Değer	Düzensiz Çoğul	قِيم	قِيَمَة
Ebe	Düzensiz Çoğul	قَوَائِل	قَابِلَة
Kaptan	Düzensiz Çoğul	قَبَاطِنَة	قُبْطَان
Okuyucu	Düzensiz Çoğul	قُرَاء	قَارِئ
Hikaye	Düzensiz Çoğul	قِصَص	قِصَّة
Gömlek	Düzensiz Çoğul	قُمُصَان	قَمِيص
ك			
Sandalye	Düzensiz Çoğul	كِرَاس	كُرْسِي
Lüks	Düzenli Dişil Çoğul	كَمَالِيَات	كَمَالِي
Kâinat - Yaratık	Düzenli Dişil Çoğul	كَائِنَات	كَائِن
Sıkıntı	Düzensiz Çoğul	كِرْب	كِرِيَة
Kafir	Düzensiz Çoğul	كِفَار	كَافِر
Felaket	Düzensiz Çoğul	كَوَارِث	كَارِثَة
Gezegen	Düzensiz Çoğul	كَوَاكِب	كَوَكَب
ل			
Et	Düzensiz Çoğul	لَحُوم	لَحْم
Lehçe	Düzenli Dişil Çoğul	لَهْجَات	لَهْجَة
م			

Sığınak	Düzensiz Çoğul	مَخَابِي	مَخْبَأٌ
Uyuşturucu	Düzenli Dişil Çoğul	مُخَدِّرَات	مُخَدِّر
Baca	Düzensiz Çoğul	مَدَاخِن	مَدْخَنَة
Aday	Düzenli Eril Çoğul	مُرَشَّحُونَ	مُرَشَّح
Mesafe	Düzenli Dişil Çoğul	مَسَافَات	مَسَافَة
Belge	Düzenli Dişil Çoğul	مُسْتَنَدَات	مُسْتَنَدَة
Sarhoş eden madde	Düzenli Dişil Çoğul	مَسْكِرَات	مُسْكِر
Yaya	Düzensiz Çoğul	مَشَاة	مَاش
Sorun	Düzensiz Çoğul	مَشَاكِل	مُشْكِلَة
Kaynak	Düzensiz Çoğul	مَصَادِر	مَصْدَر
Savaş	Düzensiz Çoğul	مَعَارِك	مُعَرَكَة
Ortalama	Düzenli Dişil Çoğul	مُعَدَّلَات	مُعْدِل
Macera	Düzenli Dişil Çoğul	مَغَامِرَات	مَغَامِرَة
Kafe	Düzensiz Çoğul	مَقَاهِي	مَقْهَى
Fren	Düzensiz Çoğul	مَكَابِح	مَكْبَح
Temel Bölümler	Düzenli Dişil Çoğul	مَقُومَات	مَقُومَة
Makine	Düzensiz Çoğul	مَكَائِن	مَكِينَة
Melek	Düzensiz Çoğul	مَلَائِكَة	مَلَك
Yorgan	Düzensiz Çoğul	مَلَاَحِف	مُلْحِف
Ürün	Düzenli Dişil Çoğul	مُنتَجَات	مُنْتَج
Çöp	Düzenli Dişil Çoğul	مُهْمِلَات	مُهْمِلَة
Tesis	Düzenli Dişil Çoğul	مُنْشَأَت	مُنْشَاءَة
Felaketzede	Düzenli Eril Çoğul	مُنْكَوْبُونَ	مُنْكَوْب
Ulaşım	Düzenli Dişil Çoğul	مُوَاصِلَات	مُوَاصِلَة

Kurs-Okul	Düzensiz Çoğul	مَعَاهِد	مَعْهَد
Maç	Düzenli Dişil Çoğul	مُبَارَاةَات	مُبَارَاة
Okul	Düzensiz Çoğul	مَدَارِس	مَدْرَسَة
Şehir	Düzensiz Çoğul	مُدُن	مَدِينَة
Ayna	Düzensiz Çoğul	مِرَايَا	مِرْآة
Kadın	Düzensiz Çoğul	نِسَاء	مَرَأَة
Cami	Düzensiz Çoğul	مَسَاجِد	مَسْجِد
Tiyatro	Düzenli Dişil Çoğul	مَسْرَحِيَّات	مَسْرَحِيَة
Cetvel	Düzensiz Çoğul	مَسَاطِر	مِسْطَرَة
Sorun	Düzensiz Çoğul	مَشَاكِل	مُشْكِلَة
Lokanta	Düzensiz Çoğul	مَطَاعِم	مَطْعَم
Sözlük	Düzensiz Çoğul	مَعَاجِم	مُعْجَم
Palto	Düzensiz Çoğul	مِعَاطِف	مِعْطَف
Yer	Düzensiz Çoğul	أَمَاكِن	مَكَان
Masa - Büro	Düzensiz Çoğul	مَكَاتِب	مَكْتَب
Elbise	Düzensiz Çoğul	مَلَابِس	مَلْبَس
Manzara	Düzensiz Çoğul	مَنَاظِر	مَنْظَر
Ocak	Düzensiz Çoğul	مَوَاقِد	مَوْقِد
Durak	Düzensiz Çoğul	مَوَاقِف	مَوْقِف
Kızartma	Düzenli Dişil Çoğul	مَشْوِيَّات	مَشْوِي
İlke	Düzensiz Çoğul	مَبَادِي	مَبْدَأ
İhtiyaç	Düzensiz Çoğul	مَطَالِب	مَطْلَب
Dergi	Düzenli Dişil Çoğul	مَجَلَّات	مَجَلَّة
Bayan Öğretmen	Düzenli Dişil Çoğul	مُدْرَسَات	مَدْرَسَة

Arazi-mezra	Düzensiz Çoğul	مَزَارِعَ	مَزْرَع
Yaşlı	Düzensiz Çoğul	مَسْنُون	مَسْن
Duygu	Düzensiz Çoğul	مَشَاعِرَ	مَشْعَر
İstek	Düzensiz Çoğul	مَطَالِبَ	مَطْلَب
Görünüş	Düzensiz Çoğul	مَظَاهِرَ	مَظْهَر
Hamur işi	Düzenli Dişil Çoğul	مَعْجَنَات	مَعْجِن
Veri	Düzenli Dişil Çoğul	مُعْطِيَات	مُعْطَى
Kuruyemiş	Düzenli Dişil Çoğul	مَكْسِرَات	مَكْسِر
Şekerleme	Düzenli Dişil Çoğul	مَلْبَسَات	مَلْبَسَة
ن			
Pencere	Düzensiz Çoğul	نَوَافِدَ	نَافِذَة
Peygamber	Düzensiz Çoğul	أَنْبِيَاءَ	نَبِي
Metin	Düzensiz Çoğul	نُصُوصَ	نَص
Bitki	Düzenli Dişil Çoğul	نَبَاتَات	نَبَات
Nimet	Düzensiz Çoğul	نَعِيمَ	نَعِمَة
Nefis	Düzensiz Çoğul	نُفُوسَ	نَفْس
Nokta	Düzensiz Çoğul	نُقَاطَ	نُقْطَة
Atık-Kalıntı	Düzenli Dişil Çoğul	نَقَايَات	نَقَايَة
ه			
Hediye	Düzensiz Çoğul	هَدَايَا	هَدِيَة
Hobi	Düzenli Dişil Çoğul	هَوَايَات	هَوَايَة
Tasa	Düzensiz Çoğul	هَمُومَ	هَمّ
و			

Birim	Düzenli Dişil Çoğul	وَحَدَات	وَحْدَة
Araç	Düzensiz Çoğul	وَسَائِل	وَسِيلَة
ي			
Kuru Ot	Düzenli Dişil Çoğul	يَابُسَات	يَابُسَة

* Alfabetik sıralamada kelimelerin çoğulu baz alınmıştır (İşler ve diğerleri, 2007, İşler ve diğerleri, 2008, İşler ve diğerleri, 2009).

KAYNAKÇA

AÇIK, K.; ÖZARSLAN, H. (1999). **Arapça Dilbilgisi**. İstanbul. Fono Yayınları.

AKÇAY, C. (2001). **Arapçanın Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sınav Hazırlama Ve Değerlendirme**. G.Ü. Yayınları Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt 21, Sayı 3, Ankara.

AKSAN, D. (2003). **Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

AVŞAR, E. (2004). **Arap Gramerine Giriş-1 (Sarf)**. İstanbul: Elif Yayınları.

AYDIN, Z, ve Diğerleri. (2009). **Arapça 12**. Ankara: Devlet Kitapları.

BAŞKAN, Ö. (2006). **Yabancı Dil Öğretimi İlkeler ve Çözümler**. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.

BOLELLİ, N; YILMAZ, N. (2004). **LİSE I**. Ankara: Damla Yayınları.

ÇELEBİ, M.; KARAARSLAN, N. (2002) **Yabancı Dil Arapça I**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

ÇÖĞENLİ, S. (2008). **Kur'an ve Hadis Kaynaklı Arapça Dilbilgisi (Sarf)** İstanbul: Bakanlar Medya.

ÇÖĞENLİ, S. (2009). **Kur'an ve Hadis Kaynaklı Arapça Dilbilgisi (Nahiv)** İstanbul: Bakanlar Medya.

DEMİREL, Ö. (1990). **Yabancı Dil Öğretimi, İlkeler, Yöntemler Ve Teknikler**. Ankara: Usem Yayınları.

DOĞAN, C. (1989). **Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretim Metod Ve Teknikleri**. Ankara.

EL-GALÂYÎNÎ, M. (1982). **Câmi'ud-Durûsi'l-Arabiyye**. Beyrut: Mektebetu'l Asriyye.

EL- HÛLÎ, M.A. (2000). **Arapça Öğretim Metodları**. Arapçadan Türkçeye Çeviren: Cihaner Akçay. Ankara: Bizim Büro Yayınları.

Fono Açıköğretim Kurumu. (2006). **Resimlerle Kendi Kendine Arapça**. İstanbul: Fono Yayınları.

GÜNDAY, H., ŞAHİN, Ş, (2008). **Arapça Dilbilgisi (Nahiv Bilgisi)**. (Üçüncü Baskı). Ankara: Alfa Yayınları.

GÜNEŞ, K. (2009) **Arapça – Türkçe Sözlük**. İstanbul: Ravza Yayınları.

Es- SEYYİD, İ. M, (1982). el- Kava'idü'l-'Arabiyyetu'l- Muyessere. I. Er- Riyad.
HASAN, A. (1966). **en-Nahvu'l – Vâfi**. Tahran: Avend-i Daniş Yayınları.

HASANOĞLU, Z. (2005). **Arapçanın Yabancı Dil Olarak Okutulduğu Sınıflarda Temel Düzeyde Sözcük Öğretimi Üzerine Ampirik Bir Araştırma**. Ankara: Gazi Üniversitesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

<http://www.akillitahtalar.com>

[http:// www.almeshkat.com/books/list.php?cat=16](http://www.almeshkat.com/books/list.php?cat=16)

[http:// www.imamhatipogretmeni.com/depo2/cesitli/.../yontemveilkeler.doc](http://www.imamhatipogretmeni.com/depo2/cesitli/.../yontemveilkeler.doc).

[http:// www.mehmetzekiaydin.com/documents/utills.php?action=download](http://www.mehmetzekiaydin.com/documents/utills.php?action=download).

İŞİK, İ. (2005). **İmam Hatip Liselerinde Okutulan Arapça Dersi Müfredatının İncelenmesi**. Ankara: Gazi Üniversitesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

İŞLER, E.; YILDIZ, M. (2002). **Arapça Çeviri Kılavuzu**. Ankara: Gündüz Eğitim Yayınları.

İŞLER ve Diğerleri.(2006). **İmam Hatip Liseleri Ve Anadolu İmam Hatip Liseleri Arapça Dersi Öğretim Programı**. Ankara: Devlet Kitapları.

İŞLER, E. ve Diğerleri. (2007). **İmam Hatip Liseleri Arapça 9. Sınıf Ders Kitabı**. Ankara: Devlet Kitapları.

İŞLER, E. ve Diğerleri. (2008). **İmam Hatip Liseleri Arapça 10. Sınıf Ders Kitabı**. Ankara: Devlet Kitapları.

İŞLER, E. ve Diğerleri. (2009). **İmam Hatip Liseleri Arapça 11. Sınıf Ders Kitabı**. Ankara: Devlet Kitapları.

KAHRAMAN, T. (2005). **Çağdaş Türkiye Türkçesi Dilbilgisi**. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

KORKMAZ, Z. (2003). **Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

MAKSUDOĞLU ve Diğerleri.(1991). **İ.H.L. İçin Arapça**. İstanbul: Devlet Kitapları.

MAKSUDOĞLU, M. (1999). **Arapça Dilbilgisi**. (Sekizinci Baskı). İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.

MAKSUDOĞLU, M. (2005). **Arapçayı Öğreten Kitap**. İstanbul: Ensar Yayıncılık.

MARTİNEL, A.; THOMSON, A, (1998). **Kullanışlı İngilizce**. İstanbul: Türkçeye Çeviren: Baydar Soydemir. İnkılap Yayınları.

MURPHY, R. (1998). **Essential Grammer in Use**. U.S.A.: Oxford.

MUTÇALI, S. (1995). **Arapça-Türkçe Sözlük**. İstanbul: Dağarcık Yayınları.

MUTÇALI, S. (2004). **Türkçe-Arapça Sözlük**. İstanbul: Dağarcık Yayınları.

SİNİ, M. İ. (1978). **Arabiyyetü-lil Haya**. Er-riyad:

TOPALOĞLU, B.; KARAMAN, H, (1990). **Sarf-Nahiv Kitabı**. İstanbul: Nesil Yayınları.

URALGİRAY, Y. (1986). **İlk ve İleri Dilbilgisi**. I, II. Riyad.

UZUN, T. ve Diğerleri. (2002) **Anlatımlı Arapça**. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.